

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐
สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

A GUIDELINE OF STUDENTS' CHARACTERISTICS DEVELOPMENT ACCORDING
TO THE 10 WHOLESOME PRINCIPLES FOR PRIMARY SCHOOLS
IN MUEANG DISTRICT, NONTABURI PROVINCE

พระมหาวิจิตร อินทธมโม (พิศเพ็ง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบถ ๑๐
สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

พระมหาวิจิตร อินทธมโม (พิศเพ็ง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

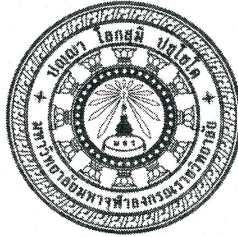
A Guideline of Students' Characteristics Development according to
the 10 Wholesome Principles for Primary Schools
in Mueang District, Nonthaburi Province

Phramaha Wichit Indadhammo (Phitpeng)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง“แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศักรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

กรรมการ

(รศ. ดร.วิชชุดา หุ่นวิไล)

กรรมการ

(รศ. ดร.สิน งามประโคน)

กรรมการ

(พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ. ดร.สิน งามประโคน

ประธานกรรมการ

พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาวิจิตร อินทมโน)

- ชื่อวิทยานิพนธ์ : แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
- ผู้วิจัย : พระมหาวิจิตร อินทอโม (พิศเพ็ง)
- ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
- : รศ.ดร.สิน งามประโคน,
พธ.บ. (การบริหารการศึกษา) ,
M.A. (Educational Administration),
Ph.D.(Educational Administration)
- : พระครูกิตติญาณวิสิฐ,ดร. ป.ธ.๔, พธ.บ. (พระพุทธศาสนา),
ร.ม. (รัฐศาสตร์), พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)
- วันที่สำเร็จการศึกษา : ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะกรมบด ๑๐ ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๒) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ และงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน จำนวน ๑๗๕ คน ทั้งหมด ๓ โรงเรียน และสัมภาษณ์ครูจำนวน ๖ คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

๑.ผลการวิเคราะห์สภาพคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวม ๘ ด้าน อยู่ในระดับมาก รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด คือ อยู่อย่างพอเพียง รองลงมาได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ใฝ่เรียนรู้ มีวินัย รักความเป็นไทย มุ่งมั่นในการทำงาน ซื่อสัตย์ สุจริต ตามลำดับ

๒.แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทุกครั้ง ด้านซื่อสัตย์สุจริต ครูจะต้องพยายามให้นักเรียนได้ทำการบ้าน ด้านมีวินัย ครูจะต้องจัดให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และเดินแถวกลับบ้านทุกครั้ง ด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนควรมีการจัดนิเทศการด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม ด้านอยู่อย่างพอเพียง โรงเรียนมีการจัดวิชาเกษตร เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ปลูกผักไว้ทานเองและรู้คุณค่าการใช้จ่ายอย่างประหยัด ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ครูต้องมีการให้รางวัลกับนักเรียนที่ตั้งใจทำการบ้านมาส่ง ด้านรักความเป็นไทย โรงเรียนมีการจัดวันแต่งกายแบบไทยสัปดาห์ละ ๑ วัน ด้านมีจิตสาธารณะ ครูจะต้องฝึกให้นักเรียนรู้จักการช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือกันด้วยจิตอาสาที่แสดงออกจากจิตสำนึกได้ด้วยตนเอง

Thesis Title : A Guideline of Students' Characteristics Development according to the 10 Wholesome Principles for Primary Schools in Mueang District, Nonthaburi Province

Researcher : Phramaha Wichit Indadhammo (Phitpeng)

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Advisory Committee :

: Assoc. Prof. Dr. Sin Ngamprakhon.
B.A. (Educational),
M.A. (Educational Administration),
Ph.D.(Educational Administration)
PhrakruKittiyannawisit, Dr. Palii V,
B.A.(Buddhism), M.Pol.sc (Political Science),
Ph.D.(Buddhism Educational Administration)

Date of Graduation : March 19, 2019

Abstract

This research aimed to study the state of students' characteristics based on the 10 Wholesome principles in primary schools in Mueang district of Nonthaburi province and to propose a guideline of students' characteristics development based on the 10 Wholesome principles in primary schools in Mueang district of Nonthaburi province. The data of this mixed method research were collected from 175 samples in 3 schools and from in-depth interview with 6 teachers.

The results of the study found that:

1. The state of students' characteristics based on the 10 Wholesome principles in primary schools in Mueang district of Nonthaburi province in 8 aspects was at a high level totally. The highest level was on adoring the nation, religion and monarch, followed by being learning oriented, being disciplined, observing Thainess, work commitment, sincerity, honesty, and being public minded respectively.

2. A guideline of students' characteristics based on the 10 Wholesome principles in primary schools in Mueang district of Nonthaburi province was as follows; In adoring the nation, religion and monarch, students should be assigned to participate in activities concerning nation, religion and monarch regularly, In sincerity and honesty, lesson exercise and homework could help, In being disciplined, walking in line to and from class should be practiced, In being learning oriented, students

should be participated in exhibitions and demonstrations, In sufficiency living, students should be taught to grow vegetables and to spend economically, In being work oriented or work commitment, students should be rewarded with good intention in work and study, In observing Thainess, wearing Thai costume or Thai clothes should be set for once a week, and in being public minded, teachers should encourage students to do voluntary work and give help to their friends.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็เนื่องด้วยได้รับความเมตตาช่วยเหลือจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ คือ รศ.ดร.สิน งามประโคน ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ พระครูกิตติญาณวิสิฐ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำด้วยดีตลอดมา ตั้งแต่เริ่มต้นจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบป้องกันทุกรูปทุกท่านที่ได้สละเวลาตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มและผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ทุกท่านที่เมตตาให้คำชี้แนะอันเป็นข้อมูลสำคัญแก่การวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะผู้บริหารและคณะครู ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๓ แห่งทุกท่านที่เมตตาแก่ผู้วิจัยได้เสียสละให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอขอบคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือทุกประการจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

คุณประโยชน์คุณงามความดีอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบบอบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แต่คุณ ครูอาจารย์ และผู้ที่ช่วยสนับสนุนการในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน

พระมหาวิจิตร อินทธมโม (พิศเพ็ง)

๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีการพัฒนา	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน	๑๐
๒.๓ หลักสูตรกรมบถ ๑๐	๒๐
๒.๔ บริบทคุณลักษณะนักเรียนที่ดีของโรงเรียนประถมศึกษาตาม คุณลักษณะที่ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๒๕
๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์	๔๑
๒.๖ ประวัติความเป็นมาโรงเรียน	๔๘
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๒
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๘

บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๕๙
๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๕๙
๓.๒	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๙
๓.๓	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๐
๓.๔	การรวบรวมข้อมูล	๖๐
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๑
๓.๖	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๖๒
บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๖๓
๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี	๖๔
๔.๒	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี	๗๕
๔.๓	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี	๘๑
๔.๔	สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๘๒
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๘๔
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๘๔
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๘๖
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๙๓

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๖
ภาคผนวก ข	หนังสือติดต่อหน่วยงาน	๑๑๑
ภาคผนวก ค	ภาพการสัมภาษณ์	๑๒๕

ประวัติผู้วิจัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๐
๔.๑	ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจำแนกตามเพศ	๖๔
๔.๒	ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจำแนกตามอายุ	๖๔
๔.๓	ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน	๖๕
๔.๔	ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจำแนกโรงเรียน	๖๕
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อ ทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศักรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ๘ ด้าน	๖๖
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อ ทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศักรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านรัก ชาติ ศาสน์ กษัตริย์	๖๗
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อ ทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศักรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้าน ซื่อสัตย์ สุจริต	๖๘
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อ ทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศักรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านมีวินัย	๖๙
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อ ทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศักรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านใฝ่ เรียนรู้	๗๐
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อ ทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศักรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านอยู่ อย่างพอเพียง	๗๑
๔.๑๑	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อ ทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศักรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านมุ่งมั่น ในการทำงาน	๗๒

๔.๑๒	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อ การพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านรัก ความเป็นไทย	๗๓
๔.๑๓	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อ การพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านมีจิต สาธารณะ	๗๔

สารบัญภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๒
๔.๑	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๘๓

อธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยได้กล่าวถึงแหล่งที่มา / เล่ม / ข้อ / และหน้า ตามลำดับ เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๑๙๖ หมายถึง ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย

พระสูตรตันตปิฎก

สํ.ข. (ไทย)	= สูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	= สูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	= สูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.ข.อ. (บาลี)	= ขุททกนิกาย ปรมตลโขติกขา ขุททกปาอฏฐกถาปาฬิ	(ภาษาบาลี)
สํ.ข. (ไทย)	= สูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก. (ไทย)	= อังคุตตรนิกาย มโนรทปุรณิ	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคนในพระพุทธศาสนามีการจัดการศึกษาโดยลำดับ (อนุพุทฺธสิกขา) มีการปฏิบัติโดยลำดับ (อนุพุทฺธปฏิบัติ) เหมือนมหาสมุทรลุ่มลงโดยลำดับลาดลงโดยลำดับและลึกลงโดยลำดับ ไม่โกรกชั้นเหมือนภูเขาขาดหรือเหมือนเหวลึกการศึกษาและการปฏิบัติพระพุทธศาสนาจึงดำเนินตามลำดับขั้นไม่ข้ามขั้นตอนชาวพุทธผู้มุ่งประโยชน์จึงควร ๓ ประพตัตถิธรรมอันจักอำนวยประโยชน์ทั้ง ๓ ตามลำดับ คือ ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์ภายหน้าและประโยชน์สูงสุดคือมรรคผลนิพพาน มนุษย์นั้นมีมานานแล้วในโลก แต่มนุษย์ยังเยาว์ในทางจิตอยู่มาก ทั้งนี้เพราะขาดการพัฒนาหรือพัฒนาไม่ถูกต้องทำให้อายุจิตไม่เจริญเท่าที่ควรจึงมีอาการเป็นเด็กในร่างผู้ใหญ่อยู่เป็นอันมาก สังคมมนุษย์จึงสับสนวุ่นวายไม่แพ้สังคมเด็กไร้เดียงสาเด็กไร้เดียงสาเสียอีกแม้จะสับสนวุ่นวายแต่ก็ไม่น่ากลัวไม่มีพิษมีภัยอะไรนักแต่ในสังคมเด็กในร่างใหญ่นั้นวุ่นวาย เร่าร้อนและมีพิษภัยอยู่รอบด้าน การศึกษาที่มุ่งเอาความเป็นใหญ่เป็นโตเป็นเจ้าคนนายคนและการพัฒนาที่เน้นในทางวัตถุมากเกินไป จนลืมนำพัฒนาศักยภาพมนุษย์มาเป็นเวลานานนั้นทำให้สังคมมีรากเป็นพิษและออกดอกออกผลมาเป็นพิษอย่างที่เห็น ๆ กันอยู่และยากที่จะแก้ไขได้ถ้าไม่แก้ไขที่ต้นเหตุ คือ สร้างค่านิยมในสังคมใหม่ สังคมจะได้เจริญอย่างมีสัดส่วนสมบูรณ์ พัฒนาพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีคุณค่าเสียก่อน แล้วจึงพัฒนาทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อรับใช้มนุษย์ มิใช่พัฒนาไปเพื่อเอามนุษย์ไปเป็นทาสรับใช้สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นภาวการณ์ที่สร้างปัญหามากมายสังคมไทยปัจจุบันส่วนใหญ่พัฒนาตามสังคมตะวันตก เพื่อไปให้ทันสังคมตะวันตก คือยุโรปและอเมริกา จึงพยายามแสวงหาความจริงภายนอกตัวยิ่งกว่าภายในตัว ตามอย่างเขาจึงก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอีกมากมาย ทั้งเรื่องของความเสื่อมทางศีลธรรม ปัญหาเยาวชน เรื่องอบายมุข ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความรุนแรง และอาชญากรรมอันเป็นผลมาจากการละเลยการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นถึงการพัฒนาคนจากข้างในคือทางด้านจิตใจมากกว่าวัตถุ โดยใช้หลักธรรมหลายประการ และหนึ่งในนั้นก็คือ หลักกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการที่เป็นหลักธรรมที่สามารถพัฒนามนุษย์ทั้งกายวาจา และใจ ไปพร้อม ๆ กันซึ่งจะทำให้มนุษย์ที่ได้รับการพัฒนามีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุขกว่าการพัฒนาตามหลักการทั่วไปคือตามหลักวิทยาการสมัยใหม่

คุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ตาม พรบ.การศึกษาแห่งชาติ ปีพ.ศ. ๒๕๔๒ ฉบับที่ ๒ (๒๕๔๕) และฉบับที่ ๓ (๒๕๕๓) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษา สรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้

ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชน ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย^๑

การศึกษาพัฒนาตน เริ่มต้นที่ครอบครัว พ่อแม่จึงเป็นครูคนแรกของลูก ดังนั้น การที่จะ ฝึกลูกๆ ให้เป็นคนดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การฝึกเด็กที่สำคัญ จึงต้องฝึกให้ลูกมีโยนิโสมนสิการ คือ รู้จักคิด รู้จักพิจารณา สามารถเผชิญ สถานการณ์ต่างๆ ได้ด้วยดี มีความรู้เท่าทัน และปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง

ในการพัฒนาลูกให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ก็ต้องมีแบบฝึกหัด ชีวิตที่ไม่มีแบบฝึกหัด ย่อมยากที่จะพัฒนา พ่อแม่จึงต้องหาแบบฝึกหัดให้ลูกทำบ่อยๆ ผ่านกิจวัตรประจำวันที่ดี บนพื้นฐาน ของการกินเป็น อยู่เป็น ดูแลเป็น พึ่งเป็น ถ้าลูกทำแบบฝึกหัดเป็น จะทำให้ได้พัฒนาความสามารถ ได้ จิตใจที่เข้มแข็ง และได้พัฒนาปัญญา เพราะการแก้ปัญหา ต้องคิด ต้องทำ กว่าจะสำเร็จ ต้องฝึก ตัวเองมากมาย ยิ่งฝึกยิ่งได้ ยกตัวอย่างเช่นทำไมลูกต้องกินอาหารให้หมด ฝึกดักอาหาร และล้าง จานชามเอง เพื่อฝึกให้ลูกกินอาหารที่หลากหลาย ไม่เลือกกินเฉพาะที่ชอบ พร้อมทั้งฝึกให้ระบุนปริมาณ อาหารที่ต้องการ รู้จักบอกว่ามากเกินไปหรือน้อยเกินไป ขอเพิ่มหรือขอลดเพราะอะไร รู้จักความพอดี ในการกิน ส่วนการฝึกดักอาหาร เพื่อให้รู้จักกะปริมาณอาหารให้พอดีกับการกินของตัวเอง ไม่กิน เหลือทิ้งขว้าง เห็นคุณค่าของอาหาร และลงมือล้างจานชามเองอย่างมีลำดับขั้นตอน พร้อมทั้งเศษ อาหารที่เหลือจากการกินไม่หมด ก็สะท้อนให้ลูกต้องหัดระบุนปริมาณการดักอาหารให้พอดี ทำให้ เข้าใจความหมายของคำว่า กินเป็น ทำไมลูกต้องเก็บของเล่นเอง เพื่อฝึกให้ลูกมีวินัยในตัวเอง เมื่อเล่น แล้ว ลูกรู้จักเก็บของเล่นเข้าที่เข้าทาง นอกจากจะทำให้บ้านดูเรียบร้อยสะอาดตา ยังช่วยฝึกให้ลูกมี ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทำให้เข้าใจความหมายของคำว่า อยู่เป็นการให้ลูกได้เรียนรู้ในแง่ต่างๆ อยู่เสมอ พ่อแม่อาจตั้งคำถาม เช่น คืออะไร เป็นอย่างไร เพราะอะไร ทำไม ฯลฯ แล้วพูดคุย สนทนา เล่านิทาน ยกตัวอย่างประกอบ วางกฎข้อบังคับ ชี้แจงให้เห็นว่า ถ้าไม่ปฏิบัติจะเกิดผลเสียอย่างไร และจะมีผลดีอย่างไร เมื่อปฏิบัติ เพื่อให้ลูกเข้าใจถึงคุณลักษณะต่างๆ จะพาให้ลูกได้ความรู้สึกละเอียด มี ทักษะคิดพื้นฐานที่ดี มีความรู้สึกต่อโลก ต่อธรรมชาติแวดล้อม ในทางที่มองเห็นความงดงาม อยากมีส่วน ในการสร้างสรรค์ ทำให้ตั้งมั่นมีความสุขยิ่งขึ้น

การทำเป็นตัวอย่าง เป็นวิธีสอนที่ดีที่สุด เพราะเป็นการสอนแบบไม่ต้องกล่าวสอน เป็น การที่พ่อแม่ทำ สาธิตให้ดู ขณะเดียวกันพ่อแม่จะต้องมีคุณธรรมสำคัญประจำใจในการเลี้ยงลูก นั่นคือ

^๑ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร, คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Desired Characteristics) มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ. (๒๕๕๖). พอดี พอใจ พอใช้ พอเพียง : ปฏิบัติการโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สานอักษร.

พรหมวิหาร ๔ คือ เมื่อลูกอยู่เป็นปกติ พ่อแม่ก็เมตตา มีไมตรี รักใคร่ ประรณาคี อยากให้ลูกเป็นสุข เมื่อลูกทุกข์ยาก เดือดร้อน พ่อแม่ก็มีกรุณา หาทางช่วยเหลือ เมื่อลูกทำดี ประสบความสำเร็จ แม้จะเป็นความสำเร็จเล็กๆ น้อยๆ พ่อแม่ก็มีมุทิตา พลอยสนับสนุนยินดี ที่สำคัญ พ่อแม่มีอุเบกขา ไม่ทำให้หมดทุกอย่าง แต่เปิดโอกาสให้ลูกได้พัฒนาตัวเอง เผชิญสถานการณ์ที่ต้องรับผิดชอบ ฝึกการมีชีวิตจริงอยู่ในสังคม ด้วยการมีระเบียบวินัย มีกฎเกณฑ์ เคารพกติกาในบ้าน ปฏิบัติตามวินัยในครอบครัว เป็นต้น^๒

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดี ๓ ประการ ๑.การประพฤติดีทางกาย ๒.การประพฤติดีทางวาจา ๓. การประพฤติดีทางใจ ซึ่งรวมเรียกว่า หลักสูตรธรรมบถ ๑๐ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรธรรมบถ ๑๐ ให้ นักเรียนรู้จักตัวเองและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะธรรมบถ ๑๐ ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๒ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ คุณลักษณะของนักเรียน ด้านธรรมบถ ๑๐ สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ วิธีการส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียน ด้านธรรมบถ ๑๐ สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียน ด้านธรรมบถ ๑๐ สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด การดำเนินงานตามค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ โดยนำหลักการและทฤษฎีข้อ ๖ การมีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่นเพื่อแม่และแบ่งปัน การ

^๒มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ. (๒๕๕๖). พอดี พอใจ พอใช้ พอเพียง : ปฏิบัติการโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สานอักษร.

ส่งเสริมกิจกรรมตามโครงการเยาวชนคนดีเป็นการปฏิบัติตนตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ อย่างดังนี้^๓

๑. กายสุจริต ได้แก่ การประพฤติทางกายมี ๓ อย่าง คือ
 ๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือเบียดเบียนชีวิตกัน
 ๒. เว้นจากการลักทรัพย์หรือถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมยให้เคารพในกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น
 ๓. เว้นจากการประพฤติดินในกาม
๒. วาจาสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางวาจามี ๔ อย่าง คือ
 ๔. เว้นจากการพูดเท็จ
 ๕. เว้นจากการพูดส่อเสียด
 ๖. เว้นจากการพูดคำหยาบ
 ๗. เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อเหลวไหลไม่ได้เรื่อง
๓. มโนสุจริต ได้แก่ การดำริชอบทางใจมี ๓ อย่าง คือ
 ๘. เว้นจากการคิดโลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน
 ๙. เว้นจากการคิดพยาบาทปองร้ายผู้อื่น
 ๑๐. เห็นตามชอบคลองธรรม เช่น เห็นว่า ด้วยทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว เป็นต้น

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวนโรงเรียน ๓ แห่ง มีนักเรียนจำนวน ๓๒๒ คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสุ่มหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง R.V.Krejcie และ D.W.Morgan^๔ เป็นการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้ตั้งแต่จำนวนประชากร ๑๐-๗,๐๐๐ ราย แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากร และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๗๕ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๓ แห่ง ประกอบไปด้วย โรงเรียนอุดมศึกษา โรงเรียนวัดโชติการาม และโรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลปวิทยา)

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

^๓พระธรรมโกศาจารย์, “พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ” (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๓.

^๔ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพมหานคร:พิมพ์ที่ บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔๘-๔๙.

การวิจัยครั้งนี้เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

คุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณลักษณะบด ๑๐ หมายถึง คุณลักษณะที่ดี ๑๐ อย่างซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑.กายกรรม ๓ หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มี ๓ อย่าง คือ เว้นจากทำลายชีวิต เว้นจากถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ เว้นจากประพฤติดินในกาม

๒.วจีกรรม ๔ หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มี ๔ อย่าง คือ เว้นจากพูดเท็จ เว้นจากพูดส่อเสียดเว้นจาก พูดคำหยาบ เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ

๓.มโนกรรม ๓ หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มี ๓ อย่าง คือ ไม่คอยจ้องอยากได้ของเขา ไม่คิดร้ายเบียดเบียนเขา เห็นชอบตามคลองธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ๘ ข้อ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่นักเรียนควรทราบ ควรระลึก และต้องหมั่นปฏิบัติอยู่เสมอ มีดังนี้

๑. รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์

- ๑.๑ เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ
- ๑.๒ ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย
- ๑.๓ ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักศาสนา
- ๑.๔ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

๒. ซื่อสัตย์สุจริต

- ๒.๑ ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งกาย และวาจา ใจ
- ๒.๒ ประพฤติตรงตามเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้ง กาย วาจา ใจ

๓. มีวินัย

๓.๑ ประพฤติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

๔. ใฝ่เรียนรู้

- ๔.๑ ตั้งใจเพียงพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
- ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปลงเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

^๕ กระทรวงศึกษาธิการ.หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๒. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

๕. อยู่อย่างพอเพียง

๕.๑ ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม

๕.๒ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๖. มุ่งมั่นในการทำงาน

๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การงาน

๖.๒ ทำงานด้วยเพียงพยายามและอดทนเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

๗. รักความเป็นไทย

๗.๑ ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทยและมีความกตัญญู

กตเวที

๗.๒ เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๗.๓ อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

๘. มีจิตสาธารณะ

๘.๑ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

๘.๒ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

๑.๖.๑ ได้ผลการศึกษาสภาพคุณลักษณะกรรมบถ ๑๐ ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

๑.๖.๒ ได้ผลการศึกษาหลักการ และวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้าน
กรรมบถ ๑๐ ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา

๑.๖.๓ เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียน
ประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรรวมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบเป็นแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน

๒.๓ หลักสูตรรวมบด

๒.๓.๑ หลักสูตรรวมบด ๑๐

๒.๓.๒ หลักสูตรรวมบด ๑๐

๒.๔ บริบทคุณลักษณะนักเรียนที่ดีของโรงเรียนประถมศึกษาตามคุณลักษณะที่ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒.๖ ประวัติความเป็นมาโรงเรียน

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ความหมาย และความสำคัญการพัฒนา

ความหมายของคำว่า “พัฒนา” ในภาษาไทย มาจากคำว่า “วฑฺฒน” ในภาษาบาลีและ “วรณ” ในภาษาสันสกฤต แปลว่า ความเจริญ๔๕ และการพัฒนา คือ การคุ้มครอง การเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมประการหนึ่ง การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีที่สุดที่เราต้องการให้เกิดขึ้นในปริมาณที่เพียงพอ๔๖ และการพัฒนา คือความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาหน่วยงาน ชุมชน หรือประเทศ คือ การทำให้สิ่งเหล่านั้นดีขึ้น เจริญขึ้นสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ได้ดียิ่งขึ้นหรืออาจจะกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง”

คำว่า การพัฒนา ใช้ในภาษาอังกฤษว่า Development นามใช้เป็นคำเฉพาะและใช้ประกอบคำอื่นก็ได้ เช่น การพัฒนาประเทศ การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง และการพัฒนาข้าราชการ เป็นต้น การพัฒนาจึงถูกนำไปใช้กันโดยทั่วไปและมีความหมายแตกต่างกันออกไป

^{๔๕}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๖), หน้า ๕๘๐.

ดังกล่าวแล้ว เกี่ยวกับความหมายของการพัฒนานั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมายทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน

โดยรูปศัพท์ การพัฒนา มาจากภาษาอังกฤษว่า Development แปลว่า การเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจส่วนความหมายจากรูปศัพท์ในภาษาไทยนั้น หมายถึง การทำความเจริญ การเปลี่ยนแปลง

สอง ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม ผู้นำ + ผู้ตาม (ประชาชน) ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน และลองผิดลองถูกกำหนด แนวทางการพัฒนามนุษย์ที่พยายามเอาชนะธรรมชาติหนึ่ง ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์อิทธิพลของธรรมชาติ + ผู้นำ กำหนด แนวทางการพัฒนาที่มนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติสาม ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมสลายถูกทำลาย และสิ้นสภาพมากขึ้น ผู้นำ + ผู้ตาม (ประชาชน) ใช้การมีส่วนร่วม วิชาความรู้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี และการแข่งขัน กำหนด แนวทางการพัฒนาที่มนุษย์เอาชนะ ธรรมชาติได้และนำธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ในทางที่เจริญขึ้น การคลี่คลายไปในทางที่ดี ถ้าเป็นกริยา ใช้คำว่า พัฒนา หมายความว่า ทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโตได้ งอกงาม ทำให้งอกงามและมากขึ้น เช่น เจริญทางไมตรี^๒

ภาวนา ๔ คือ การเจริญการทำให้เป็นให้มีขึ้นการฝึกอบรมการพัฒนา ๑.กายภาวนา เป็นการเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ๒.สัทภาวนา เป็นการเจริญศีล, พัฒนาศีล, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน ๓.จิตตภาวนา การเจริญจิตพัฒนา และฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส ๔.ปัญญาภาวนา เป็นการเจริญปัญญาพัฒนาและฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา^๓

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้ให้ความหมายของคำว่า พัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (directed change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้นานอนล่วงหน้า (planned change)^๔

ภาวนา ๔ คือ การเจริญการทำให้เป็นให้มีขึ้นการฝึกอบรมการพัฒนา ๑.กายภาวนา เป็นการเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทาง

^๒ราชบัณฑิตยสถาน,พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒,(กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓๘.

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๐.

^๔สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, (พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๖), หน้า ๕

อินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้
อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ๒.สัณฐานา เป็นการเจริญ
ศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความ
เดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน ๓.จิตตภาวนา การเจริญจิตพัฒนา และ
ฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา
ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส ๔.ปัญญาภาวนา เป็นการเจริญ
ปัญญาพัฒนาและฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลก

อาร์เธอร์ดันฮัม (Arthur Dunham) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ การรวมกำลัง
ดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นดำเนินการไปในแนวทางที่ตน
ต้องการ โดยอาศัยความร่วมมือกำลังของประชาชนในชุมชนนั้นในการช่วยเหลือตัวเองและรวมมือกัน
ดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากหน่วยราชการหรือองค์การอาสาสมัคร
อื่น ๆ สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้น คือ ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ
วัฒนธรรมนั้น กินความครอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าหรือถดถอยก็ได้ แต่ที่เป็น
พื้นฐานแนวคิดที่สำคัญของการพัฒนา ก็คือ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction for Change)
ในลักษณะที่ก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเท่านั้น คือ การพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับนัก
วิชาที่เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาได้ให้ความหมายต่อไปนี้

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ได้กล่าวถึง การพัฒนา ไว้ว่า คือ การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำ
ให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าและการเปลี่ยนแปลงนี้จะมีสองส่วนที่เกี่ยวข้อง
คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งจะต้องมีทิศทางที่ดีขึ้นเท่านั้น^๖

วิทยากร เชียงกุล ได้กล่าวถึง การพัฒนา ไว้ว่า คือ การพัฒนาที่แท้จริงนั้น หมายถึง การ
ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความกินดีอยู่ดี ความเจริญ
ทางด้านศิลปวัฒนธรรมและจิตใจอย่างสงบสันติ ซึ่งขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความ
ต้องการของร่างกาย ทั้งยังรวมความไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของคุณภาพชีวิต อันได้แก่
การศึกษา สิ่งแวดล้อม การพักผ่อนหย่อนใจ^๗

โดยสรุป การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการ
วางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

^๕ Arthur Dunham, “The Outlook for Community Development” in *The Social Welfare Forum* ๑๙๕๘ (Proceedings of The National Conference on Social Welfare), p. ๓

^๖ วิทยากร เชียงกุล, *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท,วารสารการพัฒนาชุมชน*,
ปีที่ ๓๐ (๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙),

^๗ พฤติกรรม, [ออนไลน์],แหล่งที่มา: www.edupol.org/edu_P/systemedu/cschoo/data/๙.pdf
[๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน

๒.๒.๑ ความหมายและความสำคัญของคุณลักษณะ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กล่าวไว้ใน มาตราที่ ๒๓ ๒๔ และ ๒๖ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและ การทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ ๘ ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยมีจิตสาธารณะ^๔

ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรมจิตใจและปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง ๘ ประการ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ครูผู้สอนจะเริ่มจากการศึกษานิยาม วิเคราะห์ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง ๘ ประการ รวมทั้งศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละวัย แต่ละบุคคล และนำมากำหนดแนวทางการพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องในแต่ละคุณลักษณะแล้วนำ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ที่วิเคราะห์ไว้ ไปบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการต่างๆ และกิจวัตรประจำวันของผู้เรียน^๕ ดังนี้

๑. การบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ โดยเน้นที่จุดหมายว่าต้องการให้เด็กเป็นคนที่มีความพออย่างไร และจัดทำเนื้อหาสาระให้สนองจุดหมายนั้น เช่น คุณลักษณะข้อนี้

^๔ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.(ร่าง)เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๑.(อัดสำเนา)

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, โครงการตำรากรมอนามัย (กรุงเทพมหานคร: สำนักที่ปรึกษา กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖), หน้า ๕๖.

จะต้องให้เด็กเข้าใจ คุณลักษณะข้อนี้จะต้องให้เด็กทำได้ ซึ่งครูจะตั้งคำถามชวนให้เด็กๆ ช่วยกันคิด กำหนดภาระงานจากสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ให้เด็กร่วมกันค้นหาคำตอบเป็นกลุ่ม แล้วลงมือทำงานจนสำเร็จ มีการนำเสนอความคิดเห็น และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน จะทำให้เด็กมองเห็นความจริง ชาบซึ่งในคุณค่า พร้อมทั้งมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม เกิดความปรารถนาจะร่วมแก้ปัญหาและสร้างสรรค์พัฒนาสังคมต่อไป

๒. จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้วยการให้เด็กทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในโรงเรียน เช่น การปลูกผัก การทำอาหาร การทำงานศิลปะ การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมเหล่านี้จะส่งเสริมให้เด็กรู้จักวางแผน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและนำไปปรับปรุง พร้อมทั้งนำเสนอผลงานต่อผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เด็กรู้ความต้องการ รู้จุดเด่น-จุดด้อยของตนเอง สามารถค้นหาข้อมูลจากแหล่งใกล้ตัวและเลือกใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ช่วยให้คิดตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ของตนเองได้ แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ที่สำคัญสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๓. จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้เด็กได้มีส่วนร่วม ส่งเสริมให้เด็กๆ ทำงานเป็นกลุ่ม มีการแต่งตั้งคณะทำงาน ประชุมนักเรียน เพื่อเขียนโครงการ และดำเนินกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ พร้อมทั้งรายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

๒.๒.๒ แนวคิดคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคม อารมณ์ ความรู้สึก ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ ประกอบด้วย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการ/กิจกรรมอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถเลือกใช้แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างหลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“คุณลักษณะศึกษา” เป็นคำที่แปลมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “character education” ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและคล้ายคลึงกับ “moral education” และ “virtue education” คำเหล่านี้มักจะใช้แทนกันและใช้ในความหมายเดียวกันในเชิงการจัดการศึกษาหรือกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลให้มีพฤติกรรมและความคิดที่ดีงามตามอุดมคติที่สังคมพึงประสงค์ ความหมายของคุณลักษณะศึกษาที่ประมวลจาก Webster’s Ninth New Collegiate Dictionary (1991) Chicago Public Schools (1998) McBrien และ Brandt (1997) Educational Materials Center (2003) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่มุ่งพัฒนาความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่ดีในบุคคลเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีต่อไป นิยามข้างต้นชี้ให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนมีขอบข่ายครอบคลุมแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และพฤติกรรม ตามกรอบของค่านิยม จารีต ประเพณี คุณธรรม

ศีลธรรมตามหลักศาสนา มาตรฐาน กฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนสภาพในอุดมคติ ที่ควรจะเป็นทั้งในระดับบุคคล คือ ในเด็กและเยาวชน ตลอดจนในระดับสังคมและประเทศต่อไป^{๑๐}

๒.๒.๓ คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย

คุณลักษณะที่ดีของคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดในมาตรฐานการศึกษาชาติคือ คุณธรรมและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยคนไทยต้องมีการดำเนินชีวิตโดยกาย สุจริต วาจาสุจริต และมนะสุจริต สำหรับการวิจัยนี้ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะด้านคุณธรรม คุณลักษณะด้านสังคม และคุณลักษณะด้านการเรียนรู้

๑. คุณลักษณะด้านคุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นสภาพความดีงามในด้านต่างๆ และ หากยึดชุดของคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมตามแนวพระราชดำริของ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากการวิเคราะห์ของไกรยุทธ อธิตยาคินันท์ ซึ่งใช้เป็นกรอบใน งานวิจัยของสุวิมล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย พบว่าคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อความสำเร็จใน การดำเนินชีวิตและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมี ๔ ชุด ได้แก่

๑.๑ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้ กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความสามารถ พึ่งตนเอง และความมีวินัย

๑.๒ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้กระทำ การใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง เช่น ฉันทะ ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่ และความกตัญญู

๑.๓ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยยึดประวิงหรือ ตักเตือนให้กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความมีสติและรอบคอบ และความตั้งใจ ให้ดี^{๑๑}

๑.๔ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยส่งเสริมให้ กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ความเอื้อเฟื้อ ต่อกัน ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เอาเปรียบผู้อื่น ความอะลุ่มอล่วยถ้อยทีถ้อยอาศัย

๒. คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคมและการมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความมีกิริยามารยาท การปรับตัว ความตรงต่อเวลา ความสุภาพ การมีสัมมา การระ การพูดจาไพเราะ และความอ่อนน้อมถ่อมตน

๓. คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้ การทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรักโรงเรียน และความรักการอ่าน

๒.๒.๓.๑ ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ได้สรุปว่า สติปัญญา หรือ ความสามารถในการรู้คิดเป็นพื้นฐานของการมีคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากผู้มีความรู้คุณธรรมจริยธรรมสูง

^{๑๐} สุวิมล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย, คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน (อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑) หน้า ๒๕.

^{๑๑} ไกรยุทธ อธิตยาคินันท์, คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน (อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑) หน้า ๒๕.

มักเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ และสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับสาเหตุและผลของการกระทำได้ นักวิชาการทางจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางการรู้ การคิด คือ Jean Piaget ได้เสนอพัฒนาการทางการรู้การคิดไว้ ๔ ขั้นตอน ได้แก่

๓.๑.๑ ขั้นระยะการเคลื่อนไหวสัมผัส (the sensorimotor stage) เป็นช่วงของเด็กแรกเกิด ถึงอายุ ๒ ขวบ จะมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความคงที่ของวัตถุ โดยจะเริ่มรับรู้วัตถุที่หายไปจากสายตาของตนยังคงเป็นวัตถุเดิมและไม่ได้หายไปไหน เช่น เมื่อเอากระดาดมาคั่นของเล่นที่เด็กกำลังเล่นอยู่เด็กจะปิดกระดาดเพื่อหาของเล่น แสดงว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับการคงอยู่ของวัตถุ ในช่วงนี้จะเกิดกระบวนการ ๒ ประเภท คือ

๑) การดูดซึม (assimilation) เป็นการรับรู้เข้าสู่โครงสร้างเดิมและเข้าสู่ระบบเดิม เป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการรู้คิดของตน และปฏิเสธสิ่งที่ไม่เข้ากับการรู้คิดของตน

๒) การปรับเปลี่ยน (accommodation) เป็นการปรับความคิดหรือปรับตัว ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เกิดการยอมรับประสบการณ์ใหม่ กระบวนการทั้งสองจะทำให้บุคคลเกิดความสมดุล (equilibration)

๓.๑.๒ ขั้นก่อนปฏิบัติการ (the preoperational stage) เป็นช่วงของเด็กอายุ ๒-๗ ขวบโดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน

๑) ส่วนแรกปรากฏในเด็กอายุ ๒-๔ ขวบ เด็กจะมีพัฒนาการทางสรีระมากขึ้นและสามารถสำรวจสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น เรียนรู้คำและพฤติกรรมใหม่ๆ แต่มีความคิดและพฤติกรรมที่เด่น คือ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (egocentric) เด็กเชื่อว่าสิ่งที่ตนเห็น ตนเข้าใจนั้น คนอื่น ๆ ก็มองเห็นและเข้าใจอย่างที่ตนเห็นและตนเข้าใจ ในช่วงนี้เด็กจะมีการเลียนแบบผู้ปกครองมากไม่ว่าจะเป็นคำพูด ท่าทาง กิริยามารยาทและพฤติกรรม

ในช่วงกระบวนการ assimilation เป็นกระบวนการที่ใช้มาก โดยเมื่อเด็กเล่น เด็กจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้างมากขึ้น รวมทั้งกระบวนการ accommodation เช่น การเลียนแบบจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กจากการเรียนรู้ทางสังคม

๒) ส่วนที่สองปรากฏในเด็กอายุ ๔-๗ ขวบ เป็นขั้นความคิด แบบอัตสัมฤทธิ์ (initiative thought) เด็กจะลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม เด็กอาจยังแยกไม่ออกระหว่างความเพ้อฝันหรือนิทานกับความเป็นจริง ช่วงนี้พัฒนาการทางความคิดเริ่มมีมากขึ้น

๓.๑.๓ ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (the stage of concrete operations) ปรากฏในเด็กอายุ ๕ - ๑๐ ขวบ มีความคิดที่จัดเป็นระบบมากขึ้น สามารถคิดทวนกลับและมีสิ่งกัปในเชิงของมวลสาร ปริมาตร และน้ำหนัก

๓.๑.๔ ขั้นปฏิบัติการแบบระบบ (the stage of formal operations) เป็นความสามารถในการคิดแบบสมมติและการคิดเป็นเหตุเป็นผล โดยมีลักษณะระบบคิดเป็น ๓ ประการคือ

๑) การสร้างการทวนกลับความคิดเกี่ยวกับความจริงกับความเป็นไปได้ (thinking in possibilities) ผู้มีความสามารถในการคิดขั้นนี้ จะสามารถคิดสลับไปมาระหว่างความจริงกับความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นความคิดสมมติ ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะสามารถคิดในเชิงนามธรรมได้

๒) ความคิดแบบตั้งสมมติฐานจากหลักที่กว้างกว่า (hypothetical-deductive thinking) ผู้ที่คิดในเชิงนามธรรมได้จะสามารถตั้งสมมติฐานได้ แล้วตรวจสอบสมมติฐานด้วยการทำวิจัย

๓) การคิดถึงการคิด (thinking about thinking) ผู้ที่คิดในชั้นนามธรรมแบบระบบขั้นนี้จะสามารถคิดถึงความหมายความสำคัญ คิววิเคราะห์ และหาเหตุผลประกอบการคิดหรือการจินตนาการของตนเอง ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดและการวิจารณ์ตนเองได้^{๑๒}

๒.๒.๓.๒ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก ยึดถือ ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิด ของเพียเจต์ (Piaget) เป็นหลักในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรม และถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลของพัฒนาการทางปัญญา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

เด็กวัยแรกเกิด - ๓ ขวบ ปัญญาความคิดอยู่ในขั้นต่ำเกินกว่าที่จะเข้าใจความถูกต้องของการกระทำ เมื่ออย่างเข้าสู่ระยะที่ ๒ อายุ ๒ - ๗ ปี เริ่มที่จะเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำ เมื่ออย่างเข้าสู่ระยะที่ ๓ อายุ ๗ - ๑๒ ปี เด็กสามารถคิดตามหลักเหตุผลได้ แต่จำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรม เช่น จัดประเภทให้เป็นระบบได้ และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งที่ป็นรูปธรรมได้ เมื่อความคิดของเด็กในระยะที่ ๒ และ ๓ ยังจำกัดอยู่ในขอบเขตของการนึกคิดเอาเองและการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม ความคิดเกี่ยวกับความถูก-ผิดจึงจำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรมเท่านั้น ไม่สามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเป็นระบบ โคลเบอร์กจัดอยู่ในระดับที่ ๑ คือ ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (preconventional level)

ผู้ที่สามารถคิดในเชิงเหตุผลนามธรรมได้ เป็นผู้ที่มียายุประมาณ ๑๒ ปีขึ้นไป สามารถเข้าใจบทบาทของบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในสังคมอย่างเป็นระบบจะตัดสินความถูกต้องของการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ของสังคมไทย ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องในทำนองนี้จัดอยู่ในระดับที่ ๒ คือ ระดับกฎเกณฑ์สังคม (conventional morality)

สำหรับผู้ที่สามารถคิดเชิงตรรกได้เป็นอย่างดีอาจจะพัฒนาการรับรู้ของตนเองในระดับที่สูงขึ้นไปอีก อยู่ในระดับที่ ๓ คือ ระดับสูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม (postconventional morality) ซึ่งสามารถตัดสินความถูกต้องเหมาะสมตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม แล้วไตร่ตรองด้วยตนเองว่าถูกต้อง ผู้ที่สามารถตัดสินความถูกต้องของการกระทำในระดับสูงนี้ต้องอาศัยปัญญาความคิดระดับสูงและเป็นผู้ที่ช่างคิดช่างสังเกต ผู้ที่จะวิพากษ์กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ ต้องใช้เวลาอีกหลายปีจากเริ่มวัยรุ่นจนกระทั่งอายุอย่างน้อย ๒๐ ปี จึงจะทำได้

ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก แบ่งระดับพัฒนาการออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับที่ ๑ ก่อนกฎเกณฑ์สังคม ระดับที่ ๒ กฎเกณฑ์สังคม และระดับที่ ๓ สูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม ในแต่ละระดับ โคลเบอร์กยังแบ่งพัฒนาการออกเป็น ๒ ชั้น รวมเป็น ๖ ชั้น เรียงตามลำดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ : ก่อนกฎเกณฑ์สังคม (preconventional level)

^{๑๒} ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศและต่างประเทศ. (กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า๑๙-๒๐.

ขั้นที่ ๑ การลงโทษและการเชื่อฟัง (punishment – obedience orientation)

ก. สิ่งที่ถูก

- ต้องเชื่อฟัง ไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่มีการลงโทษ
- ไม่ทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน

ข. เหตุผล

- เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

ขั้นที่ ๒ เอกบุคลนิยม การตอบสนองความต้องการ และการชำระแลกเปลี่ยน (instrumental relativist orientation)

ก. สิ่งที่ถูก

- ทำตามกฎเกณฑ์เพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเองในปัจจุบัน
- ทุกคนทำในสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของตน
- ความยุติธรรมในการชำระแลกเปลี่ยน

ข. เหตุผล

- การตอบสนองความต้องการของตนจำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการ

ของผู้อื่นด้วย

ระดับที่ ๒ กฎเกณฑ์สังคม (conventional morality)

ขั้นที่ ๓ ความคาดหวังทางสังคม ความสัมพันธ์ และการคล้อยตาม (good boy – nice girl orientation)

ก. สิ่งที่ถูก

- กระทำในสิ่งที่สังคมคาดหวัง
- มีความปรารถนาดีและอาทรต่อผู้อื่น
- ความไว้วางใจ ความรักดี ความเคารพ และความกตัญญู

ข. เหตุผล

- ต้องการเป็นคนดีในทรณะของตนและของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม
- ต้องการรักษากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมเพื่อรักษาพฤติกรรม ดีงามต่าง ๆ ให้คงอยู่

ขั้นที่ ๔ ระบบสังคมและมโนธรรม (law and order orientation)

ก. สิ่งที่ถูก

- การปฏิบัติตามหน้าที่ของตน
- กฎหมายต้องเป็นกฎหมายยกเว้นในกรณีที่ขัดกับหน้าที่ทางสังคมอื่น
- การบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม กลุ่ม หรือสถาบัน

ข. เหตุผล

- เพื่อให้สถาบันต่าง ๆ ของสังคมดำรงอยู่ต่อไป
- รักษา ระบบสังคมให้คงอยู่ ไม่พังทลาย

ระดับที่ ๓ สูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม หรือตามหลักการ (post conventional morality or principled level)

ขั้นที่ ๕ สัญญาสังคมหรืออรรถประโยชน์และสิทธิส่วนบุคคล (social contract orientation)

ก. สิ่งที่ถูก

- การเข้าใจว่าบุคคลในสังคมต่างมีค่านิยมและความเห็นต่างกัน
- การเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมว่าเกิดจากการตกลงกันของ

บุคคลในสังคม

- การปฏิบัติตามสัญญาสังคม

ข. เหตุผล

- เพื่อประโยชน์และเพื่อพิทักษ์สิทธิของทุกคนในสังคม
- ความรู้สึกผูกพันต่อสัญญาสังคมกับบุคคลต่าง ๆ

ขั้นที่ ๖ หลักการจริยธรรมสากล (universal ethical principle orientation)

ก. สิ่งที่ถูก

- ทำตามหลักการทางจริยธรรมที่ตนเองเลือกเอง
- กฎหมายและสัญญาสังคมที่ถูกต้องควรเป็นไปตามหลักการเหล่านี้
- เมื่อกฎหมายขัดกับหลักการเหล่านี้ จะต้องทำตามหลักการ
- หลักการที่ถูกต้องคือ หลักการสากลเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งได้แก่

ความเสมอภาคในสิทธิของมนุษย์และการเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์

ข. เหตุผล

- หลักการจริยธรรมสากลเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักเหตุผล

การเกิดจริยธรรมตามธรรมชาติของโคลเบิร์กนั้น จริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง มิได้เกิดจากการเรียนรู้ มิได้เกิดจากสังคมแวดล้อมแต่เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลของแต่ละบุคคลพัฒนาการของจริยธรรมเป็นผลของการสังเกตและการคิดไตร่ตรองของบุคคล ผู้ที่ไม่ชอบสังเกตหรือไม่ชอบที่จะคิดไตร่ตรอง พัฒนาการทางจริยธรรมก็ไม่เกิดแม้ว่าพัฒนาการทางปัญญาได้เข้าสู่ขั้นสูงแล้วก็ตาม ซึ่งโคลเบิร์กเชื่อว่า พัฒนาการเกิดเป็นขั้นๆ จากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งตามลำดับอย่างแน่นอนตายตัว (invariant) ดังนั้นจริยธรรมจึงพัฒนาเป็นขั้นๆ จากขั้นต่ำกว่าไปสู่ขั้นสูงกว่าทีละขั้น ไม่มีการข้ามขั้น ไม่มีการสลับขั้น และไม่ว่าบุคคลจะเติบโตในสังคมใดหรือนับถือศาสนาใด ย่อมมีลำดับขั้นการพัฒนาของจริยธรรมที่เหมือนกัน เรียกชื่อว่าทฤษฎีพัฒนาการเชิงโครงสร้าง (structural development theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา (cognitive development theory)^{๑๓}

^{๑๓} พิศเพลิน เขียวหวาน และคณะ. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการวัดประเมินผลคุณธรรม จริยธรรม ตาม พ.ร.บ. ๒๕๔๒. (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๔๖), หน้า ๔๕

๒.๒.๓.๓ ทฤษฎีทางด้านจิตพิสัยของ แครธวอลและคณะ

แครธวอลและคณะ (Krathwohl, Bloom and Masia) ได้ลำดับการเกิดลักษณะนิสัยของบุคคล เป็น ๕ ขั้น ดังนี้ (กลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้และการสอนและประเมินผล, ๒๕๔๘: ๔-๖)

๓.๓.๑ ขั้นรับรู้ (receiving) เป็นการพัฒนาขั้นแรกสุด ขั้นนี้บุคคลจะมีความรู้สึกรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่มากระทบต่อประสาทสัมผัสของเขา ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ขั้นย่อย คือ

- ๑) ขั้นรู้ตัว ได้แก่ การสังเกต รับรู้ความแตกต่างของสิ่งเร้า
- ๒) ขั้นตั้งใจรับ ได้แก่ การมีความตั้งใจฝึกฝฝ่ต่อสิ่งเร้าเฉพาะอย่าง เริ่มสะสมความรู้หรือประสบการณ์ในสิ่งเร้าเฉพาะอย่างนั้นแล้วจึงยอมรับ
- ๓) ขั้นการเลือกสรรสิ่งที่รับรู้ ได้แก่ การเลือกรับเฉพาะอย่าง เช่น สนใจอ่านเฉพาะบางเรื่อง สนใจตอบคำถามเฉพาะบางคำถาม

๓.๓.๒ ขั้นตอบสนอง (responding) เป็นการพัฒนาการที่สูงขึ้นมาจากขั้นหนึ่ง ในขั้นนี้บุคคลไม่เพียงรับรู้สิ่งเร้าเท่านั้น แต่จะเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า ๓ ลักษณะ คือ

- ๑) ขั้นเต็มใจตอบสนอง เป็นการยินยอมปฏิบัติตามหลักการหรือกฎเกณฑ์และยอมรับในสิ่งที่รับรู้มา
- ๒) ขั้นตั้งใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มอาสาที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการกับผู้อื่น และอาจมีการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ขัดกับสิ่งที่ตนรับรู้มา
- ๓) ขั้นพอใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลจะเกิดความพึงพอใจ หรือไม่พอใจต่อพฤติกรรม หรือการแสดงออกของผู้อื่นที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสิ่งที่รับรู้มา เป็นการเลือกตอบสนองต่อสิ่งเร้า

๓.๓.๓ ขั้นเห็นคุณค่า (valuing) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มเห็นคุณประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้ และสิ่งที่ตอบสนองแล้ว เขาเริ่มยอมรับสิ่งที่ได้รับรู้มาว่า สิ่งใดมีความหมายต่อเขาและสิ่งใดไม่มีค่า ไม่มีความหมายต่อเขา เขาจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนการพัฒนาย่อย คือ

- ๑) การยอมรับค่านิยม ได้แก่ พยายามเพิ่มพูนประสบการณ์ในสิ่งเร้านั้น ๆ พยายามปฏิบัติตามบ่อยครั้งเข้า
- ๒) การแสดงความนิยมในค่านิยม ได้แก่ การเข้าช่วยเหลือสนับสนุน ร่วมมือในกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งที่เห็นด้วย
- ๓) การเข้าร่วมงาน ได้แก่ การเข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เขาเห็นคุณค่า และปฏิเสธ คัดค้าน โต้แย้ง หรือขัดขวางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เขาไม่เห็นคุณค่า

๓.๓.๔ ขั้นจัดระบบ (organization) เมื่อบุคคลพัฒนาคุณลักษณะมาถึงขั้นนี้เขาจะพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่เขายอมรับ และจะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยม (value) ที่เขาเห็นคุณค่าหลาย ๆ อย่างพร้อม ๆ กัน พยายามจัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่าง ๆ ที่เขายอมรับนั้น ขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นย่อย ๒ ขั้น คือ

- ๑) ขั้นสร้างความเข้าใจในค่านิยม เขาจะแสดงออกโดยการเข้าร่วมกลุ่มอภิปราย ร่วมสร้างแนวคิด เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น ๆ

๒) ขึ้นสร้างระบบค่านิยม เขาจะพยายามชั่งน้ำหนักค่านิยมต่าง ๆ เขายอมรับ จัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น สร้างแผน สร้างกฎเกณฑ์ ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เขายอมรับและระบบที่เขา สร้างขึ้น แล้วนำไปใช้กับตัวเอง หรือพยายามชักชวนให้ผู้อื่นยอมรับกับระบบนั้น

๓.๓.๕ ขึ้นเกิดกิจนิสัย (characterization) เป็นพัฒนาการที่ต่อจากขั้นจัดระบบซึ่ง เป็นการเริ่มต้นของการวางตัว หรือการยอมรับสิ่งที่บุคคลเห็นคุณค่ามาเป็นลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เมื่อการจัดระบบสำหรับตัวเองเข้ารูปเข้ารอยแล้ว บุคคลก็จะยึดถือระบบที่จัดนั้นเป็นของตนเอง แล้วปฏิบัติหรือยึดถือต่อไปจนเกิดเป็นการแสดงออกโดยอัตโนมัติ หมายความว่าเมื่อใดก็ตามที่เขาอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตอบสนองต่อสิ่งเร้า เขาก็จะตอบสนองในรูปแบบที่คงเส้นคงวาวางใจ ได้ว่าเป็นลักษณะประจำตัวของเขาในที่สุด ขึ้นเกิดกิจนิสัยสามารถแบ่งเป็นชั้นย่อย ๒ ชั้น คือ

๑) ขึ้นสร้างข้อสรุป ได้แก่ การพยายามปรับปรุงระบบจนอยู่ในขั้นสมบูรณ์ในตัว ตามแนวหรือระบบที่ตนเองต้องการ

๒) ขึ้นกิจนิสัย ได้แก่ การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอจนได้รับการยอมรับจาก กวการ หรือหมู่คณะว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเขา ซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงการเกิดคุณลักษณะเฉพาะนั้นๆ ของบุคคลแล้ว

๒.๒.๓.๔ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม เป็นทฤษฎีที่เสนอจิตลักษณะ ๘ ประการ ที่อาจเป็นสาเหตุ ของพฤติกรรมของคนดี คนเก่งและมีสุขของคนไทยซึ่งแบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น และส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้

ส่วนแรกคือ ราก แทนจิตลักษณะพื้นฐานสำคัญ ๓ ประการได้แก่

๑. สุขภาพจิต หมายถึง ความวิตก กังวล ตื่นเต้น ไม่สบายใจของบุคคลอย่าง เหมาะสมกับเหตุการณ์

๒. ความเฉลียวฉลาดหรือสติปัญญา หมายถึง การรู้การคิดในขั้นรูปธรรมหลายด้าน และการคิดในขั้นนามธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของ Piaget

๓. ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ และสามารถคาดหรือทำนายความรู้สึกของคนอื่น

ส่วนที่สองคือ ลำต้น เป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก ประกอบด้วยจิต ลักษณะ ๕ ประการ ได้แก่

๑. ทศนคติ ค่านิยม และคุณธรรม

ทศนคติ หมายถึง การเห็นประโยชน์-โทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ค่านิยม หมายถึง สิ่ง ที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าดีงาม ส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนา เช่น ความกตัญญู ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความพอใจไม่พอใจต่อสิ่งนั้น และพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น

๒. เหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำที่ทำเพื่อส่วนรวมมากกว่า ส่วนตัวหรือพวกพ้อง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg

๓. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลว่าสิ่งที่กระทำลงไปในปัจจุบันจะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใด ต่อใคร ตลอดจนความสามารถในการอดได้ รอได้ สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวานได้

๔. ความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าผลที่ตนกำลังได้รับอยู่เกิดจากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือการควบคุมของคนอื่น เป็นความรู้สึกรู้สึกในการทำนายได้ ควบคุมได้ของบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎี locus of control ของrotter (๑๙๖๖)

๕. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland (๑๙๖๓)

ส่วนที่สาม คือ ส่วนของดอกและผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและเก่ง ซึ่งแสดงพฤติกรรมทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดี และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแบ่งเป็น ๒ ส่วนด้วยกัน^{๑๔} คือ

๑. พฤติกรรมของคนดี ประกอบด้วย ๒ พฤติกรรมหลัก ได้แก่

๑.๑ พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเอง เป็น พฤติกรรมของบุคคล ที่ไม่ทำร้ายหรือทำลายตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพของตนเอง การบริโภคสิ่งที่มีประโยชน์ ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ติดยาเสพติด ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น

๑.๒ พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่ไม่ทำร้าย ทำลายหรือ ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น พฤติกรรมสุภาพบุรุษ ไม่ก้าวร้าว ขับขี่รถอย่างมีมารยาท ซื่อสัตย์ เป็นต้น

๒. พฤติกรรมของคนดีและเก่ง ประกอบด้วย ๒ พฤติกรรมหลัก ได้แก่

๒.๑ พฤติกรรมรับผิดชอบ เช่น พฤติกรรมการเรียนการทำงาน พฤติกรรมการปกครองของหัวหน้า และเคารพกฎหมาย เป็นต้น

๒.๒ พฤติกรรมพัฒนา เป็นการพัฒนาตนเอง ผู้อื่น และสังคม เช่น ใฝ่รู้ รักการอ่าน เป็นกัลยาณมิตร การอาสา ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม เป็นต้น

กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

โดยสรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะประจำตัวที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่มีอยู่ในตัวบุคคล เป็นคุณลักษณะที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ทำให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยสร้างสรรค์พัฒนาสังคม

^{๑๔} ดวงเดือน พันธุมนาวิน, ๒๕๔๘ ก อ้างถึงใน ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, ๒๕๕๑ : ๒๐-๒๑)

๒.๓ กุศลกรรมบถ

๒.๓.๑ กุศลกรรมบถ ๑๐

พระธรรมโกศาจารย์^{๑๕} ได้กล่าวว่า กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการอันเป็นทางแห่งความดีที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติไปสู่ความสุขความเจริญกุศลกรรมบถนี้เรียกว่าสุจริตแบ่งออกเป็นกายกรรม ๓ อย่าง วจีกรรม ๔ อย่าง และมโนกรรม ๓ อย่าง

๑. กายสุจริตได้แก่การประพฤติทางกายมี ๓ อย่าง คือ

๑.๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือเบียดเบียนชีวิตกัน

๑.๒ เว้นจากการลักทรัพย์หรือถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมยให้เคารพในกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น

๑.๓ เว้นจากการประพฤติดินในกาม

๒. วจีสจฺจิตได้แก่การประพฤติชอบทางวาจามี ๔ อย่าง คือ

๒.๑ เว้นจากการพูดเท็จ

๒.๒ เว้นจากการพูดส่อเสียด

๒.๓ เว้นจากการพูดคำหยาบ

๒.๔ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อเหลวไหลไม่ได้เรื่อง

๓. มโนสุจฺจิตได้แก่การดำริชอบทางใจมี ๓ อย่าง คือ

๓.๑ เว้นจากการคิดโลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน

๓.๒ เว้นจากการคิดพยาบาทปองร้ายผู้อื่น

๓.๓ เห็นตามชอบคลองธรรม เช่น เห็นว่า ด้วยทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว เป็นต้น

กุศลกรรมบถ หมายถึง ทางแห่งการกระทำที่เป็นกุศล หรือ การกระทำที่เป็นกุศลทางทวารต่าง ๆ ได้แก่ ทางกาย ทางวาจา และ ทางใจ เมื่อจำแนกแล้วมี ๑๐ ประการ ดังนี้ ทางกาย ๓ ได้แก่ การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ๑ การงดเว้นจากการลักทรัพย์ ๑ การงดเว้นจากการประพฤติดินในกาม ๑ ทางวาจา ๔ ได้แก่ การงดเว้นจากการพูดเท็จ ๑ การงดเว้นจากการพูดส่อเสียด ๑ การงดเว้นจากการพูดคำหยาบ ๑ การงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ ๑ ทางใจ ๓ ได้แก่ การไม่เพ่งเล็งอยากได้ของของผู้อื่น ๑ การไม่พยาบาทปองร้าย ๑ และสัมมาทิฐิ (ความเห็นถูก) ๑

กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการนั้น เป็นความดีทั้งหมด จะเห็นได้ว่า พระธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา มีความละเอียดลึกซึ้ง เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้ที่ได้ศึกษาและมีความเข้าใจไปตามลำดับอย่างแท้จริง เพราะทุกส่วนของคำสอนที่พระองค์ทรงแสดงนั้นเป็นเครื่องเตือนเพื่อความเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิต เพื่อความประพฤติที่ดีงามทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจขณะที่มีความประพฤติที่เรียบร้อยดีงาม วิวัตรงดเว้นจากทุจริตประการต่าง ๆ ไม่ล่วงอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ มีการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติดินในกาม เป็นต้น, ตั้งจิตไว้ชอบในกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ มีการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เป็นต้น นั้น เป็นการประพฤติธรรมใน

^{๑๕}พระธรรมโกศาจารย์, “พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ” (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๓.

ชีวิตประจำวัน ประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เป็นความประพฤติที่เป็นไปเพื่อระงับซึ่งอกุศลธรรมทั้งหลาย อีกประเด็นหนึ่งที่ถาม คือ ให้นิยามในการทำบุญควรทำอย่างไร

บุญ เป็นสภาพธรรมที่ชำระจิตให้สะอาด (เพราะโดยปกติแล้วจิตสกปรกด้วยอำนาจของอกุศลธรรม) จากที่เป็นอกุศล ก็ค่อย ๆ เป็นกุศลขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งก็ไม่พ้นไปจากขณะที่จิตเป็นกุศล เป็นไปในทาน เป็นไปในศีล เป็นไปในการอบรมเจริญความสงบของจิต และเป็นไปในการอบรมเจริญปัญญา โดยที่ไม่มีตัวตนที่จะไปทำบุญ เพราะบุญอยู่ที่สภาพจิต จิตเป็นกุศลเป็นบุญ (ซึ่งก็สามารถกล่าวโดยโวหารของชาวโลกได้ว่า ผู้นั้น ผู้นี้กระทำความบุญ) ในทางตรงกันข้าม ถ้าจิตเป็นอกุศล ก็ไม่ใช่บุญ

ดังนั้น ผู้ที่เห็นประโยชน์ของการขัดเกลาจิตใจ ก็จะไม่ละเลยโอกาสในการเจริญกุศลประการต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เพราะถ้ากุศลไม่เกิด ก็จะเป็นโอกาสให้อกุศลเกิดพอกพูนหนาแน่นขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งถ้าจะกล่าวตามความเป็นจริงแล้ว กุศลกรรมบถ กับ บุญ ก็มีรอยอย่างเดียวกัน^{๑๖}

พระมหาเสถียร สุวณฺณฐิต และพระมหาวิริยะ ธมฺมสารี ได้กล่าวถึงแนวคิดกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ คือ

ด้วยกาย ๓ คือ ๑). ไม่ฆ่าสัตว์ ๒). ไม่ลักทรัพย์ ๓). ไม่ประพฤติดนินทา

ด้วยวาจา ๔ คือ ๑). ไม่พูดปด ๒). ไม่พูดส่อเสียด ๓). ไม่พูดคำหยาบ ๔). ไม่พูดเพ้อเจ้อ

ด้วยใจ ๓ คือ ๑). ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่น ๒). ไม่มีจิตพยาบาทปองร้ายผู้อื่น ๓). ไม่เห็นผิดจากคลองธรรม

กุศลกรรมบถ ๑๐ คือ ความประพฤติธรรมทางกาย ความประพฤติธรรมทางวาจา ความประพฤติธรรมทางใจตามหลักพระไตรปิฎก ฉบับที่ ๑๒ มีสามอย่าง คือ

๑. ความประพฤติธรรมทางกาย

๑.๑ ละการฆ่าสัตว์เว้นขาดการฆ่าสัตว์ วางทัณฑะ วางศาสตราเสียแล้ว มีความละอาย มีความเอ็นดู มีกรุณาหวังประโยชน์แก่อกุศลแก่สัตว์ทั้งปวงอยู่

๑.๒ ละการถือเอาทรัพย์ที่เขามีได้ให้ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ไม่ลักทรัพย์เป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่น ที่อยู่ในบ้าน หรือที่อยู่ในป่า ที่เจ้าของมิได้ให้ ซึ่งนับว่าเป็นขโมย

๑.๓ ละการประพฤติดนินทาทั้งหลาย เว้นขาดจากการประพฤติดนินทาทั้งหลาย คือ ไม่ถึงความสมสู่ในพวกหญิง ที่มารดารักษา ที่บิดารักษา ที่มารดาและบิดารักษา ที่พี่ชายรักษา ที่พี่สาวรักษา ที่ญาติรักษา ที่มีสามี ที่อสรชนหวงห้าม ที่สุดหญิงที่เขาคล้องแล้วด้วยพวงมาลัย

๒. ความประพฤติธรรมทางวาจา มีสี่อย่าง คือ

๒.๑ ละการพูดเท็จ เว้นขาดจากการพูดเท็จ ไปในที่ประชุม หรือไปในหมู่ชน หรือไปในท่ามกลางญาติ หรือไปในท่ามกลางขุนนาง หรือไปในท่ามกลางราชสกุล หรือถูกนำไปเป็นพยาน ถูกถามว่า บุรุษผู้เจริญ เชิญเถิด ท่านรู้เรื่องใดก็จงบอกเรื่องนั้น เขาเมื่อไม่รู้ก็บอกว่า ไม่รู้ หรือเมื่อรู้ก็บอกว่า รู้ เมื่อไม่เห็นก็บอกว่า ไม่เห็น หรือเมื่อเห็นก็บอกว่า เห็น ไม่กล่าวเท็จทั้งรู้ที่อยู่ เพราะเหตุตนบ้าง เพราะเหตุผู้อื่นบ้าง เพราะ เหตุเห็นแก่สิ่งของเล็กน้อยบ้าง

^{๑๖} มุนินิและเผยแพร่พระพุทธศาสนา “หลักการปฏิบัติ กุศลกรรม ๑๐” (ออนไลน์) ,แหล่งที่มา :<https://www.dhammahome.com/webboard/topic/18319> [๒๓ กันยายน ๒๕๖๑].

๒.๒ ละวาจาอันส่อเสียด เว้นขาดจากวาจาส่อเสียด คือได้ฟังข้างนี้แล้วไม่นำไปบอกข้างโน้น เพื่อทำลายพวกข้างนี้ หรือได้ฟังข้างโน้นแล้ว ไม่นำมาบอกข้างนี้ เพื่อทำลายพวกข้างโน้น สมานพวกที่แตกกันให้ดีขึ้นบ้าง ส่งเสริมพวกที่ดีกันให้สนิทสนมบ้าง ชอบใจพวกที่พร้อมเพรียงกัน ยินดีแล้วในพวกที่พร้อมเพรียงกัน ชื่นชมในพวกที่พร้อมเพรียงกัน และกล่าววาจาอันทำให้พร้อมเพรียงกัน

๒.๓ ละวาจาหยาบ เว้นขาดจากวาจาหยาบ กล่าววาจาที่ไม่มีโทษ เพราะหูชวนให้รัก จับใจ เป็นของชาวเมือง คนส่วนมากรักใคร่ ชอบใจ

๒.๔ ละการพูดเพ้อเจ้อ เว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อ พูดในเวลาที่เหมาะสมพูดตามความจริง พูดเรื่องที่เป็นประโยชน์ พูดเรื่องที่เป็นธรรม พูดเรื่องที่เป็นวินัยและกล่าววาทะมีหลักฐาน มีที่อ้าง ได้มีที่สุด ประกอบด้วยประโยชน์ โดยกาลอันควร

๓. ความประพฤติธรรมทางใจ มีสามอย่าง คือ

๓.๑ เป็นผู้ไม่มีความโลภมาก ไม่เพ่งเล็งทรัพย์สินอันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นว่า ขอของผู้อื่นพึงเป็นของเราเถิด

๓.๒ เป็นผู้ไม่มีความโกรธมาก มีความดำริในใจไม่ชั่วช้าว่า ขอสัตว์เหล่านี้ จงเป็นผู้ไม่มีเร ไม่มีความเบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ มีแต่สุข รักษาตนเถิด

๓.๓ เป็นผู้มีความเห็นชอบ คือมีความเห็นไม่วิปริตว่า ผลแห่งทานที่ให้แล้วมีอยู่ ผลแห่งการการบูชามีอยู่ ผลแห่งการเช่นสรวงมีอยู่ ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและทำชั่วมีอยู่ โลกนี้มีอยู่ โลกหน้ามีอยู่ มารดามีอยู่ บิดามีอยู่ สัตว์ทั้งหลายที่เป็นอุปาทิภะมีอยู่ สมณะและพราหมณ์ทั้งหลาย ผู้ดำเนินชอบ ปฏิบัติชอบ ผู้ทำโลกนี้และโลกหน้า ให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเอง แล้วสอนให้ผู้อื่นรู้ได้มีอยู่ในโลกนี้^{๑๗}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า กุศลกรรมบถ ๑๐(ทางแห่งกุศลกรรม, ทางทำความดี, กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่สุคติ - wholesome course of action) ว่าโดยหัวข้อย่อ ดังนี้

ก. กายกรรม ๓ (การกระทำทางกาย - bodily action)

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี* (เว้นจากปลงชีวิต-abstention from killing) เวรมณี แปลว่า เจตนาที่ทำให้เว้น หรือ เจตนาที่ตรงข้าม เมื่อจะแปลให้เต็มความ จึงควรแปลว่า การกระทำที่ว่างจากการคิดเบียดเบียน หรือ การทำดีที่ตรงข้ามกับการเบียดเบียนชีวิต ดังนี้ เป็นต้น

๒. อทินนาทานา เวรมณี (เว้นจากถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้โดยอาการขโมย - abstention from taking what is not given)

๓. กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี (เว้นจากประพฤติผิดในกาม - abstention from sexual misconduct)

ข. วจีกรรม ๔ (การกระทำทางวาจา - verbal action)

๔. มุสาวาทา เวรมณี (เว้นจากพูดเท็จ - abstention from false speech)

๕. ปิสุณาย วาจาเย เวรมณี (เว้นจากพูดส่อเสียด- abstention from tale-bearing)

^{๑๗} พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๒ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๔ มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์

๖. ผรุสย วาจา ย เวรมณี (เว้นจากพูดคำหยาบ - abstention from harsh speech)
 ๗. สัมผัสปปลาปา เวรมณี (เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ - abstention from vain talk or gossip)

- ค. มโนกรรม ๓ (การกระทำทางใจ - mental action)
 ๘. อนภิชฌา (ความไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้ของเขา - non-covetousness)
 ๙. อพยาบาท (ความไม่คิดร้ายผู้อื่น - non-illwill)
 ๑๐. สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นชอบ ถูกต้องตามคลองธรรม - right view)^{๑๘}

๒.๓.๒ อกุศลกรรมบถ ๑๐

๒.๓.๒.๑ อกุศลกรรมบถ คือ ความประพฤตินิเวศน์ คือ ความไม่ประพฤติธรรม ทางกาย ทางวาจา ทางใจ

ความไม่ประพฤติธรรมทางกาย มีสามอย่าง

- ๑.เป็นผู้ฆ่าสัตว์ คือ เป็นคนเหี้ยมโหด มีมือเปื้อนเลือด พอใจในการประหารและการฆ่าไม่มีความละอาย ไม่ถึงความเอ็นดูในสัตว์ทั้งปวง
- ๒.เป็นผู้ถือเอาทรัพย์ที่เขาไม่ได้ให้ คือ ลักทรัพย์เป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของบุคคลอื่นที่อยู่ในบ้าน หรือที่อยู่ในป่า ที่เจ้าของมิได้ให้ ซึ่งนับว่าเป็นขโมย
- ๓.เป็นผู้ประพฤติดินกามทั้งหลาย คือ ถึงความสมสู่ในพวกหญิงที่มารดา รักษา ที่บิดา รักษา ที่มารดาและบิดารักษา ที่พี่ชายรักษา ที่พี่สาวรักษา ที่ญาติรักษา ที่มีสามี ที่อิสริชนหวงห้ามที่สุดแม้หญิงที่เขาคล้องแล้วด้วยพวงมาลัย (หญิงที่เขาหมั้นไว้)

ความไม่ประพฤติธรรมทางวาจา มีสี่อย่าง

- ๑.เป็นผู้กล่าวเท็จคือ ไปในที่ประชุมหรือไปในหมู่ชน หรือไปในท่ามกลางญาติ หรือไปในท่ามกลางขุนนาง หรือไปในท่ามกลางราชสกุล หรือถูกนำไปเป็นพยาน ถูกถามว่า แน่หรือผู้เจริญเชิญเกิด ท่านรู้เรื่องใด ก็จงบอกเรื่องนั้น เขาเมื่อไม่รู้ก็บอกว่า รู้บ้าง เมื่อรู้บอกว่า ไม่รู้บ้าง เมื่อไม่เห็นก็บอกว่า เห็นบ้าง เมื่อเห็นก็บอกว่า ไม่เห็นบ้าง เป็นผู้กล่าวคำเท็จทั้งรู้อยู่ เพราะเหตุตนบ้าง เพราะเหตุผู้อื่นบ้าง เพราะเหตุเห็นแก่สิ่งเล็กน้อยบ้าง
- ๒.เป็นผู้ส่อเสียด คือ ได้ฟังข้างนี้แล้ว นำไปบอกข้างโน้น เพื่อทำลายพวกข้างนี้บ้าง หรือฟังข้างโน้นแล้ว นำไปบอกข้างนี้ เพื่อทำลายพวกข้างโน้นบ้าง ยุพวงที่พร้อมเพรียงกันให้ แตกกันไปบ้าง ส่งเสริมพวกที่แตกกันบ้าง ส่งเสริมพวกที่แตกกันแล้วบ้าง ชอบใจในคนที่แตกกันเป็นพวก ยินดีในความแตกกันเป็นพวก ชื่นชมในพวกที่แตกกัน และกล่าววาจาที่ทำให้แตกกันเป็นพวก
- ๓.เป็นผู้มีวาจาหยาบ คือ กล่าววาจาที่เป็นโทษหยาบ อันเผ็ดร้อนแก่ผู้อื่น อันขัดใจผู้อื่น อันเกลียดต่อความโกรธ ไม่เป็นไปเพื่อความสงบจิต
- ๔.เป็นผู้กล่าวคำเพ้อเจ้อ คือ พูดในเวลาไม่ควรพูด พูดเรื่องที่ไม่เป็นจริง พูดไม่เป็นประโยชน์ พูดไม่เป็นธรรม พูดไม่เป็นวินัย กล่าววาจาไม่มีหลักฐาน ไม่มีที่อ้าง ไม่มีที่สุด ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ โดยกาลไม่สมควร

^{๑๘}ดูรายละเอียดใน ที.ปา. ๑๑/๓๖๐/๒๘๔; ๔๗๑/๓๓๗.

ความไม่ประพฤตินทางใจ มีสามอย่าง

๑.เป็นผู้มีความโลภมาก คือ เพ่งเล็งทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นว่า ขอของผู้อื่นพึงเป็นของเราเถิด

๒.เป็นผู้มีจิตพยาบาท คือ มีความดำริในใจอันชั่วช้าว่า ขอสัตว์เหล่านี้จงถูกฆ่าบ้าง จงถูกทำลายบ้าง จงขาดสูญบ้าง อย่าได้มีแล้วบ้าง

๓.เป็นผู้มีความเห็นผิด คือ มีความเห็นวิปริตว่า ผลแห่งทานที่ให้แล้วไม่มีผลแห่งการบูชา ไม่มี ผลแห่งการเชนสรวงไม่มี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำความดีและทำชั่วไม่มี โลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี มารดาไม่มี บิดาไม่มี สัตว์ทั้งหลายที่เป็นอุปาทิจะไม่มี สมณะและพราหมณ์ทั้งหลายผู้ดำเนินชอบ ปฏิบัติชอบ ผู้ทำโลกนี้และโลกหน้าให้แจ้งชัดด้วยปัญญาอันยิ่งเอง แล้วสั่งสอนให้ผู้อื่นรู้ไม่มีอยู่ในโลก^{๑๙}

๓.๒.๒.๒ อกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ อกุศลกรรมบถ ๑๐ คือ ทางอันนำไปสู่ความเสื่อม ความทุกข์ ความไม่สบายทั้งปวง พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้ว่าคนเราพึงเลี้ยงสิ่งที่จะนำไปสู่หนทางแห่งความชั่ว ความเสื่อมทั้งปวง ซึ่งสามารถจำแนกแยกแยะได้ ๓ หมวดใหญ่ และ ๑๐ หมวดย่อย ซึ่งเรียกว่า อกุศลกรรมบถ ๑๐ นั้นเอง ซึ่งประกอบไปด้วย

หมวดที่ ๑ ความชั่วทางกาย ๓ ข้อ

๑.ปาณาติบาต หมายถึง การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต การเบียดเบียน ห่มเหง รังเกศสัตว์

๒.อทินนาทานหมายถึงการลักทรัพย์การเอาทรัพย์ที่เจ้าของไม่เต็มใจให้มาเป็นของของตน

๓.กาเมสุมิฉาจาร หมายถึง การประพฤตินทางกาม การผิดลูกผิดเมียผู้อื่น

หมวดที่ ๒ ความชั่วทางวาจา ๔ ข้อ

๑. มุสาวาท หมายถึง พูดเท็จ พูดโกหกหลอกลวง พูดไม่มีมูลความจริง

๒. ปิสุนวาทา หมายถึง พูดส่อเสียด พูดยุยงให้เขาแตกความสามัคคีกัน

๓. ผรุสวาทา หมายถึง การพูดคำหยาบ มีวาจาไม่สุภาพ

๔. สัมผัปปลาปะ หมายถึง การพูดเพ้อเจ้อ เลื่อนลอย ไม่มีเหตุมีผล

หมวดที่ ๓ ความชั่วทางใจ ๓ ข้อ

๑. อภิชณา หมายถึง ความละโมภหรือความโลภ มุ่งหมายอยากได้ของของผู้อื่นมาเป็นของตน

๒. พยาบาท หมายถึง การคิดร้าย ปองร้ายต่อผู้อื่น มีความมุ่งมั่นที่จะทำลายประโยชน์และความสุขของผู้อื่น

๓. มิจฉาทิฎฐิ หมายถึง การเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม เห็นว่าทำได้ดีชั่ว ทำชั่วได้ดี มารดาบิดาไม่มีบุญคุณ ไม่เชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรม ไม่เชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ เป็นต้น

อกุศลกรรมบถ ๑๐ (ทางแห่งอกุศลกรรม, ทางทำความชั่ว, กรรมชั่วอันเป็นทางนำไปสู่ความเสื่อม ความทุกข์ หรือทุกข์^{๒๐} — unwholesome course of action)

ก. กายกรรม ๓ (การกระทำทางกาย — bodily action)

๑. ปาณาติบาต (การทำชีวิตให้ตกลง, ปลงชีวิต — destruction of life; killing)

^{๑๙} สาลยยกสูตร พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๒

^{๒๐} ดูรายละเอียดใน ที.ปา. ๑๑/๓๕๙/๒๘๔; ๔๗๐/๓๓๗;

๒. อทินนาทาน (การถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ โดยอาการขโมย, ลักทรัพย์ — taking what is not given; stealing)

๓. กาเมสุมิจฉาจาร (ความประพฤติผิดในกาม — sexual misconduct)

ข. วจีกรรม ๔ (การกระทำทางวาจา — verbal action)

๔. มุสาวาท (การพูดเท็จ — false speech)

๕. ปิสุณาวาจา (วาจาใส่ร้าย — tale-bearing; malicious speech)

๖. ผรุสวาจา (วาจาหยาบ — harsh speech)

๗. สัมผัปปลาปะ (คำพูดเพ้อเจ้อ — frivolous talk; vain talk; gossip)

ค. มโนกรรม ๓ (การกระทำทางใจ — mental action)

๘. อภิชฌา (เพ่งเล็งอยากได้ของเขา — covetousness; avarice)

๙. พยาบาท (คิดร้ายผู้อื่น — illwill)

๑๐. มิจฉาทิฏฐิ (เห็นผิดจากคลองธรรม — false view; wrong view)^{๒๑}

สรุปเราจะเห็นได้ว่าบุคคลใดที่เต็มไปด้วย อกุศลกรรมบถ ๑๐ นี้ จะหาความสุขใดๆ ไม่ได้เลย มีความชั่วทั้งกาย วาจา และใจ ไม่เป็นที่ต้องการของสังคม ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมหมู่มาก ชีวิตจะมีแต่ความตกต่ำ^{๒๒}

๒.๔ บริบทคุณลักษณะนักเรียนที่ดีของโรงเรียนประถมศึกษาตามคุณลักษณะที่ดีตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ ๒๓, ๒๔ และ ๒๖ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา สรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาปัจจุบัน^{๒๓} เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ในการ

^{๒๑} ดูรายละเอียดใน อก.ทสก. ๒๔/๑๖๕/๒๕๕.

^{๒๒} พระมหาเสถียร สุวณฺณฐิต และพระมหาวิริยะ ธรรมสารี “กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ”(ออนไลน์), แหล่งที่มา : http://www.dmc.tv/pages/top_of_week/กุศลกรรมบถ-๑๐-ประการ.html [๒๓ กันยายน ๒๕๖๑]

^{๒๓} สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑^{๒๔}

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง ๘ ประการ ได้แก่

- ๑) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- ๒) ซื่อสัตย์สุจริต
- ๓) มีวินัย
- ๔) ใฝ่เรียนรู้
- ๕) อยู่อย่างพอเพียง
- ๖) มุ่งมั่นในการทำงาน
- ๗) รักความเป็นไทย
- ๘) มีจิตสาธารณะ

การนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง ๘ ประการดังกล่าว ไปพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างชัดเจน โดยพิจารณาจาก นิยาม ตัวชี้วัดพฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

นิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้

ข้อที่ ๑ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

นิยาม

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ อารมณ์ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธายึดมั่นในศาสนาและเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้ที่รักชาติศาสน์กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคี ประองดอง ภูมิใจเชิดชูความเป็นชาติไทยปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ตัวชี้วัด

- ๑.๑ เป็นพลเมืองดีของชาติ
- ๑.๒ อารมณ์ซึ่งความเป็นชาติไทย
- ๑.๓ ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา
- ๑.๔ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

^{๒๔} กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.

ตารางที่ ๒.๑ ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
๑.๑ เป็นพลเมืองดีของชาติ	๑.๑.๑ ยืนตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง ๑.๑.๒ ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่พลเมืองดีของชาติ ๑.๑.๓ มีความสามัคคีปรองดอง
๑.๒ ดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย	๑.๒.๑ เข้าร่วมส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีปรองดองที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ๑.๒.๒ ห่วงแหนปกป้องยกย่องความเป็นชาติไทย
๑.๓ ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา	๑.๓.๑ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ๑.๓.๒ ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ ๑.๓.๓ เป็นแบบอย่างที่ดีของศาสนิกชน
๑.๔ เคารพเทิดทูน สถาบันพระมหากษัตริย์	๑.๔.๑ เข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ๑.๔.๒ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ ๑.๔.๓ แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

เกณฑ์การให้คะแนนระดับประถมศึกษา (ป.๔-ป.๖)

ตารางที่ ๒.๒ ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ เป็นพลเมืองดีของชาติ

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๑.๑.๑ ยืนตรงเคารพธงชาติร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง ๑.๑.๒ ปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่พลเมืองดีของชาติ ๑.๑.๓ มีความสามัคคีปรองดอง	ไม่ยืนตรงเคารพธงชาติ	ยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติร้องเพลงชาติได้ และบอกความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของนักเรียน	ยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติ ร้องเพลงชาติได้ และบอกความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของนักเรียน และให้ความร่วมมือ	ยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติ ร้องเพลงชาติได้และบอกความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของนักเรียน

ตารางที่ ๒.๓ ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ อารังไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๑.๒.๑ เข้าร่วมส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตอง ที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ๑.๒.๒ หวงแหน ปกป้อง ยกย่องความเป็นชาติไทย	ไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี	เข้าร่วมในกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตองและเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และชุมชน	เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตองและเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน	เป็นตัวอย่างที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตอง และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน

ตารางที่ ๒.๔ ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักของศาสนา

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๑.๓.๑ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ๑.๓.๒ ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ตน นับถือ ๑.๓.๓ เป็นแบบอย่างที่ดีของศาสนิกชน	ไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ	เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ และปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาตามโอกาส	เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ และปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาอย่างสม่ำเสมอ	เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาอย่างสม่ำเสมอ และเป็นตัวอย่างที่ดีของศาสนิกชน

ตารางที่ ๒.๕ ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๑.๔.๑ เข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ๑.๔.๒ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ ๑.๔.๓ แสดงออกซึ่ง ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์	ไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์	เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ตามที่โรงเรียนและชุมชนจัดขึ้น	เข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ตามที่โรงเรียนและชุมชนจัดขึ้น	เข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ตามที่โรงเรียนและชุมชนจัดขึ้นชื่นชมในพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับพระปรีชาสามารถขอพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์

ข้อที่ ๒ ชื่อสัตย์ สุจริต

นิยาม

ชื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ

ผู้ที่มีความชื่อสัตย์ สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริง ทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด

๒.๑ ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ

๒.๒ ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

ตารางที่ ๒.๖ ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
๒.๑ ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ	๒.๑.๑ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกายวาจา ใจ ๒.๑.๒ ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ๒.๑.๓ ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา
๒.๒ ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ	๒.๒.๑ ไม่ถือเอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเองต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ ๒.๒.๒ ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง ๒.๒.๓ ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

เกณฑ์การให้คะแนนระดับประถมศึกษา(ป.๔ –ป. ๖)

ตารางที่ ๒.๗ ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๒.๑.๑ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ๒.๑.๒ ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ๒.๑.๓ ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา	ไม่ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง	ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ทำตามสัญญาที่ตนให้ไว้กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง และครู	ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ทำตามสัญญาที่ตนให้ไว้กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง และครู ละอาย และเกรงกลัวที่จะทำความผิด	ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องทำตามสัญญาที่ตนให้ไว้กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง และครูละอายและเกรงกลัวที่จะทำความผิด เป็นแบบอย่างที่ดีด้านความชื่อสัตย์

ตารางที่ ๒.๘ ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ ประพฤติตรงความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๒.๒.๑ ไม่ถือเอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง	นำสิ่งของของคนอื่นมาเป็นของตน	ไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง	ไม่นำสิ่งของ และผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง	ไม่นำสิ่งของ และผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนด้านความซื่อสัตย์
๒.๒.๒ ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง				
๒.๒.๓ ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง				

ข้อที่ ๓ มีวินัย

นิยาม

มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของ ครอบครัว โรงเรียนและสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ตัวชี้วัด ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม

ตารางที่ ๒.๙ ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
๓.๑ ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม	๓.๑.๑ ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัวโรงเรียนและสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ๓.๑.๒ ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และรับผิดชอบในการทำงาน

เกณฑ์การให้คะแนนระดับประถมศึกษา(ป.๔-ป.๖)

ตารางที่ ๒.๑๐ ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๓.๑.๑ ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อ บัง คับ ข อ ง ค ร อ บ ค ร ี ว โรงเรียน และสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	ไม่ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัวและโรงเรียน	ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ระเบียบ ข้อ บัง คับ ข อ ง ค ร อ บ ค ร ี ว และ โรงเรียน ตรงต่อเวลา ในการปฏิบัติกิจกรรม ต่างๆในชีวิตประจำวัน แต่ต้องมีการเตือน เป็นส่วนใหญ่	ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อ บัง คับ ข อ ง ค ร อ บ ค ร ี ว และ โรงเรียนตรงต่อเวลา ใน ก า ร ป ฏิ บั ติ กิจกรรมต่าง ๆ ใน ชีวิตประจำวันแต่ต้อง มีการเตือนเป็น บางครั้ง	ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อ บัง คับ ข อ ง ค ร อ บ ค ร ี ว และ โรงเรียน ตรงต่อ เวลาในการปฏิบัติ กิจกรรม ต่าง ๆ ใน ชีวิตประจำวันและ รับผิดชอบในการ ทำงานได้ด้วย ตนเอง
๓.๑.๒ ตรงต่อเวลาในการ ปฏิบัติกิจกรรม ต่าง ๆ ใน ชีวิตประจำวัน และ รับผิดชอบในการทำงาน				

ข้อที่ ๔ ใฝ่เรียนรู้

นิยาม

ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่าง สม่าเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตัวชี้วัด

๔.๑ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วย การเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตารางที่ ๒.๑๑ ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
๔.๑ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	๔.๑.๑ ตั้งใจเรียน ๔.๑.๒ เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ๔.๑.๓ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ
๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปลงเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	๔.๒.๑ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ๔.๒.๒ บันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูลจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปลงเป็นองค์ความรู้ ๔.๒.๓ แลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

เกณฑ์การให้คะแนนระดับประถมศึกษา(ป.๔ -ป. ๖)

ตารางที่ ๒.๑๒ ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรม

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๔.๑.๑ ตั้งใจเรียนเอาใจใส่ และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ๔.๑.๒ เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	ไม่ตั้งใจเรียน	ตั้งใจเรียน เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ บางครั้ง	ตั้งใจเรียนเอาใจใส่ และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ บ่อยครั้ง	ตั้งใจเรียนเอาใจใส่ และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นประจำ

ตารางที่ ๒.๑๓ ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสมสรุปเป็นองค์ความรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อ ได้อย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูลจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และ นำ ไป ใช้ ในชีวิตประจำวัน	ไม่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และมีการบันทึกความรู้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีการบันทึกความรู้สรุปเป็นองค์ความรู้ นำ เ ส น อ แ ล ะ แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี ต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ นำ เ ส น อ แ ล ะ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ข้อที่ ๕ อยู่อย่างพอเพียง

นิยาม

อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ะมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ มีการวางแผน ป้องกันความเสี่ยง และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ตัวชี้วัด

๕.๑ ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม

๕.๒ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตารางที่ ๒.๑๔ ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
๕.๑ ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม	๕.๑.๑ ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ อย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม ๕.๑.๒ ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี ๕.๑.๓ ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล ๕.๑.๔ ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด
๕.๒ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	๕.๒.๑ วางแผนการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวัน บนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ๕.๒.๒ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เกณฑ์การให้คะแนน ระดับประถมศึกษา(ป. ๔-ป. ๖)

ตารางที่ ๒.๑๕ ตัวชี้วัดที่ ๕.๑ ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๕.๑.๑ ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ อย่างประหยัด คุ่มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดีรวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม ๕.๑.๒ ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ๕.๑.๓ ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล ๕.๑.๔ ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัย เมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด	ใช้เงินและของใช้ส่วนตัวอย่างไม่ประหยัด	ใช้ทรัพย์สินของตนเอง และทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัดและคุ่มค่า	ใช้ทรัพย์สินของตนเอง และทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่า เก็บรักษาดูแลอย่างดี มีเหตุผล และไม่เอาเปรียบผู้อื่น	ใช้ทรัพย์สินของตนเอง และทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่า รอบคอบ เก็บรักษาดูแลอย่างดี มีเหตุผล ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

ตารางที่ ๒.๑๖ ตัวชี้วัดที่ ๕.๒ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๕.๒.๑ วางแผนการเรียน การทำงานและการใช้ ชีวิตประจำวันบนพื้นฐานของ ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ๕.๒.๒ รู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลงของสังคม และ สภาพแวดล้อม ยอมรับ และ ปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข	ไม่วางแผนการเรียน และ การใช้ ชีวิตประจำวัน	ใช้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารให้เป็น ประโยชน์ต่อการเรียน และ การใช้ ในชีวิตประจำวัน	ใช้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารให้เป็น ประโยชน์ต่อ การเรียนและการใช้ ชีวิตประจำวัน รับรู้ การเปลี่ยนแปลงของ ครอบครัว ชุมชนและ สภาพแวดล้อม	ใช้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารให้เป็น ประโยชน์ต่อ การเรียนและการใช้ ชีวิตประจำวัน รับรู้ การเปลี่ยนแปลงของ ครอบครัว ชุมชน และสภาพแวดล้อม และอยู่ร่วมกับผู้อื่น อย่างมีความสุข

ข้อที่ ๖ มุ่งมั่นในการทำงาน

มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการ
ทำหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้ที่มีมุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ
มอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังใจ กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จ
ลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบและมีความภาคภูมิใจในผลงาน

ตัวชี้วัด

๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน

๖.๒ ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ตารางที่ ๒.๑๗ ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบใน การปฏิบัติหน้าที่การทำงาน	๖.๑.๑เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ๖.๑.๒ ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๑.๓ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง
๖.๒ ทำงานด้วยความเพียร พยายามและอดทนเพื่อให้ งานสำเร็จตามเป้าหมาย	๖.๒.๑ ทุ่มเททำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคใน การทำงาน ๖.๒.๒ พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ ตามเป้าหมาย๖.๒.๓ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

เกณฑ์การให้คะแนนระดับประถมศึกษา (ป.๔ –ป.๖)

ตารางที่ ๒.๑๘ ตัวชี้วัดที่ ๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๖.๑.๑ เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ๖.๑.๒ ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๑.๓ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง	ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงาน	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จมีการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จมีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น

ตารางที่ ๒.๑๙ ตัวชี้วัดที่ ๖.๒ ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และ อดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๖.๒.๑ ทุ่มเททำงานอดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ๖.๒.๒ พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๒.๓ ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ไม่ขยันอดทนในการทำงาน	ทำงานด้วยความขยันและพยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	ทำงานด้วยความขยัน อดทน และพยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมายและชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยันอดทน และพยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ไม่ย่อท้อต่อปัญหาในการทำงาน และ ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

ข้อที่ ๗ รักความเป็นไทย

นิยาม

รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบทอดเผยแพรภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูตเวที ใช้ภาษาไทย ในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

ตัวชี้วัด

๗.๑ ภาควิชาในชนบทธรรมนิยมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความ
กตัญญูทวดเวท

๗.๒ เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๗.๓ อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

ตารางที่ ๒.๒๐ ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
๗.๑ ภาควิชาในชนบทธรรมนิยมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญูทวดเวท	๗.๑.๑ แต่งกายและมีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูทวดเวทที่มีพระคุณ ๗.๑.๒ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะ และ วัฒนธรรมไทย ๗.๑.๓ ชักชวน แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามชนบทธรรมนิยม ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย
๗.๒ เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	๗.๒.๑ ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ๗.๒.๒ ชักชวน แนะนำให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทย ที่ถูกต้อง
๗.๓ อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย	๗.๓.๑ นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต ๗.๓.๒ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย ๗.๓.๓ แนะนำ มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาไทย

เกณฑ์การให้คะแนนระดับประถมศึกษา (ป.๔-ป.๖)

ตารางที่ ๒.๒๒ ตัวชี้วัดที่ ๗.๑ ภาควมิจใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญูกตเวที

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๗.๑.๑ แต่งกายและมีมารยาทงดงามแบบไทยมีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ๗.๑.๒ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ๗.๑.๓ ชักชวน แนะนำให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย	ไม่มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ และแต่งกายแบบไทย	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทแบบไทยมีสัมมาคารวะ กตเวทีต่อผู้มีพระคุณ และแต่งกายแบบไทย เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทแบบไทยมีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ และแต่งกายแบบไทย เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย ชักชวน แนะนำเพื่อนให้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย

ตารางที่ ๒.๒๓ ตัวชี้วัดที่ ๗.๒ เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๗.๒.๑ ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ๗.๒.๒ แนะนำให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าในการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง	ไม่สนใจใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง	ใช้ภาษาไทย เลขไทยในการสื่อสารและแนะนำให้ผู้อื่นใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง	ใช้ภาษาไทยเลขไทยในการสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสม และแนะนำให้ผู้อื่นใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง	ใช้ภาษาไทยเลขไทยในการสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสม และแนะนำให้ผู้อื่นใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องเป็นประจำ เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการใช้ภาษาไทย

ตารางที่ ๒.๒๔ ตัวชี้วัดที่ ๗.๓ อนุรักษ์ สืบทอด ภูมิปัญญาไทย

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๗.๓.๑ นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต ๗.๓.๒ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย ๗.๓.๓ แนะนำมีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาไทย	ไม่สนใจภูมิปัญญาไทย	บอกชื่อภูมิปัญญาไทยที่ใช้ในท้องถิ่น และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย	บอกชื่อภูมิปัญญาไทยที่ใช้ในท้องถิ่น เข้าร่วม และชักชวนคนในครอบครัวหรือเพื่อน เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย	บอกชื่อภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น เข้าร่วมและชักชวนคนในครอบครัว เพื่อน และบุคคลอื่น ๆ เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย และใช้ภูมิปัญญาไทยในชีวิตประจำวัน

ข้อที่ ๘ มีจิตสาธารณะ

นิยาม

มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

ผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยแรงกายสติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ตัวชี้วัด

๘.๑ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

๘.๒ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

ตารางที่ ๒.๒๕ ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
๘.๑ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน	๘.๑.๑ ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำงานด้วยความเต็มใจ ๘.๑.๒ อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ ๘.๑.๓ แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่นๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น
๘.๒ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม	๘.๒.๑ ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ ๘.๒.๒ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ๘.๒.๓ เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

เกณฑ์การให้คะแนนระดับประถมศึกษา (ป. ๔ – ป.๖)

ตารางที่ ๒.๒๖ ตัวชี้วัดที่ ๘.๑ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ด้วยความสมัครใจ แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่นๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น	ไม่ช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำงานอาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำงาน อาสาทำงาน และแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูทำงานอาสาทำงานช่วยคิดช่วยทำ และแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

ตารางที่ ๒.๒๗ ตัวชี้วัดที่ ๘.๒ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (๑)	ดี (๒)	ดีเยี่ยม(๓)
๘.๒.๑ ดูแล รักษาสาธารณสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ ๘.๒.๒ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ๘.๒.๓ เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น	ไม่สนใจดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน	ดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติ สิ่งแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของโรงเรียน	ดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติ สิ่งแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ	ดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติ สิ่งแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ

๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

Berkowitz เสนอว่า คุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่ควรใช้การเพิ่มโปรแกรมหรือกิจกรรมเข้าไปในโรงเรียน หากแต่ควรปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของโรงเรียนและการดำเนินชีวิต^{๒๕}

ในขณะที่ Michigan State University Extension ได้เสนอแนวทางการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเด็กและเยาวชนของมูลนิธิจริยธรรมโจเซฟิน (Josephine institute of ethics) โดยจัดเป็นโครงการต่าง ๆ ที่พัฒนาจริยธรรมต่าง ๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนตามโรงเรียนและองค์กรต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยมีชุดกิจกรรมที่เรียกว่า “Character counts” ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในช่วงอายุต่าง ๆ ๕ ช่วง ได้แก่ ๔-๖ ปี, ๖-๙ ปี, ๙-๑๑ ปี และ ๑๑-๑๓ ปี และวัยรุ่น โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ๖ ประการ (Six pillars of character) ที่มุ่งสร้างเสริมให้เกิดกับนักเรียน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเคารพผู้อื่น ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม การดูแลเอาใจใส่ เกื้อกูล และความเป็นพลเมืองที่ดี^{๒๖}

Gholar ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยจัดเป็นศูนย์คุณลักษณะศึกษา เพื่อการศึกษาและสร้างกิจกรรม

^{๒๕} Berkowitz Berkowitz. M. W., & Bier, M. C. (2005). *What works in character education;research-base character education*. Washinton, DC: Character Education Partnership. (อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑, หน้า ๒๖)

^{๒๖} Michigan State University ExtensionMcClelland, D. C. (1953). *The achievement motive*. New York: Appleton-Century Crofts. (อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑, หน้า ๒๖)

ต่าง ๆ ที่พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน นอกจากนั้นยังเน้นการเสริมสร้างการยอมรับตนเอง (Self-esteem) ให้แก่เด็ก แนวคิดดังกล่าวเน้นการพัฒนาการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมทั้งทางสติปัญญา (Cognitive area) ในด้านความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะที่ดี ตลอดจนการพัฒนาด้านจิตใจ (Affective area) ของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการประพฤติการปฏิบัติตนของเด็ก แนวทางนี้หมายรวมถึงการบูรณาการการสอนและการสอดแทรกเรื่องคุณลักษณะที่ดีในการสอนวิชาต่าง ๆ ให้กับเด็กด้วย กิจกรรมที่บูรณาการและสอดแทรกเข้ากับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนปกติเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็กมีลักษณะที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองจากกิจกรรมการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่หลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) กิจกรรมที่เน้นการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) และกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ที่เกิดระหว่างบุคคล^{๒๗}

Character Education Partnership ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กนั้น ว่าไม่สามารถระบุวิธีการใดวิธีการหนึ่งได้อย่างเฉพาะเจาะจงว่าจะมีประสิทธิภาพในการจัดคุณลักษณะศึกษา แต่มีหลักการสำคัญ ๑๑ ประการในการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ควรยึดถือ ประกอบด้วย

หลักการที่ ๑ ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับค่านิยมเชิงจริยธรรม โดยทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีจริยธรรมเป็นคุณสมบัติของคนดีหรือคนที่มีคุณลักษณะที่ดี

หลักการที่ ๒ ให้นิยามคำว่า “คุณลักษณะ” ให้เข้าใจง่าย โดยรวมความหมายในเชิงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมเข้าเป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะต่าง ๆ

หลักการที่ ๓ ใช้วิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองโดยตรงอย่างรอบด้าน และมีประสิทธิภาพ

หลักการที่ ๔ สร้างเครือข่ายโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน

หลักการที่ ๕ เปิดโอกาสและจัดประสบการณ์การแสดงออกในทางคุณธรรมให้แก่นักเรียน

หลักการที่ ๖ ผนวกการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนเข้ากับหลักสูตรวิชาการในที่สอน

หลักการที่ ๗ พยายามส่งเสริมแรงจูงใจในตัวนักเรียน

หลักการที่ ๘ จัดให้บุคลากรทางการศึกษามีโอกาสพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเช่นเดียวกันกับที่พัฒนานักเรียน

หลักการที่ ๙ ส่งเสริมการเป็นผู้นำในด้านคุณธรรมของนักเรียนและให้การสนับสนุนการจัดคุณลักษณะศึกษาอย่างต่อเนื่อง

^{๒๗} Gholar Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). The place of value in needs assessments. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, ๔(๓), ๓๑๑-๓๒๐. (อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑, หน้า ๒๕)

หลักการที่ ๑๐ จัดให้สมาชิกในครอบครัวชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน

หลักการที่ ๑๑ ประเมินคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียนทั้งโรงเรียนและการดำเนินการของบุคลากรของโรงเรียนในการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียน

Ryan, K. เสนอแนวทางการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ (The six E's of character education) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. การยกตัวอย่างและปฏิบัติเป็นแบบอย่าง (Example) แนวทางการยกตัวอย่างของการประพฤติ ปฏิบัติที่สะท้อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์นอกเหนือจากการอบรมสั่งสอนเพื่อยกตัวอย่างพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี พร้อมผลของการปฏิบัติให้เกิดความเข้าใจ รวมถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครูเพื่อให้นักเรียนเห็นด้วย การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีถือเป็นการยกตัวอย่างที่ดีที่สุดที่นักเรียนสามารถเห็นและเลียนแบบการกระทำความประพฤติต่าง ๆ ได้โดยตรง

๒. การสอนอธิบายให้รู้จักใช้เหตุผล (Explanation) ต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน จากเดิมที่ควบคุมความประพฤติโดยเน้นการท่องกฎแล้วปฏิบัติตามกฎโดยขาดเหตุผล มาเป็นการใช้อธิบายให้รู้จักใช้เหตุและผลในการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ กระตุ้นให้เกิดการวิพากษ์หรือสนทนาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีและไม่ดี พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบเพื่อสร้างความตระหนักและการปรับพฤติกรรมอันสะท้อนถึงคุณลักษณะของเด็กออกมา

๓. การเชิญชวนให้ทำความดี (Exhortation) การชี้แนะ เชิญชวน โดยใช้การเสริมแรงทางบวกควบคู่กับการพัฒนาความกล้าหาญเชิงจริยธรรม (Moral courage development) โดยให้กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่อายหรือกลัวที่จะทำในสิ่งที่ควร

๔. การจัดสิ่งแวดล้อมเชิงคุณธรรม (Ethos or Ethical environment) เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่มีสิ่งยั่วยุให้ไปในทางเสื่อม โดยเฉพาะในห้องเรียนซึ่งเป็นสังคมย่อยเล็ก ๆ ที่นักเรียนจะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ครูสามารถจำลองสังคมใหญ่ภายในห้องเรียนได้สร้างบรรยากาศเชิงคุณธรรม

๕. การจัดประสบการณ์ (Experience) การเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสสังคมภายนอกอย่างจริงจังนอกโรงเรียนจะช่วยให้เด็กเรียนรู้และซึมซับแนวคิดในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างพึงประสงค์

๖. การคาดหวังความเป็นเลิศ (Expectations of excellence) การวางเป้าหมายของตนเองของเด็ก เป็นเสมือนการกำหนดหลักชัยในการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป^{๒๘}

^{๒๘}Ryan, K. (2002). *The six E's of character educational*. New York: Carter for the Advancement of Ethics and Character. (อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑, หน้า ๒๗)

สุวิมล ว่องวาณิช พบว่า แนวคิดและหลักการสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนมีดังต่อไปนี้

๑. การสร้างตัวแบบ/ผู้นำการพัฒนาคุณลักษณะต้องมีการสร้างตัวแบบที่ดี ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ หรือบุคคลตัวอย่างในสังคม

๒. การพัฒนาคุณธรรมและคุณลักษณะอื่น ๆ ให้เป็นวิถีชีวิต มีความสอดคล้องกับธรรมชาติ ตอกย้ำให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการพัฒนาที่บูรณาการสอดแทรกอยู่ในชีวิตการเรียน การปฏิบัติงาน เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม และคนกับธรรมชาติ โยงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน

๓. การพัฒนาตัวตนของนักเรียน ด้วยการจัดพื้นที่สร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ศักยภาพ และการปฏิบัติตนตามความเชื่อตามแนวทางที่ตนเองคิดสร้างสรรค์ และอยู่ในบริบทของการทำความดี มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม ให้เด็กมีการปฏิบัติและพัฒนาตนเองอย่างเข้าใจความหมาย เห็นบทบาทและคุณค่าของตนเองมากขึ้น

๔. การสร้างระบบค่านิยมให้เด็กและเยาวชนเห็นได้ชัดเจนว่าแก่นของเด็กไทยคืออะไร ต้องประพฤติและปฏิบัติตนอย่างไร กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาชัดเจนและตั้งสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ทำให้เด็กมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ปรับเปลี่ยนจริยธรรม เช่น การสำรวจพฤติกรรมการปฏิบัติตนของตนเองในแต่ละวัน และต้องยอมรับว่าค่านิยมต้องมาจากตัวแบบที่ดี

๕. การสร้างความร่วมมือรวมพลังทั้งจากผู้บริหาร/ครูอาจารย์ในโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองในครอบครัว ชุมชน สังคม ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กำหนดคุณธรรมที่เป็นเป้าหมาย การให้ครอบครัว ชุมชนมีการทำ กิจกรรมร่วมกัน

๖. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนต้องสอดคล้องกับลักษณะของโรงเรียน ธรรมชาติ บริบท และช่วงวัยของเด็ก

๗. การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน มีการทำ กิจกรรมร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน และซึมซับวิธีคิดและการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันผ่านกระบวนการ เป็นธรรมชาติในระบบของชุมชน

๘. โรงเรียนต้องมีนโยบายที่ไม่เน้นวิชาการอย่างเดียว โรงเรียนมีครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงดึงชุมชนเข้ามา สร้างชุมชนที่สร้างสรรค์ ชี้ให้เห็นปัญหาของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อบุตรหลาน

๙. ต้องมีการสร้างแนวร่วม มีเครือข่ายที่ช่วยเสริมกำลังใจให้เด็กทำความดี เด็กที่ได้รับการพัฒนาทำให้เขาดีไปแล้ว ก็มีเด็กรุ่นใหม่เรื่อย ๆ ต้องสร้างเครือข่าย การให้รางวัลไม่จำเป็นต้องเป็นเงิน เพียงแค่คำชมก็ได้^{๒๙}

จากแนวคิด และหลักการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนข้างต้น สรุปเป็นกลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะได้ดังนี้

๑. กลยุทธ์การสร้างนโยบายสาธารณะด้านการพัฒนาคุณลักษณะ โดยการให้ความสำคัญกับองค์การฐานรากของสังคม คือ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ในฐานะแกนกลางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการรวมพลังจากการเชื่อมประสานทุกภาคส่วนของสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตั้งแต่ระดับบุคคล เช่น ควรมีการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและการช่วยอบรมตักเตือนโดยผู้อาวุโส ระดับกลุ่มบุคคล เช่น การรวมตัวจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณลักษณะระดับองค์กร เช่น การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านคุณลักษณะผ่านสื่อมวลชนการลดการเสนอข่าวความรุนแรง เป็นต้น

๒. กลยุทธ์การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน ทั้งนี้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางนโยบาย และวางแผนการเสริมสร้างคุณลักษณะอย่างมีระบบ มีกลไกนำแผนสู่การปฏิบัติ และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาแผนงานในช่วงต่อไป พันธกิจที่สำคัญ คือ การดำเนินงานโดยความร่วมมือกับสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา องค์กรเอกชน มูลนิธิ และสถาบันอื่นในสังคมเพื่อการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ให้โรงเรียน/ สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้ได้โรงเรียน/ สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะที่สามารถขยายผลต่อไปได้

๓. นวัตกรรมขบวนการบูรณาการ (Integrated process innovation) การจัดกิจกรรมที่มีการบูรณาการกระบวนการดำเนินงานของนักเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ มิใช่จัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งแล้วหยุด แล้วเริ่มทำกิจกรรมอื่นต่อไปที่ไม่สัมพันธ์กับกิจกรรมเดิม

๔. นวัตกรรมริเริ่มจากนักเรียนร้อยแปดแบบ (108 Student initiations innovation) การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นผู้คิดริเริ่มและออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ได้กิจกรรมและการขยายผลที่นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะ

^{๒๙} สุวิมล ว่องวานิช การประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . (อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑, หน้า ๓๐)

๕. นวัตกรรมที่ทำให้เข้าระบบสถาบัน (Institutionalized innovation)การจัดกิจกรรมที่กำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานในระดับสูง และทำให้เป็นภารกิจปกติของโรงเรียนโดยกำหนดเป็นแผนงานหลัก

๖. นวัตกรรมอิงการเรียนรู้จากการบริการ (Service learning-based innovation)การจัดกิจกรรมที่จัดโอกาสให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการท างานที่เป็นการให้บริการแก่สังคม

๗. นวัตกรรมการประชุม (Forum innovation)การจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการประชุมในรูปแบบของสมัชชา หรือการเสวนา เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน

๘. นวัตกรรมคุณค่าเพื่อชีวิต (Living values innovation) การจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิด “คุณค่าเพื่อชีวิต” ซึ่งพัฒนาโดยนักวิชาการชาวตะวันตก บนพื้นฐานแนวคิดของการพัฒนาจิตใจของนักเรียนให้มีความสงบ และเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า

๙. นวัตกรรมที่เป็นนิสัยประจำ (Routine habit innovation)การจัดกิจกรรมโดยครูเป็นผู้กำหนด คุณลักษณะที่จำเป็นต้องพัฒนาในตัวนักเรียน และฝึกปฏิบัติเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน

๑๐. นวัตกรรมการพัฒนาตนเอง (Self-development innovation)การจัดกิจกรรมโดยการฝึกให้นักเรียนรู้จักประเมินตนเอง และมีการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการเพากิเลส ให้นักเรียนเขียนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่ตนเองได้ปฏิบัติบนกระดาน

๑๑. นวัตกรรมการประยุกต์ในโลกแห่งความเป็นจริง (Real world application innovation)การจัดกิจกรรมโดยการนำพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงมาใช้ในการแสดงพฤติกรรมในโรงเรียนจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักการและแนวปฏิบัติในการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนา

คุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน แบ่งออกได้เป็น ๔ แนวทาง ได้แก่

แนวทางที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนคือ วิชาหลักพลเมือง ซึ่งหมายถึง วิชาสำคัญหรือวิชาบังคับที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้คุณลักษณะและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี โดยจัดให้มีหลักสูตรวิชาดังกล่าวแยกต่างหากจากกลุ่มสาระวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรปกติ

แนวทางที่ ๒ การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เป็นการสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา โดยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับคุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาให้เหมาะสม เป็นการบูรณาการการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปกติ ให้นักเรียนมีความรู้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

แนวทางที่ ๓ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชา แต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือส่งเสริมคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

แนวทางที่ ๔ การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน แตกต่างจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรตรงที่กิจกรรมพิเศษจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราว ตามวาระ ไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ และกิจกรรมดังกล่าวมักเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง หรือการให้สัญญากับตนเองหรือสาธารณชนในการพัฒนาตนเอง โดยกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้อาจเป็นกิจกรรมที่ให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน เช่น สถาบันครอบครัว โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครองปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนเมื่ออยู่ในครอบครัว หรือสถาบันศาสนา สามารถใช้สถานที่สำคัญทางศาสนาทำกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนได้ ทั้งนี้ควรมีการประเมินเพื่อกากับติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็แรงกระตุ้นผลักดันให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป^{๓๐}

Piaget กล่าวว่าความเชื่อที่ว่าจริยธรรมเป็นเรื่องของลักษณะบางประการของบุคลิกภาพ ฉะนั้นการพัฒนาจริยธรรมเป็นเรื่องของจิตใต้สำนึกซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้มาตั้งแต่อายุ ๒-๓ ขวบ พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลมาจากการที่ตัวเด็กได้ร่วมคบหาสมาคมกับผู้อื่นมากกว่าที่จะเป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาการทางร่างกายและทางประสาทหรือเป็นผลมาจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครู และผู้ใหญ่ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget อธิบายว่า การฝึกหัดอบรมและระเบียบวินัยจากทางบ้านเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมของเด็กที่เขาได้รับรู้ เด็กจะยอมรับเอาความเชื่อค่านิยมต่างๆ เหล่านี้ได้ ก็ต่อเมื่อเขาได้เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ได้ใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้นซึ่งเป็นผลที่เขาได้มีส่วนร่วมทางสังคมและได้แสดงบทบาทเด็กจะต้องสวมบทบาทของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับตน จึงจะทำให้เข้าใจผู้อื่นอย่างชนิดเอาใจเขามาใส่ใจเราเด็กจะต้องฝึกหัดคิดพิจารณาไตร่ตรองสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิหน้าที่ และการแลกเปลี่ยนกันและกัน หยั่งถึงจิตใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น Piaget ยังกล่าวอีกว่า พัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของเด็กที่ได้ศึกษามี ๔ ระยะคือ^{๓๑}

๑. ระยะที่ ๑ คือ ระยะเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ ๒ ขวบ เป็นระยะที่เด็กเรียนรู้จากการสัมผัส เคลื่อนไหวอย่างไม่มีจุดหมาย ไม่มีความสนใจ ตั้งใจในระยะเวลาสั้น การเคลื่อนไหวร่างกายเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งมาถึงการเคลื่อนไหวอย่างมีจุดหมาย ซึ่งในระยะนี้เด็กไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ใดๆ ในการเล่น แต่เริ่มแสดงความพอใจในกิจกรรมที่ทำเสมอ ทำซ้ำกัน

^{๓๐} สุวิมล ว่องวานิช, การประเมินความต้องการจำเป็น, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . (อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑, หน้า ๓๐)

^{๓๑} Piaget, Changing Roles and Responsibilities of the Elementary School Principals, Dissertation Abstracts Internationnal, 5 (4) : October. 1974, p. 34.

๒. ระยะที่ ๒ คือ ระหว่างอายุ ๒-๕ ขวบ ระยะนี้เด็กถือตนเองเป็นศูนย์กลางเด็กชอบเล่นตามลำพังและอยู่ในระยะกำลังเลียนแบบและหัดพูด แม้ว่าจะเล่นกับเพื่อน แต่ก็อยู่ในลักษณะต่างคนต่างเล่น ไม่ได้ใช้กฎเกณฑ์ร่วมกัน เด็กยังไม่สามารถแยกความคิดของตนจากผู้อื่นไม่สามารถนำความคิดของผู้อื่นมาพิจารณาเปรียบเทียบของตน เด็กถูกบังคับให้ยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบจากภายนอกจากผู้ใหญ่และเด็กรู้สึกว่าคุณไม่เท่าเทียมกับผู้ใหญ่ อ่อนแอกว่าและไม่รู้ว่าตนมีความคิดแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร

๓. ระยะที่ ๓ คือ ช่วงอายุระหว่าง ๖-๘ ปี เป็นระยะที่เด็กมีความร่วมมือกัน เด็กวัยนี้ชอบเล่นกับผู้อื่น ความพอใจในการเล่นไม่ใช่เพื่อความต้องการที่จะออกกำลังกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวอย่างเดียวหรือไม่ใช่เพื่อการอยู่ในโลกแห่งจินตนาการของตนเองตามลำพังแต่เพื่อความพอใจทางสังคมการตกลงแบ่งปันกันระหว่างเพื่อน ความจงรักภักดีต่อพวกพ้องและไม่ใช่เป็นการเล่นที่ต้องเอาชนะเพียงอย่างเดียว ระยะนี้เด็กมองเห็นแล้วว่ากฎเป็นเพียงข้อตกลง

๔. ระยะที่ ๔ คือ ช่วงอายุระหว่าง ๑๐-๑๒ ปี เป็นระยะที่เด็กมีความเข้าใจในกฎดีขึ้นชอบอภิปรายเพื่อหาข้อตกลงในหลักเกณฑ์ การเล่นเพื่อจะให้สนุกสนาน มีความสลับซับซ้อนกฎเป็นสิ่งที่เปลี่ยนได้และเห็นคุณค่าในการพิสูจน์

โดยสรุป แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรการบพ ๑๐ ควรศึกษาให้เข้าใจก่อนการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้การพัฒนาและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

๒.๖ ประวัติความเป็นมาโรงเรียน

โรงเรียนวัดโชติการาม^{๓๒}

โรงเรียนวัดโชติการาม ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา หมู่ที่ ๓ ตำบลบางไผ่ อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่ ๑ ไร่ ๒ งาน ๖๐ ตารางวา ซึ่งโรงเรียนได้รับบริจาคพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดโชติการาม เพื่อเป็นสถานที่จัดตั้งโรงเรียน

โรงเรียนวัดโชติการามเปิดทำการเรียนการสอน ตั้งแต่วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ โดยมี รองอมตโทสมจิต พิลานุรณะ นายอำเภอมืองนนทบุรี เป็นประธาน นายเทียม ปาละกะวงศ์ ณ อยุธยา เป็นกรรมการอำเภอ นายชิต ฉิมแพร เป็นครูใหญ่คนแรก

เดิมที่ได้อาศัยศาลาวัดโชติการาม ซึ่งเดิมเรียกว่า วัดสามจีน เป็นอาคารเรียน ใช้ชื่อว่า โรงเรียนประชาบาลตำบลบางไผ่ ๑ อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

^{๓๒}โรงเรียนวัดโชติการาม ,(ออนไลน์),แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/watchotikaramschoolnonos/wisay-thasn> [๙ กันยายน ๒๕๖๑]

พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้รับงบประมาณจากทางราชการและเงินบริจาคจากประชาชน ให้จัดสร้างอาคารเรียนแบบ ๐๐๔ ขนาด ๘ ห้องเรียน เป็นจำนวนเงิน ๓๕๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้รับงบประมาณจากทางราชการเป็นจำนวนเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท และเงินบริจาคจากประชาชนเป็นจำนวนเงิน ๕๕,๐๐๐ บาท รวม ๓๕๕,๐๐๐ บาท ให้สร้างอาคารเรียนแบบ ๐๑๗ อีกหนึ่งหลัง แก้ไขดัดแปลงเป็น ๘ ห้องเรียน

ปีการศึกษา ๒๕๓๖ ได้รับอนุมัติให้เปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทำการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ได้รับงบประมาณจากทางราชการสร้างอาคารเรียนแบบ สปข. ๒/๒๘ (ปรับปรุง) ขนาด ๔ ชั้น ๑๕ ห้องเรียน บันได ๒ ข้าง ใต้ถุนโล่ง เป็นจำนวนเงิน ๙,๒๙๕,๐๐๐ บาท โดยทำการรื้อถอนอาคารเรียนหลังที่ ๒ และหลังที่ ๑ บางส่วน

พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้รับงบประมาณสนับสนุนการก่อสร้างอาคารห้องสมุดโรงเรียนวัดโชติการาม จากการจัดงานศิษย์เก่า “๘๐ ปี คืบสู่เหย้าชาววัดโชติการาม” เป็นจำนวนเงิน ๑๓๘,๑๙๔ บาท จากการทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา เป็นจำนวนเงิน ๒๙๘,๙๗๑ บาท เงินบริจาคจากประชาชน ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน เป็นจำนวนเงิน ๕๑๕,๘๑๐ บาท และกองทุนพัฒนาโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนร่วมพระนครศรีอยุธยา เป็นจำนวนเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๙๕๒,๙๗๕ บาท โดยการก่อสร้างครั้งนี้ได้นำไม้เก่าจากการรื้อถอนอาคารเรียนเดิมมาทำการก่อสร้างบางส่วน

ปัจจุบัน โรงเรียนวัดโชติการาม มีอาคารเรียน ๒ หลัง สำนักงานอำนวยการ ๑ หลัง อาคารห้องสมุด ๑ หลัง และห้องน้ำ ๑ หลัง

ปัจจุบัน โรงเรียนวัดโชติการาม เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิสัยทัศน์

บริหารงานด้วย SBM เติบโตเต็มความรู้ ควบคู่คุณธรรม นำสู่ต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงวัฒนธรรมไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม พร้อมรับเทคโนโลยี

มีภาษาสากลสู่อาเซียน

ปรัชญา : ปัญญา โลกัสสมี ปิซโซโต ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก

โรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลปวิทยา)^{๓๓} คือ ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางไผ่ อำเภอมะนังนบุรี จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กระทรวงมหาดไทย เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ ๑ ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ มีบุคลากรสายบริหาร ๑ คน ครู จำนวน ๑๒ คน และนักเรียน ๑๓๐ คน

๑.ปรัชญา มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ คู่คุณธรรม น้อมนำจิตสาธารณะ

^{๓๓} รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบสาม (พ.ศ.๒๕๕๔ – ๒๕๕๘) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ.

๒.วิสัยทัศน์ โรงเรียนวัดตึกจำลองศิลปวิทยาเป็นสถานศึกษาที่นักเรียนมีคุณภาพดีมีความรู้ตามมาตรฐานสืบสานวัฒนธรรมไทยใส่ใจท้องถิ่นรักษาสิ่งแวดล้อมพร้อมเพียบคุณธรรมน้อมนำเทคโนโลยีองค์ความรู้สู่คุณธรรมนำชุมชนพัฒนานำพาภูมิทัศน์

๓.พันธกิจ พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เต็มศักยภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรมส่งเสริมให้นักเรียนดำรงชีวิตอยู่ในวิถีไทยมุ่งเน้นคุณลักษณะของผู้เรียนในด้านความขยันซื่อสัตย์ประหยัดมีวินัยสุภาพสะอาดขยันประหยัดสามัคคีและเสียสละจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเน้นกระบวนการกลุ่มให้ผู้เรียนมีลักษณะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

๔. เป้าหมาย นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๕.จุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

อัตลักษณ์ คือ มารยาทงามตามแบบไทย อนุรักษ์ดนตรีไทย

๖.แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

สถานศึกษามีแผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษา ๕ ยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงความสมานฉันท์สันติวิธีวิถีประชาธิปไตย

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรวัยเรียนอย่างกว้างขวาง

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับที่เท่า

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ กระจายอำนาจสู่สถานศึกษาในสังกัด

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ส่งเสริมการเรียนรู้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชนภาคเอกชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

๗. ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ

๗.๑ โครงการการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธกิจกรรมมารยาทการไหว้เป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่ ๑ อยู่ในระดับคือหนึ่งมีคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่พึงประสงค์ส่งผลให้โรงเรียนที่นักเรียนสามารถสอบผ่านธรรมศึกษาชั้นตรี

๗.๒ โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพกิจกรรมการเรียนรู้สู่สุขภาพเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพการศึกษาตามแบบมาตรฐานการศึกษาที่ ๗ อยู่ในระดับดีมากคือสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดีส่งผลให้นักเรียนมีสติการเจ็บป่วยน้อยลง

๗.๓ ครูทุกคนมีการพัฒนาในวิชาชีพและได้รับเกียรติบัตรครูแกนนำสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์จากสำนักงานจังหวัดนนทบุรี

๗.๔ โครงการเสริมรายได้ระหว่างเรียนนักเรียนชั้น ป. ๔-๖ ได้รับการพัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์การประดิษฐ์ของชำร่วยงานบวชงานศพ

๗.๕ กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่อ่านหนังสือให้น้องฟังในเวลาพักกลางวันส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้นนักเรียนมีโอกาสได้รับความรู้จากหนังสือที่มีความยากเกินวัยในรูปแบบนิทานการบรรยายได้ภาพ

๘. เกียรติยศชื่อเสียงและผลงานโครงการดีเด่นของสถานศึกษา

๘.๑ เด็กปฐมวัยต้น Cover ในงานวันเด็กแห่งชาติของรถไฟฟ้ามาหานครได้รับรางวัลชมเชย

๘.๒ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาแข่งขันทักษะทางวิชาการวาดภาพระบายสีหน้าโรงเรียนวัดพิบูลเงินได้รับรางวัลชมเชย

๙. ชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ลักษณะชุมชนที่โรงเรียน ตั้งอยู่เป็นชุมชนลักษณะชนบทกึ่งเมืองประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรปลูกไม้ดอกไม้ประดับขยายพันธุ์ค้าขายรับจ้างทั่วไปรายได้ของประชากรโดยประมาณ ๔๐,๐๐๐ – ๕๐,๐๐๐ บาทต่อคนต่อปี โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากวัดชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างดี

๒.๕.๒ โรงเรียนอุดมศึกษา^{๓๔} คือ โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต ๑ ได้รับอนุญาตจัดตั้งเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๐๔ เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ ๑ ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ เป็นโรงเรียนประเภทสามัญศึกษาได้รับเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ โยนาง จำนง เนตรหิน เป็นเจ้าของและรับใบอนุญาต ตั้งอยู่เลขที่ ๑๙ หมู่ ๑ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ตำบลบางไผ่ อำเภอมะนังนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ห่างจากที่เดิมประมาณ ๒๐๐ เมตร เนื่องจากสถานที่เดิมน้ำท่วมบ่อยครั้งไม่สะดวกต่อการเรียนการสอนสถานที่แห่งใหม่มีเนื้อที่ ๗ ไร่ ๓๔ ตารางวา ประกอบด้วยอาคารเรียน ๓ หลัง โรงอาหาร สนามกีฬาและสนามเด็กเล่น เลขที่ ๖/๑ หมู่ ๑ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ตำบลบางไผ่ อำเภอมะนังนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

ปรัชญาวิสัยทัศน์อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

๑.ปรัชญา เรียนดี กิจกรรมเด่น เน้นวินัย ใฝ่คุณธรรม

เรียนดี หมายถึง เป็นผู้ตั้งใจเรียนขยันขันแข็งอดทนมีความพยายามมีความรู้เหมาะสมแก่วัยและชั้นเรียนตามศักยภาพของแต่ละบุคคลเหมือนหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดให้และจากภายนอก

กิจกรรมเด่น หมายถึง ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกเชื่อมั่นในตนเองมีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดให้และจากภายนอกอย่างเหมาะสม

เน้นวินัย หมายถึง เด็กสามารถปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนด้วยความตั้งใจโดยมีจิตสำนึกที่ดีกระทำความเต็มใจรู้หน้าที่รับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

^{๓๔} รายงานประจำปีของสถานศึกษา (ฉบับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ปีการศึกษา ๒๕๕๙ โรงเรียนอุดมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต ๑.

ใฝ่คุณธรรม หมายถึง ปลุกฝังให้เด็กมีความซื่อสัตย์สุจริตเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมีความกตัญญูทักเตือนเพื่อเพื่อนำหลักธรรมทางศาสนาที่ตนเองได้นับถือมาปฏิบัติให้เกิดความสงบสุขต่อตนเองชุมชนและครอบครัว

๒. วิสัยทัศน์

โรงเรียนอุดมศึกษามุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีมาตรฐานด้านความรู้พื้นฐานโดดเด่น ด้านการคิด มีจิตรักการใฝ่รู้ เน้นครู สู่ผู้เรียน เป็นสำคัญบริหารสร้างสัมพันธ์สืบสานวัฒนธรรมไทย

๓. พันธกิจ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนอุดมศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายอารมณ์สังคมสติปัญญาและจิตวิญญาณเสริมสร้างให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มีระเบียบวินัยความวิริยะอุตสาหะปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมตลอดจนการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

๔. อัตลักษณ์ของนักเรียน

สืบสานวัฒนธรรมไทยหมายถึงเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ส่งเสริมการใช้ภาษาไทย ศิลปะวัฒนธรรมไทยการไหว้และความกตัญญูทักเตือนต่อผู้มีพระคุณ

๕. เอกลักษณ์ของสถานศึกษา

วัยเรียนใฝ่รู้คุณธรรม หมายถึงผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งเน้นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

สรุปการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา มุ่งพัฒนาส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกเชื่อมั่นในตนเองมีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดให้และจากภายนอกอย่างเหมาะสมเด็กสามารถปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนด้วยความตั้งใจโดยมีจิตสำนึกที่ดีกระทำด้วยความเต็มใจรู้หน้าที่รับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗.๑ งานวิจัยในประเทศ

ณัชชัชตราณีย์ ศรีปานนาค และสำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทผู้บริหารโรงเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒” พบว่า

๑. บทบาทผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๑ ด้าน คือ ๓ ด้าน ผู้อำนวยการความสะอาด และอยู่ในระดับมาก จำนวน ๔ ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน ผู้ให้คำปรึกษา ผู้ประเมิน และผู้คาดการณ์

๒. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี

เขต ๒ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๓ ด้าน คือ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และอยู่ในระดับมาก จำนวน ๗ ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านรักความเป็นไทย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีจิตสาธารณะด้านมีวินัย ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน และด้านใฝ่เรียนรู้

๓. บทบาทผู้บริหารโรงเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑^{๓๕}

ไพสุตา แก้วลือ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียง: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)” ผลการวิจัยพบว่า ๑) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาเรียง โดยใช้กิจกรรมหลัก ๔ กิจกรรม คือ กิจกรรมพัฒนาบุคลากร กิจกรรมปลูกฝังวินัยนักเรียน กิจกรรมที่ใช้พัฒนาวินัยนักเรียน และกิจกรรม ประเมินวินัยนักเรียน ผลการดำเนินการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในทางบวก คือ การร่วมมือในการพัฒนา การประพฤติตนตามระเบียบวินัย เกิดการเรียนรู้หลายประการทั้งด้านการทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาวินัยนักเรียนในเชิงบวก และเกิดองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง คือ การใช้หลักการมีส่วนร่วม ร่วมและกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน ๒) นักเรียนมีเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยไปในทางที่ดีขึ้นมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง ทุกฝ่าย มีส่วนร่วม มีความพึงพอใจและยอมรับในการพัฒนาวินัยนักเรียนอยู่ในระดับมาก แต่มีวินัยบางเรื่อง คือ การเข้าแถว เดินกลับบ้าน และทรงผมของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา จำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาต่อไป^{๓๖}

ศรีอุษา กมลธรรมรักษ์ วัฒนา สุวรรณไตรย์ ลำราญ กำจัดภัย และสุรัตน์ ดวงชาทม ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาโดยใช้ภาวะผู้นำครู : กรณีโรงเรียนบ้านดงชมพู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ” ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำ ครูในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงชมพู มี ๕ องค์ประกอบ คือ ๑) การให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับครูคนอื่น ๒) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ๓) การมีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน ๔) การได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากเพื่อนครู และ ๕) การพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ ปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงชมพู ประกอบด้วยปัญหาสำคัญคือ ๑) นักเรียนขาดความเอาใจใส่และขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ๒) นักเรียนบางคนยังเห็นแก่ตัว ครูต้องคอยเตือนสติ หรือต้องใช้รางวัลเป็นสิ่งเร้าใจให้กระทำจิตสาธารณะ และ ๓) การใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสมมีน้อยลง ส่วนทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาใช้กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

^{๓๕} รัชชพรานันท์ ศรีปานาค, “บทบาทผู้บริหารโรงเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒”, **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

^{๓๖} ไพสุตา แก้วลือ, “การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียง: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

ของโรงเรียนบ้านดงชมพู ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ คือ ๑) สร้างวินัยใฝ่คุณธรรม ๒) นิทานนี้เพื่อน้อง และ ๓) รักเรารักไทย ผลจากการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษา โดยการใช้ภาวะผู้นำครู ส่งผลให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ ผลการเรียนรู้จากการกระทำหรือการปฏิบัติจริงในกิจกรรมนี้พบว่าได้เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร

นอกจากนี้ยังเกิดความรู้ใหม่ในขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นความรู้จากการจัดกระทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ๓ ข้อ คือ ๑) การทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) ๒) การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษา โดยการจัดทำโครงการและกิจกรรมและ ๓) การใช้ภาวะผู้นำครูในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน^{๓๗}

สุริรา เกาสระคุ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการบริหารงานการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่า

๑. สภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน พบว่ามีสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($x = ๔.๐๖$) และเมื่อพิจารณาสภาพ การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($x = ๓.๘๐-๔.๗๙$)

๒. ปัญหาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน พบว่า มีปัญหาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย ($x = ๑.๗๘$) และเมื่อพิจารณาปัญหา การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ($x = ๑.๖๐-๒.๓๓$)

๓. ผลการพัฒนาระบบการบริหารงานการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความตระหนัก การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ การนำไปประยุกต์ใช้และการประเมินผล

๔. ผลการประเมินระบบการบริหารงานการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน^{๓๘}

^{๓๗} ศรีอุษา กมลธรรมรักษ์ วัฒนา สุวรรณไตรย์ สำราญ กำจัดภัย และสุรัตน์ ดวงชาทม, “การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาโดยใช้ภาวะผู้นำครู : กรณีโรงเรียนบ้านดงชมพู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร :วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

^{๓๘} สุริรา เกาสระคุ, “การพัฒนาระบบการบริหารงานการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

พระอานาจ อดุลกาโม (น้อยนิล) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านรักความเป็นไทย รองลงมาได้แก่ ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมีวินัย และด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านใฝ่เรียนรู้

๒. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่มีเพศ และอายุต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี คือ ๑) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ได้แก่ จัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทุกครั้ง, ครูต้องพยายามให้นักเรียนได้เข้าร่วมร้องเพลงชาติก่อนเข้าเรียนทุกครั้ง ๒) ด้านซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ ครูจะต้องพยายามให้นักเรียนได้ทำการบ้านหรืองานที่มอบหมายด้วยตนเองไม่ลอกของเพื่อนมาส่ง ๓) ด้านมีวินัย ได้แก่ ครูจะต้องจัดให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และให้เดินเป็นแถวไปเรียนตามห้องทุกครั้ง ๔) ด้านใฝ่เรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนควรมีการจัดนิเทศการด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม ๕) ด้านอยู่อย่างพอเพียง ได้แก่ โรงเรียนควรมีโครงการที่เกี่ยวกับการออมเงิน เพื่อฝึกการใช้จ่ายเงินของนักเรียน ๖) ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ได้แก่ ครูต้องมีกิจกรรมเสริมการสอนที่มอบหมายงานให้เด็กได้ทำงานส่ง ๗) ด้านรักความเป็นไทย ได้แก่ ครูจะต้องสอนให้เด็กรู้จักการไหว้ผู้ใหญ่ และไหว้กันและกัน ๘) ด้านมีจิตสาธารณะ ได้แก่ ครูต้องพานักเรียนเข้าร่วมช่วยทำงานให้กับสังคม^{๓๔}

อารี ชมพู ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) พัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และ ๒) ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลด้วยแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๘ สังกัดสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๔๖ คน ผลการศึกษาพบว่า

^{๓๔} พระอานาจ อดุลกาโม (น้อยนิล) , “ การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ” , **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

๑. แบบวัดประกอบด้วยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ คุณลักษณะมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มี ๖ ข้อ ด้านซื่อสัตย์สุจริต มี ๕ ข้อ ด้านมีวินัย มี ๕ ข้อ ด้านใฝ่ เรียนรู้ มี ๕ ข้อ ด้านอยู่อย่างพอเพียง มี ๖ ข้อ ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน มี ๕ ข้อ ด้านรักความเป็นไทย มี ๕ ข้อ ด้านมีจิตสาธารณะ มี ๕ ข้อรวมพฤติกรรมบ่งชี้ ๘ ด้าน ๔๒ ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ๕,๔,๓,๒,๑

๒. คุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๑) ด้านความเที่ยงตรง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง ๐.๘-๑.๐ ด้าน ความเชื่อมั่นแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑พบว่ามีความเชื่อมั่นจากการวิเคราะห์แบบวัดในภาพรวมทั้งฉบับ ๔๒ ข้อ ด้านที่ ๑ -๘ เท่ากับ ๐.๙๐๑ ส่วนค่าอำนาจจำแนก (r) แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกโดยรวมอยู่ ระหว่าง ๐.๒๑- ๐.๗๑

๒) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมี ๘ องค์ประกอบเมื่อ ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแล้วพบว่าค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมีค่าเป็นบวกโดยมีค่า น้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง ๐.๒๒ ถึง ๐.๙๐ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ โดย เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านรักความเป็นไทยมีน้ำหนัก องค์ประกอบเท่ากับ ๐.๙๐ ด้านการใฝ่เรียนรู้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๔๓ ด้านการมีวินัย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๔๐ ด้านการมีจิตสาธารณะ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๓๐ ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๒๘ ด้านซื่อสัตย์สุจริต มีค่า น้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๒๖ ด้านอยู่อย่างพอเพียง มีค่าน้ำ หนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๒๕ และด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๒๒ ตามลำดับ ซึ่งแต่ละ องค์ประกอบมีค่าความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบรวมคิดเป็นร้อยละ ๗๗, ๓๖, ๓๖, ๓๓, ๒๔, ๒๓, ๑๙, และ ๖ ตามลำดับ^{๕๐}

๒.๗.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

กอร์ดอน (Gordon) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของรูปแบบการเลี้ยงดูและการพัฒนา ความ รับผิดชอบทางสังคม เพื่อหาปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของความรับผิดชอบทางสังคม โดยกลุ่ม ตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยศิลปะทั้งชายหญิงรวม ๑๐๔ คน กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจะเข้ารับการ ทดสอบกับเครื่องมือวัดความรับผิดชอบทางสังคมทั่วไป (Global Social Responsibility Inventory หรือ GSRI โดย Starrett, ๑๙๙๖) และเข้าร่วมรับการทดสอบมาตรวัดเกี่ยวกับรูปแบบ ของผู้ปกครองที่ ส่งผลต่อความรับผิดชอบทางสังคม การปรับตัวในสถาบันครอบครัว ความสามารถในการ

^{๕๐} อารี ชมพู, “การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑”, (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

การอยู่ ร่วมกันของครอบครัว โดยมีสมมติฐานการวิจัยว่ากลุ่มตัวอย่างที่รายงานว่ามีการเลี้ยงดูแบบเผด็จ การนั้นจะมีความรับผิดชอบทางสังคมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หรือ แบบตามใจ สมมติฐานข้อที่สองการวิเคราะห์ถดถอยแบบเป็นขั้นตอนเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูที่มี ต่อความรับผิดชอบต่อสังคม มีเพียงรูปแบบการเลี้ยงดูแบบเผด็จการเท่านั้นที่คาดว่าจะทำนายความ รับผิดชอบต่อสังคมได้ นอกจากนี้ยังมีสมมติฐานเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูว่าจะเป็นตัวทำนายที่มี อัตราสูงต่อความรับผิดชอบต่อสังคม สุดท้ายรูปแบบการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นสามารถทำนายความเป็นจริยนิยมทางสังคมที่มีต่อเครื่องมือวัดความรับผิดชอบต่อสังคมได้^{๔๑}

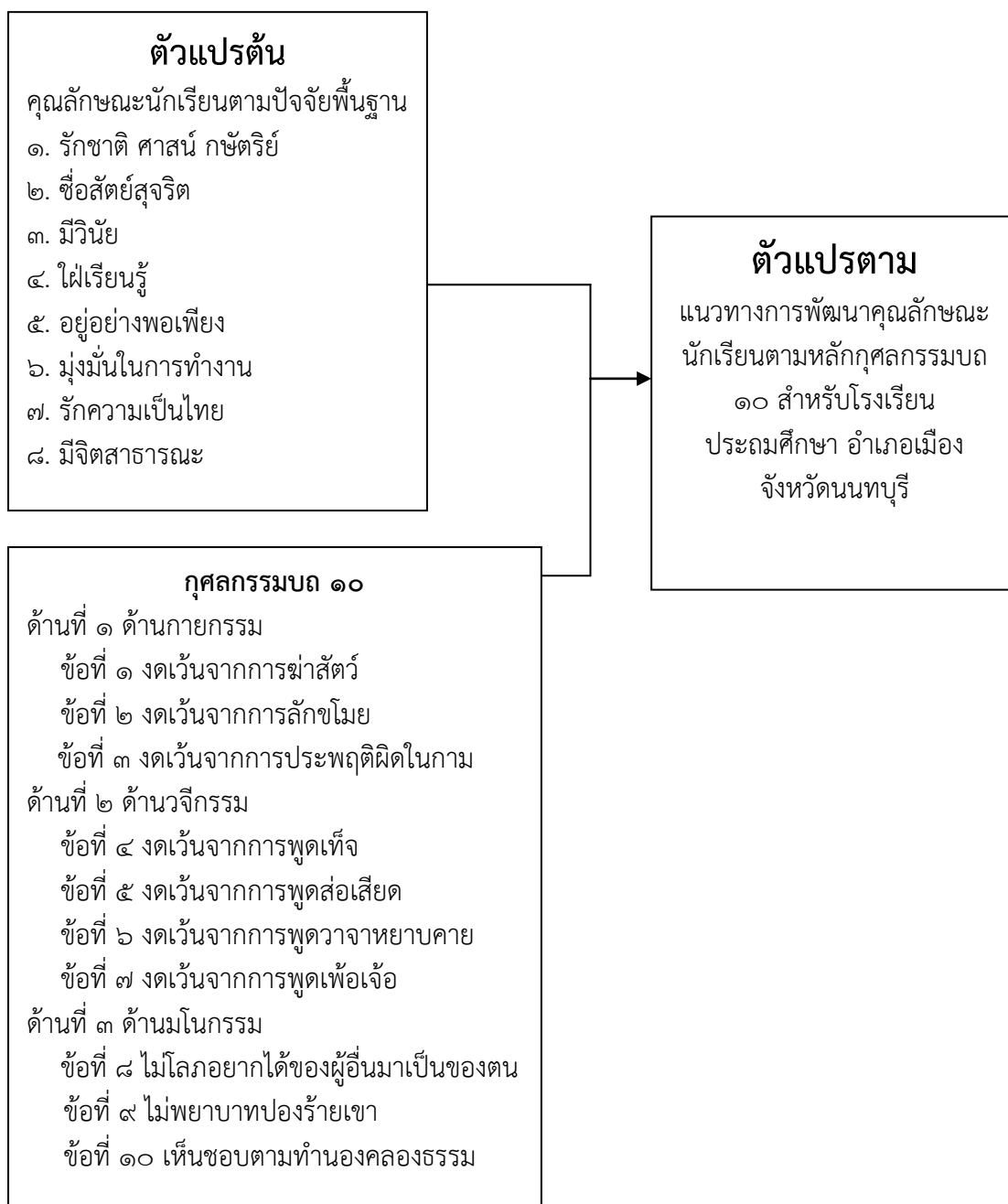
จังก์ (Jung) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับผิดชอบต่อและปัญหาค่านิยมเปรียบเทียบการศึกษาของ H.Richard Niebuhr และ Emmanuel Levinas เพื่อศึกษาความสำคัญของทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม ใน ประเด็นทั่วไปผ่านเกณฑ์การอ่านของ Emmanuel Leacutvinas และ H. Richard Niebuhr. ในการศึกษาด้านกำหนดค่านิยมและหน้าที่ของค่านิยมในด้านจริยธรรมความรับผิดชอบต่อ งานวิจัยนี้ ต้องการศึกษาวงศ์คิดทฤษฎีทั้งสองคนนั้นทำให้เราเห็นพลวัตรของค่านิยมในจริยธรรมของชีวิตและ องค์ประกอบของพวกเขาที่มีค่านิยมทางจริยธรรมพบว่าจุดมุ่งหมายหลัก ๔ ประการ ระหว่าง (๑) Niebuhr ทำให้เราเห็นความซับซ้อนของคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตผ่านภาพภายในของธรรมชาติ แห่งค่านิยมในเครือข่ายโยงใยความสัมพันธ์ของมนุษย์ ที่เป็นทั้งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (๒) Niebuhr ได้ให้ความรู้อย่างมากเกี่ยวกับรูปแบบและอันตรายจากการประเมินค่านิยม โดยแสดง ถึงความเป็นไปได้ในเชิงกว้างของค่านิยมและการประเมินค่านิยม (๓) Leacutvinas เตือนให้เราารู้ถึง คุณธรรมในชีวิตด้านความรับผิดชอบต่อเป็นงานของมนุษย์ และแสดงให้เห็นเป็นจริยธรรมอันดับหนึ่ง ใน การทำให้องค์ประกอบของจริยธรรมนั้นกระจ่างและชัดเจน และ (๔) ทั้ง Niebuhr และ Leacutvinas ได้ช่วยขยายความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมของพวกเราให้ชัดเจนขึ้นโดยแสดงภาพความ จริงให้เห็น ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เหล่านี้จะช่วยขยายความเข้าใจในเรื่องความรับผิดชอบต่อให้สูงขึ้น โดยการทำความเข้าใจลักษณะความเป็นจริงของเรื่องประเด็นค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรมมาใช้^{๔๒}

^{๔๑}Gordon,Michelle C, “The Role of Parenting Styles in the Development of Social Responsibility,”Dissrtation Abstracts International, 65(03) : 1578-B ; September,2004.

^{๔๒}Jung Kyonghwa Kevin, “Responsibility and the problem of Value : A Comparative Study of H, Richard Niebuhr and Emmanuel Levinas,” Dissrtation Abstracts International, 65(03) : 968-A ; September 2004.

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศักรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยงานวิจัยเรื่อง“แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตร
กรรมบท ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิง
ปริมาณ (Quantitative Research) และใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มี
ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบท ๑๐ สำหรับโรงเรียน
ประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ
(Quantitative Research) และงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากนักเรียน จำนวน ๑๗๕ คน ทั้งหมด ๓ โรงเรียน และสัมภาษณ์ครูจำนวน ๖ คน

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาที่กำลังศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน ๓๒๒ คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากการเปิดตารางเครจซี่และ
มอร์แกน (R.V.Krejcie และ D.W.Moran) ^๑ และผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากระบบ โดยหาขนาด
ของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณความเชื่อมั่น ๐.๐๕ หรือร้อยละ ๙๕ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

^๑ ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพมหานคร:
พิมพ์ที่ บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔๘-๔๙.

N คือ จำนวนประชากรทั้งหมด

e คือ เปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

แต่เนื่องจากว่าโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีนักเรียนไม่เท่ากันจึงใช้วิธีการสุ่มหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน R.V.Krejcie และ D.W.Moran^๒ เป็นการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้ตั้งแต่จำนวนประชากร ๑๐-๗,๐๐๐ ราย แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากร และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๗๕ คน ดังตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑	โรงเรียนอุดมศึกษา	๒๓๐	๑๒๕
๒	โรงเรียนวัดโชติการาม	๕๑	๒๘
๓	โรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลปวิทยา)	๔๑	๒๒
รวม		๓๒๒	๑๗๕

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ที่วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยออกแบบ เป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามข้อเสนอแนะจากนักเรียนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ ๔ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเกี่ยวแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้การศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ทำการศึกษาแนวคิดหลักการทฤษฎีเกี่ยวกับ“แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”หลังจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วผู้วิจัยได้ประมวลและสรุปเนื้อหาสาระสำคัญใน“แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” จัดทำเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ“แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์วิเคราะห์

^๒ ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔๘-๔๙.

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยคำนวณค่าร้อยละเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าที่ t-test และ F-test และข้อมูลเชิงคุณภาพ สังเคราะห์และตีความวิเคราะห์จากข้อมูล โดยมีเกณฑ์แปลผลดังต่อไปนี้

๕ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

๔ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก

๓ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นปานกลาง

๒ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย

๑ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลดังต่อไปนี้

๔.๕๐ – ๕.๐๐ หมายถึง มากที่สุด

๓.๕๐ – ๔.๔๙ หมายถึง มาก

๒.๕๐ – ๓.๔๙ หมายถึง ปานกลาง

๑.๕๐ – ๒.๔๙ หมายถึง น้อย

๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายถึง ที่สุด

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าความถี่แล้วสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ

๒. วิเคราะห์ข้อมูล “แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของวัดในจังหวัดนนทบุรี” เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๒.๑ แปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยยึดหลักเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	๑.๐๐ – ๑.๔๙	แปลความว่า	ความคิดเห็นน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	๑.๕๐ – ๒.๔๙	แปลความว่า	ความคิดเห็นน้อย
คะแนนเฉลี่ย	๒.๕๐ – ๓.๔๙	แปลความว่า	ความคิดเห็นปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	๓.๕๐ – ๔.๔๙	แปลความว่า	ความคิดเห็นมาก
คะแนนเฉลี่ย	๔.๕๐ – ๕.๐๐	แปลความว่า	ความคิดเห็นมากที่สุด

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ยร้อยละด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปบริการทางสังคมศาสตร์ใช้อย่างแพร่หลายในทางสถิติ ดังต่อไปนี้

๑. สถิติเชิงพรรณนา เป็นค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับค่าความถี่ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๒. สถิติเชิงอนุมานเพื่อหาค่า t-test และ F-test (One Way ANOVA Analysis of Variance) ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระที่มากกว่าสองกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญสถิติ ๐.๐๕

๓. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทนำเสนอเป็นความเรียง ประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีผสมผสานระหว่างปริมาณและคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะกรมบด ๑๐ ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ๒) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี และประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ โรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนนทบุรี เขต ๒ จำนวน ๑๗๕ คน ๓ โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังตารางต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการปลูกฝังความกตัญญูทเวที่แก่นักเรียนประถมศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนนทบุรี เขต ๒

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี

๔.๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนนทบุรี เขต ๒

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำนวน ๑๗๕ คน ๓ โรงเรียน ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจำแนกตามเพศ

จำแนกตามเพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๖๗	๓๘.๓
หญิง	๑๐๘	๖๑.๗
รวม	๑๗๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ ค่าร้อยละของนักเรียนจำแนกตามเพศ พบว่านักเรียนเป็นหญิง ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗ เป็นชาย ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓

ตารางที่ ๔.๒ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนโดยจำแนกตามอายุ

จำแนกตามอายุ	จำนวน	ร้อยละ
๙-๑๐ ปี	๒๘	๑๖.๐
๑๑-๑๒ ปี	๑๓๓	๗๖.๐
๑๓ ปีขึ้นไป	๑๔	๘.๐
รวม	๑๗๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๒ ค่าร้อยละของนักเรียนจำแนกตามอายุ พบว่านักเรียนมีอายุ มากกว่า ๑๑-๑๒ ปี ๑๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๐ มีอายุ ๙-๑๐ ปี ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐ และมีอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐

ตารางที่ ๔.๓ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนโดยจำแนกตามระดับชั้นเรียน

จำแนกตามการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔	๓๐	๑๗.๑
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕	๔๙	๒๘.๐
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖	๙๖	๕๔.๙
รวม	๑๗๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๓ ค่าร้อยละของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๙ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๑

ตารางที่ ๔.๔ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียน จำแนกตามโรงเรียน

จำแนกตามโรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ
โรงเรียนวัดโชติการาม	๒๕	๑๔.๓
โรงเรียนโรงเรียนอุดมศึกษา	๑๒๙	๗๓.๗
โรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา)	๒๑	๑๒.๐
รวม	๑๗๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๔ ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนจำแนกตามโรงเรียน พบว่า โรงเรียนโรงเรียนอุดมศึกษา ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๗ รองลงมา คือ โรงเรียนวัดโชติการาม ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓ และโรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา) ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อทางการพัฒนา
คุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรรวม ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ๘ ด้าน

ความกตัญญูต่อนักเรียน ภาพรวม ๘ ด้าน	n=๑๖๙ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	๔.๕๘	๐.๔๕	มากที่สุด
๒. ซื่อสัตย์ สุจริต	๔.๓๗	๐.๖๑	มาก
๓. มีวินัย	๔.๔๐	๐.๕๐	มาก
๔. ใฝ่เรียนรู้	๔.๔๕	๐.๔๑	มาก
๕. อยู่อย่างพอเพียง	๔.๖๑	๐.๔๒	มากที่สุด
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน	๔.๓๘	๐.๖๑	มาก
๗. รักความเป็นไทย	๔.๔๐	๐.๔๙	มาก
๘. มีจิตสาธารณะ	๔.๔๕	๐.๔๒	มาก
ภาพรวม ๘ ด้าน	๔.๔๖	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวม
๘ ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๒

รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด คือ อยู่อย่างพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๑ ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๒ รองลงมาได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๘ ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๕ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๒ ใฝ่เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๑ มีวินัย
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๐ รักความเป็นไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๙ มุ่งมั่นในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑ และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ซื่อสัตย์ สุจริต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๗
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	n=๑๖๙ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. ช่วยเหลือคนอื่นและช่วยเหลือส่วนรวม	๔.๖๓	๐.๕๔	มากที่สุด
๒. เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ	๔.๕๘	๐.๖๒	มากที่สุด
๓. ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา	๔.๕๑	๐.๕๙	มากที่สุด
๔. ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา	๔.๗๑	๐.๖๐	มากที่สุด
๕. ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางชาติ	๔.๕๐	๐.๘๓	มากที่สุด
ภาพรวม	๔.๕๘	๐.๔๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๕

รายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๐ ช่วยเหลือคนอื่นและช่วยเหลือส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๔ เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๒ ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙ และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรรวม ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านซื่อสัตย์ สุจริต

๒.ด้านซื่อสัตย์ สุจริต	n=๑๖๙ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง	๔.๖๒	๐.๕๓	มากที่สุด
๒. พูดความจริง	๔.๕๘	๐.๖๒	มากที่สุด
๓. ไม่เอาของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต	๔.๔๒	๐.๘๒	มาก
๔. ไม่หาผลประโยชน์ในทางที่ผิด	๔.๑๓	๐.๗๗	มาก
๕. เป็นผู้รักษาสัญญาต่อผู้อื่นเสมอ	๔.๑๕	๐.๗๘	มาก
ภาพรวม	๔.๓๗	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑

รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๓ รองลงมาได้แก่ พูดความจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๒ รายชื่อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ไม่เอาของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๒ เป็นผู้รักษาสัญญาต่อผู้อื่นเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๘ และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ไม่หาผลประโยชน์ในทางที่ผิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรรวมบท ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านมีวินัย

๓.มีวินัย	n=๑๖๙ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. ปฏิบัติตามตกลง กฎเกณฑ์	๔.๓๑	๐.๘๑	มาก
๒. ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม ต่าง ๆ	๔.๐๗	๐.๗๒	มาก
๓. รับผิดชอบในการทำงานได้ด้วยตนเอง	๔.๒๕	๐.๗๘	มาก
๔. ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของครอบครัว	๔.๖๑	๐.๖๖	มากที่สุด
๕. ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	๔.๗๗	๐.๕๔	มากที่สุด
ภาพรวม	๔.๔๐	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๐

รายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๔ รองลงมาได้แก่ ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๖ รายข้อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปฏิบัติตามตกลง กฎเกณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๑ รับผิดชอบในการทำงานได้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๘ และข้ออยู่ในระดับต่ำสุดได้แก่ ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๔.๕๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อทางการพัฒนา
คุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรรวมถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านใฝ่เรียนรู้

๔.ใฝ่เรียนรู้	n=๑๖๙ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. ตั้งใจเรียน	๔.๗๘	๐.๔๘	มากที่สุด
๒. เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้	๔.๓๐	๐.๖๘	มาก
๓. สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	๔.๔๔	๐.๕๓	มาก
๔. แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน	๔.๔๑	๐.๙๐	มาก
๕. บันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้	๔.๓๗	๐.๘๐	มาก
ภาพรวม	๔.๕๖	๐.๔๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวม
อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๑

รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ตั้งใจเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๘ ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๘ รายชื่อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ มี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๓ แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และ
นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๙๐ บันทึกความรู้
วิเคราะห์ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๗ ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๐ และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการ
เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านอยู่อย่างพอเพียง

๕.อยู่อย่างพอเพียง	n=๑๖๙ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. ใช้ทรัพย์สินของตนเองตนเองเช่น เงินสิ่งของ เครื่องใช้ อย่างประหยัด คุ่มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี	๔.๖๖	๐.๕๐	มากที่สุด
๒. ใช้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียน	๔.๖๓	๐.๕๙	มากที่สุด
๓. ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัดคุ่มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี	๔.๕๔	๐.๕๖	มากที่สุด
๔. ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบมีเหตุผล	๔.๗๖	๐.๕๓	มากที่สุด
๕. วางแผนการเรียนการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันบนพื้นฐาน ของความรู้ข้อมูลข่าวสาร	๔.๔๙	๐.๘๖	มากที่สุด
ภาพรวม	๔.๖๑	๐.๔๒	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๒

รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๓ รองลงมาได้แก่ ใช้ทรัพย์สินของตนเองตนเองเช่น เงินสิ่งของ เครื่องใช้อย่างประหยัด คุ่มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๐ ใช้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙ ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัดคุ่มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๔ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ วางแผนการเรียนการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันบนพื้นฐาน ของความรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๙ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อทางการพัฒนา
คุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน

๖.มุ่งมั่นในการทำงาน	n=๑๖๙ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน	๔.๖๒	๐.๕๓	มากที่สุด
๒. ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	๔.๖๒	๐.๕๗	มากที่สุด
๓. ทำงานด้วยความเพียรพยายาม	๔.๔๓	๐.๘๒	มาก
๔. รู้จักแก้ปัญหาในการทำงานเมื่อมีอุปสรรค	๔.๑๓	๐.๗๗	มาก
๕. ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง	๔.๑๔	๐.๗๗	มาก
ภาพรวม	๔.๓๘	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวม
อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑

รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ
มอบหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๒ ๐.๕๗ รองลงมา ได้แก่ มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน มี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๓ รายชื่อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปรับปรุง
และพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ
๐.๗๗ รองลงมาได้แก่ ทำงานด้วยความเพียรพยายาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ ๐.๘๒ และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ รู้จักแก้ปัญหาในการทำงานเมื่อมีอุปสรรค มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ ๔.๑๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านรักความเป็นไทย

๗.รักความเป็นไทย	n=๑๖๙ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. มีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ	๔.๓๑	๐.๘๐	มาก
๒. ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ชักชวนแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม	๔.๐๔	๐.๗๒	มาก
๓. ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	๔.๒๒	๐.๗๘	มาก
๔. นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต	๔.๖๕	๐.๖๓	มากที่สุด
๕. ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย	๔.๗๙	๐.๕๑	มากที่สุด
ภาพรวม	๔.๔๐	๐.๔๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๙

รายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๙ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๑ รองลงมา ได้แก่ นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๓ รายข้อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๐ รองลงมา ได้แก่ ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๘ และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ชักชวนแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านมีจิตสาธารณะ

๘.มีจิตสาธารณะ	n=๑๖๙ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. มีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญู กตเวทิต่อผู้มีพระคุณ	๔.๘๑	๐.๕๔	มากที่สุด
๒. ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ชักชวนแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม	๔.๒๗	๐.๖๓	มาก
๓. ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	๔.๔๓	๐.๕๙	มาก
๔. นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต	๔.๔๑	๐.๕๘	มาก
๕. ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย	๔.๓๗	๐.๘๑	มาก
ภาพรวม	๔.๔๕	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๒

รายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญู กตเวทิต่อผู้มีพระคุณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๔ รายข้อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙ รองลงมา ได้แก่ นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๘ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๑ และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ชักชวนแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๓ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลสัมภาษณ์ครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ประเด็นทั้ง ๘ ด้าน ให้ความสอดคล้องระหว่างคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ คือ ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ซึ่งสรุปผลบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้ง ๖ ท่าน คือ

๑.นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา) สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
๒.นางสมลักษณ์ จอมแปง	ครูชำนาญการ โรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา) สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
๓.นางสุพัตรา เหมพิจิตร	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต ๑
๔.นายสุทธิพร ทองเปลว	รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต ๑
๕.ดร.สันต์ สุขสีทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต ๑
๖.นางอมรรัตน์ บัวม่วง	ครูโรงเรียนอุดมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต ๑

ซึ่งมีรายละเอียดจากคำสัมภาษณ์ในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร ให้สัมภาษณ์ว่า การปลูกฝังให้ทุกคนเกิดการรักชาติ ตลอดจนตระหนักถึงความรักต่อบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม^๑ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นางสมลักษณ์ จอมแปง ให้สัมภาษณ์ว่า การจัดกิจกรรมวันสำคัญของชาติเช่นวันพระวันหน้ามนก็เป็นต้นไปที่ช่องวันสำคัญของพระมหากษัตริย์เพื่อนวันเฉลิม

^๑ สัมภาษณ์ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา) , ๒๖ ธันวาคม

พระชนมพรรษา^๒ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นางสาวพัชรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาเช่นวันมาฆบูชาวันวิสาขบูชาวันอาสาฬหบูชาวันพระและเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญของชาติเช่นวันพ่อวันแม่เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนและคณะครูเป็นพลเมืองที่ดีของพ่อแม่และโรงเรียนและประเทศชาติสืบไป^๓ สอดคล้องกับ นายสุทธิพร ทองเปลว ให้สัมภาษณ์ว่า ประพฤติตนเป็นพลเมืองดีของชาติยึดหลักคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาและร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ^๔ สอดคล้องกับ ดร.สันต์ สุขสีทอง ให้สัมภาษณ์ว่า^๕ สอดคล้องกับ นางอมรรัตน์ บัวม่วง ให้สัมภาษณ์ว่า เป็นคนดีของสังคมของชาติช่วยเหลือผู้อื่นและมีและส่วนรวมปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา^๖

สรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การปลูกฝังให้ทุกคนเกิดการรักชาติ ตลอดจนตระหนักถึงความรักต่อบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาเช่นวันมาฆบูชาวันวิสาขบูชาวันอาสาฬหบูชาวันพระและเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญของชาติเช่นวันพ่อวันแม่เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนและคณะครูเป็นพลเมืองที่ดีของพ่อแม่และโรงเรียนและประเทศชาติสืบไป

๒. ชื่อสัตย์สุจริต นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร ให้สัมภาษณ์ว่า การปลูกฝังให้นักเรียน และบุคลากรทุกคนมีความซื่อสัตย์ ต่อบุคคลและการงานที่ตนเองได้รับ^๗ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นางสมลักษณ์ จอมแปง ให้สัมภาษณ์ว่า ปลูกฝังให้นักเรียน เก็บของได้ส่งคืนคุณครูเก็บของได้ส่งคืนเจ้าของจัดทำสมุดบันทึกความดี^๘ สอดคล้องกับ นางสาวพัชรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดีคนเก่งไม่พูดปดไม่ลักขโมย^๙ มีความสอดคล้องกับ นายสุทธิพร ทองเปลว ให้สัมภาษณ์ว่า มีความซื่อสัตย์สุจริตในการดำรงชีวิตประจำวัน^{๑๐} มีความสอดคล้องกับ ดร.สันต์ สุขสีทอง ให้สัมภาษณ์ว่า ไม่ทะเลาะเบาะแว้งพูดความจริงไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ผิด^{๑๑} ซึ่งมีความสอดคล้องกับ

^๒ สัมภาษณ์ นางสมลักษณ์ จอมแปง,ครูชำนาญการ โรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา), ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ นางสาวพัชรา เหมพิจิตร,ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ นายสุทธิพร ทองเปลว,รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ ดร.สันต์ สุขสีทอง,ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมศึกษา, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ นางอมรรัตน์ บัวม่วง,ครูโรงเรียนอุดมศึกษา, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๗ สัมภาษณ์ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร , ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ นางสมลักษณ์ จอมแปง,๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ นางสาวพัชรา เหมพิจิตร, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายสุทธิพร ทองเปลว, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ ดร.สันต์ สุขสีทอง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

นางอมรรัตน์ บัวม่วง ให้สัมภาษณ์ว่า พุดความจริงไม่พุดเท็จไม่ทะเลาะเบาะแว้งไม่เอาเปรียบผู้อื่นพุดแล้วทำตามพุดได้^{๑๒}

สรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านซื่อสัตย์ สุจริต การปลูกฝังให้นักเรียน และบุคลากรทุกคนมีความซื่อสัตย์ ต่อบุคคลและการงานที่ตนเองได้รับปลูกฝังให้นักเรียน เก็บของได้ส่งคืนคุณครูเก็บของได้ส่งคืนเจ้าของจัดทำสมุดบันทึกความดีปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดีคนเก่งไม่พุดบดไม่ลักขโมยความซื่อสัตย์สุจริตในการดำรงชีวิตประจำวันไม่ทะเลาะเบาะแว้งพุดความจริงไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ผิดพุดความจริงไม่พุดเท็จไม่ทะเลาะเบาะแว้งไม่เอาเปรียบผู้อื่นพุดแล้วทำตามพุดได้

๓. มีวินัย นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร ให้สัมภาษณ์ว่า ปลูกฝังให้ครูนักเรียนในหน่วยงานมีความรับผิดชอบเพื่อเป็นการสร้างวินัยให้กับตนเอง^{๑๓} ซึ่งสอดคล้องกับ นางสมลักษณ์ จอมแปง ให้สัมภาษณ์ว่า เดินเข้าแถวเป็นระเบียบ มาเรียนตรงเวลา^{๑๔} สอดคล้องกับ นางสาวพัทตรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนตรงเวลารับผิดชอบเมื่อครูมอบหมายงานหรือการบ้านให้นักเรียนกลับไปทำที่บ้านก็ช่วยพ่อแม่ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและมีการบ้านส่งครูในวันรุ่งเช้า^{๑๕} สอดคล้องกับ นายสุทธิพร ทองเปลว ให้สัมภาษณ์ว่า ปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มความสามารถทั้งในหน้าที่ทำงานและครอบครัว^{๑๖} สอดคล้องกับ ดร.สันต์ สุขสีทอง ให้สัมภาษณ์ว่า ปฏิบัติตามข้อตกลงกฎเกณฑ์ตรงต่อเวลาในการทำงาน^{๑๗} สอดคล้องกับ นางอมรรัตน์ บัวม่วง ให้สัมภาษณ์ว่า ปฏิบัติตามกฎระเบียบตรงต่อเวลาเรียนเวลาทำงานมีความรับผิดชอบต่องานไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น^{๑๘}

สรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านวินัย คือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผน อันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน วินัยช่วยให้คนในสังคมห่างไกลจากความชั่วทั้งหลายการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้งและลักลั่นก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนก็ยิ่งมากเรื่อง ไม่มีความสุขสงบสุข การงานที่ทำก็จะเสียผล

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางอมรรัตน์ บัวม่วง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร , ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางสมลักษณ์ จอมแปง, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางสาวพัทตรา เหมพิจิตร, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายสุทธิพร ทองเปลว, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ดร.สันต์ สุขสีทอง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางอมรรัตน์ บัวม่วง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๔. ใฝ่เรียนรู้ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร ให้สัมภาษณ์ว่า บุคลากรทุกคนใฝ่เรียนรู้ใฝ่รู้เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี^{๑๙} สอดคล้องกับ นางสาวสมลักษณ์ จอมแปง ให้สัมภาษณ์ว่า แสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์^{๒๐} สอดคล้องกับ นางสาวสุพัตรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ปลุกฝังให้นักเรียนตั้งใจศึกษาเล่าเรียนมีความขยันขันแข็งในการทำงานและการเรียน และร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น^{๒๑} สอดคล้องกับ นายสุทธิพร ทองเปลว ให้สัมภาษณ์ว่า มีความคิดก้าวหน้าและความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันให้ประสบผลสำเร็จ^{๒๒} สอดคล้องกับ ดร.สันต์ สุขสีทอง ให้สัมภาษณ์ว่า ตั้งใจเรียนเอาใจใส่และมีความเพียรในการเรียนรู้^{๒๓} และสอดคล้องกับ นางอมรรัตน์ บัวม่วง ให้สัมภาษณ์ว่า ตั้งใจเรียนเอาใจใส่มีความพยายามแลกเปลี่ยนความรู้และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ^{๒๔}

สรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณลักษณะ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านใฝ่เรียนรู้ ผู้ที่มีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจเพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการ เลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์สรุปเป็นองค์ความรู้ มีความคิดก้าวหน้าและความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันให้ประสบผลสำเร็จ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๕. อยู่อย่างพอเพียง นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร ให้สัมภาษณ์ว่า ปลุกฝังให้บุคลากรในหน่วยงานความเป็นอยู่แบบพอเพียงใช้จ่ายส่วนต่างๆเท่าที่มี^{๒๕} ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นางสาวสมลักษณ์ จอมแปง ให้สัมภาษณ์ว่า ปลุกฝังให้เด็กรู้จักออมเงิน มีธนาคารโรงเรียน^{๒๖} สอดคล้องกับ นางสาวสุพัตรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า กลับมาใช้อีกครั้งรู้จักนำเงินที่พ่อแม่ผู้ปกครองให้มาใช้เป็นบางส่วนบางส่วน ต้องรู้จักอดออมโดยโรงเรียนจะมีธนาคารมารับฝากทุกภาคเรียน^{๒๗} สอดคล้องกับ นายสุทธิพร ทองเปลว ให้สัมภาษณ์ว่า มีความรู้เป็นอยู่อย่างพอเพียงใช้จ่ายอย่างประหยัดไม่ฟุ่มเฟือยใช้ของอย่างรู้คุณค่า ทั้งในโรงเรียนและครอบครัว^{๒๘} สอดคล้องกับ ดร.สันต์ สุขสีทอง ให้สัมภาษณ์ว่า รู้จักประหยัด

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร , ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางสาวสมลักษณ์ จอมแปง, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางสาวสุพัตรา เหมพิจิตร, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายสุทธิพร ทองเปลว, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ดร.สันต์ สุขสีทอง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางอมรรัตน์ บัวม่วง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร , ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางสาวสมลักษณ์ จอมแปง, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางสาวสุพัตรา เหมพิจิตร, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายสุทธิพร ทองเปลว, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

อดออมใช้เงินอย่างประหยัดวางแผนการใช้เงิน^{๒๙} สอดคล้องกับ นางอมรรัตน์ บัวม่วง ให้สัมภาษณ์ว่า รู้จักวางแผนการใช้เงินอย่างประหยัดในการทำงานการเรียนความรอบคอบมีเหตุผล^{๓๐}

สรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศุลยกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านอยู่อย่างพอเพียง มุ่งให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จนเกิดความยั่งยืน คำว่า พอเพียง คือ การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง โดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญสามประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

๖. มุ่งมั่นในการทำงาน นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร ให้สัมภาษณ์ว่า ส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนมีความมุ่งมั่นในการทำงานเพราะจะทำให้งานทุกประการสำเร็จจุล่ง^{๓๑} ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นางสมลักษณ์ จอมแปง ให้สัมภาษณ์ว่า ให้นักเรียนทำงานและนักเรียนทำเสร็จส่งงานตรงเวลา เมื่อมีการบ้านเด็กสามารถนำมาส่งทุกครั้งไปเรียนรู้แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลาเย็นตรงเมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติขับร้องเพลงชาติได้อย่างถูกต้องจะจัดกิจกรรมวันภาษาไทยและวันสุนทรภู่การแต่งกายย้อนยุคชุดไทยโบราณ^{๓๒} สอดคล้องกับ นางสาวพัทรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ปลุกฝังให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการทำงานทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรเมื่อเกิดปัญหาต้องใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาให้สำเร็จจุล่งไปได้ด้วยดี^{๓๓} สอดคล้องกับ นายสุทธิพร ทองเปลว ให้สัมภาษณ์ว่า ทำงานด้วยความตั้งใจรับผิดชอบตามที่ที่ได้รับมอบหมายแก้ไขปัญหาต่างๆได้และพัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีความรู้มากขึ้น^{๓๔} สอดคล้องกับ ดร.สันต์ สุขสีทอง ให้สัมภาษณ์ว่า มีความรับผิดชอบตั้งใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย^{๓๕} สอดคล้องกับ นางอมรรัตน์ บัวม่วง ให้สัมภาษณ์ว่า มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายรู้จักแก้ไขปัญหาและพัฒนางานของตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ^{๓๖}

สรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศุลยกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มุ่งมั่นในการทำงาน คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จจุล่งตามเป้า ความตั้งใจรับผิดชอบตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแก้ไขปัญหาต่างๆได้และพัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีความรู้มากขึ้น

^{๒๙} สัมภาษณ์ ดร.สันต์ สุขสีทอง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางอมรรัตน์ บัวม่วง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร , ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นางสมลักษณ์ จอมแปง, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นางสาวพัทรา เหมพิจิตร, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายสุทธิพร ทองเปลว, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ดร.สันต์ สุขสีทอง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นางอมรรัตน์ บัวม่วง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๗. รักความเป็นไทย นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร ให้สัมภาษณ์ว่า ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทุกระดับชั้นและความเป็นไทยเพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ให้ยั่งยืนสืบไป^{๓๗} ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นางสาวสมลักษณ์ จอมแปง ให้สัมภาษณ์ว่า ยินตรงเมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติขับร้องเพลงชาติได้อย่างถูกต้องจะจัดกิจกรรมวันภาษาไทยและวันสุนทรภู่การแต่งกายย้อนยุคชุดไทยโบราณ^{๓๘} สอดคล้องกับ นางสาวพัทธรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ปลุกฝังให้นักเรียนมีมารยาทเมื่อพบผู้ใหญ่ให้ไหว้รู้จักไหว้เมื่อมีคนให้ของรู้จักกล่าวขอบคุณเมื่อทำผิดก็ต้องรู้จักขอโทษให้มีความกตัญญูทักเตือนต่อผู้มีพระคุณและใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง^{๓๙} สอดคล้องกับ นายสุทธิพร ทองเปลว ให้สัมภาษณ์ว่า เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นและสืบสานความเป็นไทยให้อยู่กับคนไทยตลอดไป^{๔๐} สอดคล้องกับ ดร.สันต์ สุขสีทอง ให้สัมภาษณ์ว่า มีมารยาทดีตามแบบไทยมีความกตัญญูใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง^{๔๑} และมีความสอดคล้องกับ นางอมรรัตน์ บัวม่วง ให้สัมภาษณ์ว่า มีดีใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องรักษาประเพณีวัฒนธรรมของไทยสืบไป^{๔๒}

สรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศักรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านรักความเป็นไทย คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่าง ถูกต้องและเหมาะสมผู้ที่รักความเป็นไทย คือผู้ที่มีความภาคภูมิใจเห็นคุณค่าชื่นชมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบทอดเผยแพรภูมิปัญญาไทยขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูทักเตือนที่ ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่าง ถูกต้องเหมาะสม

๘. มีจิตสาธารณะ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร ให้สัมภาษณ์ว่า ส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานตลอดจนนักเรียนทุกระดับชั้นสาธารณะรักและสามัคคีต่อโรงเรียนตนเองและชุมชนเพื่อสังคมจะได้น่าอยู่สืบไป^{๔๓} ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นางสาวสมลักษณ์ จอมแปง ให้สัมภาษณ์ว่า นักเรียนสามารถทำความดีได้ด้วยตนเองเช่นเก็บขยะช่วยงานต่างๆด้วยความเต็มใจช่วยเหลือครูทำกิจกรรมต่างๆมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน^{๔๔} สอดคล้องกับ นางสาวพัทธรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ปลุกฝังให้นักเรียนเมื่อกลับไปที่บ้านยกมือไหว้พ่อแม่และก่อนออกจากบ้านก็ต้องไหว้พ่อแม่รู้จักช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านรู้จักแบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินให้ผู้ที่ยากแค้นรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านวัดให้สะอาด

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร , ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นางสาวสมลักษณ์ จอมแปง, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นางสาวพัทธรา เหมพิจิตร, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายสุทธิพร ทองเปลว, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๑} สัมภาษณ์ ดร.สันต์ สุขสีทอง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นางอมรรัตน์ บัวม่วง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร , ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นางสาวสมลักษณ์ จอมแปง, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ช่วยกันปลูกต้นไม้เพื่อลดปัญหาโลกร้อนแยกขยะเพื่อนำขยะที่สามารถนำมาใช้ได้กลับมาใช้และนำไปขาย^{๔๕} สอดคล้องกับ นายสุทธิพร ทองเปลว ให้สัมภาษณ์ว่า มีความเป็น มีความเป็นจิตสาธารณะ ช่วย มีความเป็นจิตสาธารณะช่วยเหลือชุมชนและสาธารณประโยชน์ทำ ทำงานด้วยความเต็มใจ เสียสละและร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวในท้องถิ่น^{๔๖} สอดคล้องกับ ดร.สันต์ สุขสีทอง ให้สัมภาษณ์ว่า ทำงานช่วยพ่อแม่ช่วยเหลือพ่อแม่ร่วมกิจกรรมของสังคม^{๔๗} สอดคล้องกับ นางอมรรัตน์ บัวม่วง ให้สัมภาษณ์ว่า รู้จักช่วยเหลือสังคมร่วมกิจกรรมสังคมกิจกรรมของโรงเรียนท้องถิ่นวัดหรือหมู่บ้าน^{๔๘}

สรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ด้านมีจิตสาธารณะ คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทนผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยแรงกายสติ ปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

๑. ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๑. จัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทุกครั้ง
๒. ครูต้องพยายามให้นักเรียนได้เข้าร่วมร้องเพลงชาติก่อนเข้าเรียนทุกครั้ง
๓. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนาให้นักเรียนได้เข้าร่วม หรือพาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางวัดใกล้โรงเรียน

๒. ด้านซื่อสัตย์สุจริต

๑. ครูจะต้องพยายามให้นักเรียนได้ทำการบ้าน หรืองานที่มอบหมายด้วยตนเองไม่ลอกของเพื่อนมาส่ง
๒. ครูจะต้องสอนให้นักเรียนรู้จักการไม่นำของ ๆ เพื่อนมาเป็นของตัวเอง และฝึกให้นักเรียนเป็นผู้รักษาคำมั่นสัญญา

๓. ด้านมีวินัย

^{๔๕} สัมภาษณ์ นางสาวพัชรา เหมพิจิตร, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายสุทธิพร ทองเปลว, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ดร.สันต์ สุขสีทอง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๘} สัมภาษณ์ นางอมรรัตน์ บัวม่วง, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๑. ครูจะต้องจัดให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และเดินแถวกลับบ้านทุกครั้ง
๒. ครูควรให้บ้านนักเรียนทุกครั้ง และมีการตรวจการบ้าน
๔. ด้านใฝ่เรียนรู้
 ๑. โรงเรียนควรมีการจัดนิเทศการด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม
 ๒. ครูมีการฝึกให้นักเรียนฝึกทำโครงการเพื่อค้นคว้าเพิ่มเติมจากบทเรียน
 ๓. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมประกวดผลงานของนักเรียนบ่อย ๆ
๕. ด้านอยู่อย่างพอเพียง
 ๑. โรงเรียนมีการจัดวิชาเกษตร เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ปลูกผักไว้ทานเอง
 ๒. โรงเรียนควรมีโครงการที่เกี่ยวกับการออมเงิน เพื่อฝึกการใช้จ่ายเงินของนักเรียน
๖. ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน
 ๑. ครูต้องมีการให้รางวัลกับนักเรียนที่ตั้งใจทำการบ้านมาส่ง
 ๒. ครูต้องมีกิจกรรมเสริมการสอนที่มอบหมายงานให้เด็กได้ทำงานส่ง
๗. ด้านรักความเป็นไทย
 ๑. โรงเรียนมีการจัดวันแต่งกายแบบไทยสัปดาห์ละ ๑ วัน
 ๒. ครูจะต้องสอนให้เด็กรู้จักการไหว้ผู้ใหญ่ และไหว้กันและกัน
๘. ด้านมีจิตสาธารณะ
 ๑. ครูจะต้องฝึกให้นักเรียนรู้จักการช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ
 ๒. ครูต้องพานักเรียนเข้าร่วมช่วยทำงานให้กับโรงเรียน

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ ดังต่อไปนี้

การนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง ๘ ประการดังกล่าวไปพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างชัดเจน โดยพิจารณาจากนิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

จากองค์ความรู้ของงานวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี สรุปได้ดังนี้

๑. ด้านกายกรรม การประพฤติชอบทางกาย

- ๑.๑ นักเรียนให้ความสำคัญกับความเมตตา กรุณา
- ๑.๒ นักเรียนรู้สึกยินดีเมื่อได้รับรางวัลสำหรับการทำความดี
- ๑.๓ ครูควรปลูกฝังหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาในเรื่องการไม่ใช้ความรุนแรงต่อเพื่อนมนุษย์หรือต่อสัตว์ต่างๆ

๑.๔ เล่านิทานคุณธรรมด้านกายกรรม การประพฤติชอบทางกายสอดแทรกคำสอนทางพระพุทธศาสนา

๒. ด้านวจีกรรม การประพฤติชอบทางวาจา

- ๒.๑ ชี้แจงให้เห็นผลดีและผลเสียของคำพูดที่ดีและไม่ดี
- ๒.๒ ครูและผู้ปกครองประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนได้เห็นเป็นตัวอย่าง
- ๒.๓ ให้แรงเสริม ยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีวาจาเรียบร้อย
- ๒.๔ จัดให้มีกิจกรรมฝึกอบรมให้รู้จักคำพูดสุภาพ จัดทำป้ายเกี่ยวกับพุทธศาสนสุภาษิตหมวดวาจาทุกสัปดาห์

๓. ด้านมโนกรรม การประพฤติชอบทางใจ

- ๓.๑ ควรจัดให้มีกิจกรรมเจริญสติสมาธิภาวนาเพื่อพัฒนาจิตใจ
- ๓.๒ จัดให้มีกิจกรรม คิดดี พูดดี ทำแต่สิ่งที่ดีให้กับตนเองและผู้อื่น
- ๓.๓ ชี้แจงผลกระทบของการทำตามกิเลสและไม่รู้จักหักห้ามใจ
- ๓.๔ จัดให้มีกิจกรรมเข้าค่ายธรรมและอบรมศีลธรรมต่างๆ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ขั้นตอนการวิจัยต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ได้ดังนี้

๕.๑.๑. ผลการวิเคราะห์สภาพคุณลักษณะกรรมบถ ๑๐ ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

สภาพคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวม ๘ ด้าน อยู่ในระดับมาก

รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด คือ อยู่อย่างพอเพียง รองลงมาได้แก่ รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ใฝ่เรียนรู้ มี มีวินัย รักความเป็นไทย มุ่งมั่นในการทำงาน และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ซื่อสัตย์ สุจริต

ด้านที่ ๑ รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ช่วยเหลือคนอื่นและช่วยเหลือส่วนรวม รองลงมาได้แก่ เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางชาติ ตามลำดับ

ด้านที่ ๒ ซื่อสัตย์สุจริต ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง รองลงมาได้แก่ พูดความจริง รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ไม่เอาของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นผู้รักษาสัญญาต่อผู้อื่นเสมอ และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ไม่หาผลประโยชน์ในทางที่ผิด ตามลำดับ

ด้านที่ ๓ มีวินัย ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รองลงมาได้แก่ ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของครอบครัว รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ปฏิบัติตามตกลง กฎเกณฑ์ รับผิดชอบในการทำงานได้ด้วย และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม ต่าง ๆ ตามลำดับ

ด้านที่ ๔ ใฝ่เรียนรู้ ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ตั้งใจเรียน รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน บันทึกความรู้ วิเคราะห์

ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ตามลำดับ

ด้านที่ ๕ อยู่อย่างพอเพียง ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบมีเหตุผล รองลงมาได้แก่ ใช้ทรัพย์สินของตนเองตนเองเช่น เงินสิ่งของ เครื่องใช้อย่างประหยัด คำนวณและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ใช้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียน ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัดคุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ วางแผนการเรียนการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันบนพื้นฐาน ของความรู้ข้อมูลข่าวสารตามลำดับ

ด้านที่ ๖ มุ่งมั่นในการทำงาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง รองลงมาได้แก่ ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ รู้จักแก้ปัญหาในการทำงานเมื่อมีอุปสรรค ตามลำดับ

ด้านที่ ๗ รักความเป็นไทย ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย รองลงมา ได้แก่ นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต รายชื่อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูทักทายต่อผู้มีพระคุณ ได้แก่ ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ชักชวนแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ตามลำดับ

ด้านที่ ๘ มีจิตสาธารณะ ความคิดเห็นของนักเรียนภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูทักทายต่อผู้มีพระคุณ รายชื่อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รองลงมา ได้แก่ นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ชักชวนแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติ ตามลำดับ

๕.๑.๒ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ได้ดังนี้

๑. ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๑. จัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทุกครั้ง
๒. ครูต้องพยายามให้นักเรียนได้เข้าร่วมร้องเพลงชาติก่อนเข้าเรียนทุกครั้ง
๓. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนาให้นักเรียนได้เข้าร่วม หรือพาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางวัดใกล้โรงเรียน

๒. ด้านชื่อเสียงสุจริต

๑. ครูจะต้องพยายามให้นักเรียนได้ทำการบ้าน หรืองานที่มอบหมายด้วยตนเองไม่
ลอกของเพื่อนมาส่ง

๒. ครูจะต้องสอนให้นักเรียนรู้จักการไม่นำของ ๆ เพื่อนมาเป็นของตัวเอง และฝึกให้
นักเรียนเป็นผู้รักษาคำมั่นสัญญา

๓. ด้านวินัย

๑. ครูจะต้องจัดให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และเดินแถวกลับบ้านทุกครั้ง

๒. ครูควรให้บ้านนักเรียนทุกครั้ง และมีการตรวจการบ้าน

๔. ด้านใฝ่เรียนรู้

๑. โรงเรียนควรมีการจัดนิทรรศการด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม

๒. ครูมีการฝึกให้นักเรียนฝึกทำโครงการเพื่อค้นคว้าเพิ่มเติมจากบทเรียน

๓. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมประกวดผลงานของนักเรียนบ่อย ๆ

๕. ด้านอยู่อย่างพอเพียง

๑. โรงเรียนมีการจัดวิชาเกษตร เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ปลูกผักไว้ทานเอง

๒. โรงเรียนควรมีโครงการที่เกี่ยวกับการออมเงิน เพื่อฝึกการใช้จ่ายเงินของนักเรียน

๖. ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน

๑. ครูต้องมีการให้รางวัลกับนักเรียนที่ตั้งใจทำการบ้านมาส่ง

๒. ครูต้องมีกิจกรรมเสริมการสอนที่มอบหมายงานให้เด็กได้ทำงานส่ง

๗. ด้านรักความเป็นไทย

๑. โรงเรียนมีการจัดวันแต่งกายแบบไทยสัปดาห์ละ ๑ วัน

๒. ครูจะต้องสอนให้เด็กรู้จักการไหว้ผู้ใหญ่ และไหว้กันและกัน

๘. ด้านมีจิตสาธารณะ

๑. ครูจะต้องฝึกให้นักเรียนรู้จักการช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ

๒. ครูต้องพานักเรียนเข้าร่วมช่วยทำงานให้กับโรงเรียน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑. สภาพคุณลักษณะกรรรมบถ ๑๐ ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดนนทบุรี

สภาพคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณลักษณะ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวม ๘ ด้าน อยู่ในระดับมาก

รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด คือ อยู่อย่างพอเพียง รองลงมาได้แก่ รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ไฟเรียนรู้ มี มีวินัย รักความเป็นไทย มุ่งมั่นในการทำงาน และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ชื่อสัตย์ สุจริต

ด้านที่ ๑ รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ช่วยเหลือคนอื่นและช่วยเหลือส่วนรวม รองลงมาได้แก่ เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางชาติ ตามลำดับ

ด้านที่ ๒ ชื่อสัตย์สุจริต ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง รองลงมาได้แก่ พูดความจริง รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ ไม่เอาของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นผู้รักษาสัญญาต่อผู้อื่นเสมอ และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ไม่หาผลประโยชน์ในทางที่ผิด ตามลำดับ

ด้านที่ ๓ มีวินัย ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รองลงมาได้แก่ ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของครอบครัว รายชื่อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปฏิบัติตามตกลง กฎเกณฑ์ รับผิดชอบในการทำงานได้ด้วย และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม ต่าง ๆ ตามลำดับ

ด้านที่ ๔ ไฟเรียนรู้ ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ตั้งใจเรียน รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน บันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ตามลำดับ

ด้านที่ ๕ อยู่อย่างพอเพียง ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบมีเหตุผล รองลงมาได้แก่ ใช้ทรัพย์สินของตนเองตนเองเช่น เงินสิ่งของ เครื่องใช้อย่างประหยัด คู้ค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ใช้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียน ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัดคู้ค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ วางแผนการเรียนการทำงานและการใช้ชีวิต ประจำวันบนพื้นฐาน ของความรู้ข้อมูลข่าวสารตามลำดับ

ด้านที่ ๖ มุ่งมั่นในการทำงาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง รองลงมาได้แก่ ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ รู้จักแก้ปัญหาในการทำงานเมื่อมีอุปสรรค ตามลำดับ

ด้านที่ ๗ รักความเป็นไทย ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย รองลงมา ได้แก่ นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต รายชื่อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูทเวทต่อผู้มีพระคุณ ได้แก่ ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่าง

ถูกต้องเหมาะสม และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ชักชวนแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ตามลำดับ

ด้านที่ ๘ มีจิตสาธารณะ ความคิดเห็นของนักเรียนภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก รายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีมารยาทงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูทักท้วงต่อผู้มีพระคุณ รายข้อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รองลงมา ได้แก่ นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ชักชวนแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติ ตามลำดับ

๕.๒.๒ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี แต่ละด้านทั้ง ๘ ด้าน ดังนี้

๑.ด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การปลูกฝังให้ทุกคนเกิดความรักชาติ ตลอดจนตระหนักถึงความรักต่อบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาเช่นวันมาฆบูชาวันวิสาขบูชาวันอาสาฬหบูชาวันพระและเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญของชาติเช่นวันพ่อวันแม่เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนและคณะครูเป็นพลเมืองที่ดีของพ่อแม่และโรงเรียนและประเทศชาติสืบไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอำนาจ อุดกาโม (น้อยนิล) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัย พบว่า ๑. นักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีระดับ ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านรักความเป็นไทย รองลงมา ได้แก่ ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมีวินัย และด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านใฝ่เรียนรู้ ๒. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่มีเพศและอายุต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๑

๒. ด้านซื่อสัตย์ สุจริต การปลูกฝังให้นักเรียน และบุคลากรทุกคนมีความซื่อสัตย์ ต่อบุคคลและการทำงานที่ตนเองได้รับปลูกฝังให้นักเรียน เก็บของได้ส่งคืนคุณครูเก็บของได้ส่งคืนเจ้าของ จัดทำสมุดบันทึกความดีปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดีคนเก่งไม่พูดปดไม่ลักขโมยความซื่อสัตย์สุจริตในการดำรงชีวิตประจำวันไม่ทะเลาะเบาะแว้งพูดความจริงไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ผิดพูดความ

^๑ พระอำนาจ อุดกาโม (น้อยนิล) “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

จริงไม่พูดเท็จไม่ทะเลาะเบาะแว้งไม่เอาเปรียบผู้อื่นพูดแล้วทำตามที่ได้พูดได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีอุษา กมลธรรมรักษ์ วัฒนา สุวรรณไตรย์ สำราญ กำจัดภัย และสุรัตน์ ดวงชาทม ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาโดยใช้ภาวะผู้นำครู : คือ ๑) สร้างวินัยใฝ่คุณธรรม ๒) นิทานนี้เพื่อน้อง และ ๓) รักเรารักไทย ผลจากการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาโดยใช้ภาวะผู้นำครู ส่งผลให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ ผลการเรียนรู้จากการกระทำหรือการปฏิบัติจริงในกิจกรรมนี้พบว่าได้เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร

๓. ด้านวินัย คือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผน อันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน วินัยช่วยให้คนในสังคมห่างไกลจากความชั่วทั้งหลาย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้งและถกเถียงก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมีคนก็ยิ่งมากเรื่อง ไม่มีความสุขสบาย การงานที่ทำก็จะเสียผล ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพสุตา แก้วลือ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียง: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)” ผลการวิจัยพบว่า๑) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาเรียง โดยใช้กิจกรรม หลัก ๔ กิจกรรม คือ กิจกรรมพัฒนาบุคลากร กิจกรรมปลูกฝังวินัยนักเรียน กิจกรรมที่ใช้พัฒนาวินัยนักเรียน และกิจกรรม ประเมินวินัยนักเรียน ผลการดำเนินการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในทางบวก คือ การร่วมมือในการพัฒนา การประพฤติตนตามระเบียบวินัย เกิดการเรียนรู้หลายประการทั้งด้านการทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาวินัยนักเรียนในเชิงบวก และเกิดองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง คือ การใช้หลักการมีส่วนร่วม ร่วมและกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน ๒) นักเรียนมีเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยไปในทางที่ดีขึ้นมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง ทุกฝ่าย มีส่วนร่วม มีความพึงพอใจและยอมรับในการพัฒนาวินัยนักเรียนอยู่ในระดับมาก แต่มีวินัยบางเรื่อง คือ การเข้าแถว เดินกลับบ้าน และทรงผมของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา จำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาต่อไป^๒

๔. ด้านใฝ่เรียนรู้ ผู้ที่มีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการ เลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ มีความคิดก้าวหน้าและความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันให้ประสบผลสำเร็จ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิรา เกาสระคุ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการบริหารงานการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่า ๑. ผลการพัฒนาระบบการบริหารงาน

^๒ไพสุตา แก้วลือ “การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียง: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความตระหนัก การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ การนำไปประยุกต์ใช้และการประเมินผล ๒. ผลการประเมินระบบการบริหารงานจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน^๓

๕. ด้านอยู่อย่างพอเพียง มุ่งให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จนเกิดความยั่งยืน คำว่า พอเพียง คือ การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง โดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญสามประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีอุษา กมลธรรมรักษ์ วัฒนา สุวรรณไตรย์ สำราญ กำจัดภัย และสุรัตน์ ดวงชาทม ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาโดยใช้ภาวะผู้นำครู : กรณีโรงเรียนบ้านดงชมพู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ” ผลการวิจัยพบว่า ๑) นักเรียนขาดความเอาใจใส่และขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ๒) นักเรียนบางคนยังเห็นแก่ตัว ครูต้องคอยเตือนสติ หรือต้องใช้รางวัลเป็นสิ่งเร้าให้กระทำความดี และ ๓) การใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสมมีน้อยลง ส่วนทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาใช้กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนบ้านดงชมพู ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ คือ ๑) สร้างวินัยใฝ่คุณธรรม ๒) นิทานนี้เพื่อน้อง และ ๓) รักเรารักไทย ผลจากการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาโดยใช้ภาวะผู้นำครู ส่งผลให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ ผลการเรียนรู้จากการกระทำหรือการปฏิบัติจริงในกิจกรรมนี้ พบว่าได้เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร

๖. ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่ยังการงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม พุ้มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้า ความตั้งใจรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายแก้ไข้ปัญหาต่างๆได้และพัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีความรู้มากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐา ราชณีย์ ศรีปานนาค และสำเริง อ่อนสัมพันธ์ ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทผู้บริหารโรงเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒” พบว่า

๑. บทบาทผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๑ ด้าน คือ ๓ ด้าน ผู้อำนวยการความสะอาด และอยู่ในระดับมาก จำนวน ๔ ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน ผู้ให้คำปรึกษา ผู้ประเมิน และผู้คาดการณ์

๒. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

^๓สุธิดา เกษมศรี, “การพัฒนาระบบการบริหารงานจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สังกัดสา นักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๓ ด้าน คือ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๗ ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านรักความเป็นไทย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีจิตสาธารณะด้านมีวินัย ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน และด้านใฝ่เรียนรู้^๕

๗. ด้านรักความเป็นไทย คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่าง ถูกต้องและเหมาะสมผู้ที่รักความเป็นไทย คือผู้ที่มีความภาคภูมิใจเห็นคุณค่าชื่นชมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบทอดเผยแพรภูมิปัญญาไทยขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่าง ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอานาจ อุตถกโม (น้อยนิล) ได้วิจัยเรื่อง “ การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัย พบว่า

๔. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี คือ ๑) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ได้แก่ จัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทุกครั้ง, ครูต้องพยายามให้นักเรียนได้เข้าร่วมร้องเพลงชาติก่อนเข้าเรียนทุกครั้ง ๒) ด้านซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ ครูจะต้องพยายามให้นักเรียนได้ทำการบ้านหรืองานที่มอบหมายด้วยตนเองไม่ลอกของเพื่อนมาส่ง ๓) ด้านมีวินัย ได้แก่ ครูจะต้องจัดให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และให้เดินเป็นแถวไปเรียนตามห้องทุกครั้ง ๔) ด้านใฝ่เรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนควรมีการจัดนิเทศการด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม ๕) ด้านอยู่อย่างพอเพียง ได้แก่ โรงเรียนควรมีโครงการที่เกี่ยวกับการออมเงิน เพื่อฝึกการใช้จ่ายเงินของนักเรียน ๖) ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ได้แก่ ครูต้องมีกิจกรรมเสริมการสอนที่มอบหมายงานให้เด็กได้ทำงานส่ง ๗) ด้านรักความเป็นไทย ได้แก่ ครูจะต้องสอนให้เด็กรู้จักการไหว้ผู้ใหญ่ และไหว้กันและกัน ๘) ด้านมีจิตสาธารณะ ได้แก่ ครูต้องพานักเรียนเข้าร่วมช่วยทำงานให้กับสังคม^๕

๘. ด้านมีจิตสาธารณะ คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทนผู้ที่มิได้ลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยแรงกายสติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารี ชมพู ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบวัด

^๕ณัชพรธานี ศรีปานาค , “บทบาทผู้บริหารโรงเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

^๕พระอานาจ อุตถกโม (น้อยนิล) “ การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑”มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) พัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และ ๒) ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลด้วยแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๘ สังกัดสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๔๖ คน ผลการศึกษาพบว่า

๑. แบบวัดประกอบด้วยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ คุณลักษณะมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มี ๖ ข้อ ด้านซื่อสัตย์สุจริต มี ๕ ข้อ ด้านมีวินัย มี ๕ ข้อ ด้านใฝ่เรียนรู้ มี ๕ ข้อ ด้านอยู่อย่างพอเพียง มี ๖ ข้อ ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน มี ๕ ข้อ ด้านรักความเป็นไทย มี ๕ ข้อ ด้านมีจิตสาธารณะ มี ๕ ข้อรวมพฤติกรรมบ่งชี้ ๘ ด้าน ๔๒ ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ๕,๔,๓,๒,๑

๒. คุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๑) ด้านความเที่ยงตรง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง ๐.๘-๑.๐ ด้านความเชื่อมั่นแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑พบว่ามีความเชื่อมั่นจากการวิเคราะห์แบบวัดในภาพรวมทั้งฉบับ ๔๒ ข้อ ด้านที่ ๑ -๘ เท่ากับ ๐.๙๐๑ ส่วนค่าอำนาจจำแนก (r) แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกโดยรวมอยู่ระหว่าง ๐.๒๑- ๐.๗๑

๒) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมี ๘ องค์ประกอบเมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแล้วพบว่าค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมีค่าเป็นบวกโดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง ๐.๒๒ ถึง ๐.๙๐ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ โดยเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านรักความเป็นไทยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๙๐ ด้านการใฝ่เรียนรู้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๔๓ ด้านการมีวินัยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๔๐ ด้านการมีจิตสาธารณะ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๓๐ ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๒๘ ด้านซื่อสัตย์สุจริต มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๒๖ ด้านอยู่อย่างพอเพียง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๒๕ และด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๒๒ ตามลำดับ ซึ่งแต่ละ

องค์ประกอบมีค่าความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบรวมคิดเป็นร้อยละ ๗๗, ๓๖, ๓๖, ๓๓, ๒๔, ๒๓, ๑๙, และ ๖ ตามลำดับ^๖

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณธรรมบถ ๑๐ สำหรับ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมแก่นักศึกษา

๑. **ปัจจัยภายใน** ที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมของนักศึกษา จากงานวิจัย พบว่า การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องได้รับการปลูกฝัง และพัฒนาให้มากขึ้นในตัว of นักศึกษา เพราะความพอเพียงจะช่วยให้นักศึกษาลดสิ่งเกินในการดำเนินชีวิตหรือลดความโลภ คุณธรรมที่จะตามมาโดยอัตโนมัติ ก็คือ ความมีวินัย ความอดทน และความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกันก็จะช่วยให้เป็นผู้มีความเสียสละ คือมีเมตตาต่อผู้อื่น

๒. **ปัจจัยภายนอก** เป็นการนำเสนอการทำหน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของสถาบันต่าง ๆ ดังนี้

ครอบครัวของนักศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้นักศึกษา โดยเฉพาะการที่พ่อ-แม่ และผู้ปกครองมีเวลาให้กับนักศึกษา จะต้องได้รับการพัฒนาให้มากขึ้น ถึงแม้จะเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าในปัจจุบันการดำรงชีวิตจะต้องแข่งขันกับหลาย ๆ อย่าง แต่การที่จะพัฒนาให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีคุณธรรม และจริยธรรม พ่อ-แม่ และผู้ปกครองจำเป็นต้องมีเวลาให้กับนักศึกษาในการพูดคุย ทานอาหาร หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกัน

สถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญมากในการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมแก่นักศึกษา โดยเฉพาะในประเด็นที่ครู-อาจารย์ผู้สอน จะต้องมีการว่ากล่าวตักเตือน หรือลงโทษนักศึกษาที่ทำผิด หรือไม่เชื่อฟังคำสอน และสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อฝึกให้นักศึกษาเป็นผู้ที่รู้จักการเสียสละ สถานศึกษาจะต้องไม่ทำหน้าที่เพียงแค่การให้ความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่จะต้องปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมให้นักศึกษาควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กัน

สภาพแวดล้อมด้านสังคม ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนที่นักศึกษาอาศัยอยู่ สื่อมวลชน รวมถึงรัฐบาล ล้วนแต่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมให้นักศึกษา โดยเฉพาะสื่อมวลชน ควรจะใช้ความได้เปรียบในการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร เนื้อหาสาระประโยชน์เกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมให้นักศึกษา และเยาวชนของชาติให้มากที่สุด มิใช่เพียงแต่นำเสนอความบันเทิง เฟลิดเฟลินเท่านั้น เพราะนักศึกษามักจะเลียนแบบพฤติกรรมของดารา-นักร้อง ที่ตนชื่นชอบ

^๖ อารี ขมพู “การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

ชอบ โดยไม่ได้พิจารณาว่าพฤติกรรมนั้นเหมาะสมหรือไม่ รวมถึงรัฐบาลที่จะต้องให้ความสำคัญกับการไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตกที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม

สถาบันศาสนา ผลการวิจัย พบว่า สถาบันศาสนาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญสูงที่สุดในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แสดงให้เห็นว่าศาสนายังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของนักศึกษา ดังนั้น สถาบันศาสนาจะต้องให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปลูกฝัง และพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมให้นักศึกษา เพราะจากผลการวิจัยนักศึกษาเมื่อประสบปัญหาต่าง ๆ จะยึดเพื่อน หรือวิธีการแก้ปัญหาจากที่อื่น โดยไม่ได้นำเอาหลักธรรมมาใช้แก้ปัญหา ด้วยเหตุนี้สถาบันศาสนาจะต้องเข้ามามีบทบาทในประเด็นนี้ให้มาก

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเชิงนโยบาย

หน่วยของสังคมในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน สื่อมวลชน รัฐบาล รวมถึงวัด จะต้องมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมให้นักศึกษาอย่างจริงจัง และเป็นระบบมากขึ้น จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางที่จะช่วยปลูกฝัง พัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของนักศึกษา ดังนี้

ครอบครัวของนักศึกษา พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และจัดสรรเวลาในการพูดคุย ทานอาหาร หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับนักศึกษาให้มากขึ้น เพื่อที่จะสร้างความอบอุ่น ความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว เป็นการช่วยลดช่องว่างระหว่างตัวนักศึกษากับพ่อ-แม่ ผู้ปกครอง

สถานศึกษา จะต้องมีการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรม เช่น การจัดโครงการให้ครู-อาจารย์ นักศึกษา รวมถึงผู้ปกครอง เป็นเครือข่ายคุณธรรม นอกจากนี้ สถานศึกษาจะต้องวางนโยบายให้อาจารย์ผู้สอนในทุกรายวิชามีการสอดแทรกเนื้อหาในส่วนที่เป็นคุณธรรมเข้าไปในการสอนทุกครั้ง

สถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ ควรตระหนักการผลิตสื่อที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับนักศึกษา และควรมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมเข้าไปในรายการต่าง ๆ ด้วย ในส่วนของชุมชน ควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม โดยให้นักศึกษาในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากนี้รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการออกโครงการรณรงค์ ส่งเสริม ยกย่องคนดีมีคุณธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักศึกษา

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเถปิฎก ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๒ พระสูตรตันตปิฎก เล่มที่ ๔ มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก ที.ปา. ๑๑/๓๖๐/๒๘๔; ๔๗๑/๓๓๗.

ข.ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.

ไกรยุทธ ธีรยาสินันท์. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, ๒๕๔๘ ก อ้างถึงใน ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, ๒๕๕๑ : ๒๐-๒๑)

พระธรรมโกศาจารย์. “พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ” กรุงเทพมหานคร: ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด ๒๕๕๔ .

รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกรอบสาม (พ.ศ.๒๕๕๔ – ๒๕๕๘) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรมในประเทศและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๕.

สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (๒๕๔๗). เอกสารอัตถ์สำเนาประกอบ การฝึกอบรมการวัดและประเมินผล คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม. นนทบุรี : ม.ป.ท.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๖.

สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน อ่างถึงโน คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (ร่าง)เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๑.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑,
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑.

_____. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๔. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ.), ๒๕๕๔.

_____. เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.

_____. แนวทางการประเมินคุณธรรมของผู้เรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. เอกสารเสริมประสบการณ์วิชาชีพครู การวัดคุณลักษณะด้าน
จิตพิสัย. ม.ป.ท., ๒๕๔๕.

(๒) วิทยานิพนธ์:

ณัชชธรานี ศรีปานนาค. “บทบาทผู้บริหารโรงเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒”. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศิลปากร,
๒๕๕๔.

สุธิรา เกษระคู. “การพัฒนาระบบการบริหารงานการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๗.

ศรีอุษา กมลธรรมรักษ์ วัฒนา สุวรรณไตรย์ สำราญ กำจัดภัย และสุรัตน์ ดวงชาทม “การพัฒนา
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาโดยใช้ภาวะผู้นำครู :กรณี
โรงเรียนบ้านดงชมพู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ”. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิตสาขาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
จังหวัดสกลนคร :วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๕๗.

ไพสุตา แก้วลือ “การพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียง:
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๘.

พระอานาจ อตถกามาโม (น้อยนิล). “ การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

โรงเรียนวัดโชติการาม, (ออนไลน์), แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/watchotikaramschoolnon1s/wisay-thasn> [๙ กันยายน ๒๕๖๑]

พระมหาเสถียร สุวณฺณฐิต และพระมหาวิริยะ ธมฺมสารี “กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ”(ออนไลน์),
แหล่งที่มา : http://www.dmc.tv/pages/top_of_week/กุศลกรรมบถ-๑๐-ประการ.html [๒๓ กันยายน ๒๕๖๑]

มูลนิธิและเผยแพร่พระพุทธศาสนา “หลักการปฏิบัติ กุศลกรรม ๑๐” (ออนไลน์), แหล่งที่มา:
<https://www.dhammadhome.com/webboard/topic/18319> [๒๓ กันยายน ๒๕๖๑]

พฤติกรรม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.edupol.org/edu_P/systemedu/cschoo1/data/๙.pdf
[๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

(๔) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ นางสุพัตรา เหมพิจิตร, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายสุทธิพร ทองเปลว, รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ดร.สันต์ สุขสีทอง, ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมศึกษา, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางอมรรัตน์ บัวม่วง, ครูโรงเรียนอุดมศึกษา, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา), ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสมลักษณ์ จอมแปง, ครูชำนาญการ โรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา), ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๒ ภาษาอังกฤษ

Arthur Dunham, “The Outlook for Community Development” in **The Social Welfare Forum 1958**. (Proceedings of The National Conference on Social Welfare).

Berkowitz Berkowitz. M. W., & Bier, M. C. (2005). *What works in character education; research-base character education*. Washinton, DC: Character Education Partnership. 2551.

Gholar Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). The place of value in needs assessments. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 4(3).

Gordon,Michelle C, "The Role of Parenting Styles in the Development of Social Responsibility," Dissrtation Abstracts International, 65(03): 1578-B; September, 2004.

Jung Kyonghwa Kevin, "Responsibility and the problem of Value : A Comparative Study of H, Richard Niebuhr and Emmanuel Levinas," Dissrtation Abstracts International, 65(03) : 968-A ; September 2004.

Michigan State University ExtensionMcClelland, D. C. (1953). *The achievement motive*. New York: Appleton-Century Crofts.2551.

Piaget, Changing Roles and Responsibilities of the Elementary School Principals, **Dissertation Abstracts Internationnal**, 5 (4) : October. 1974.

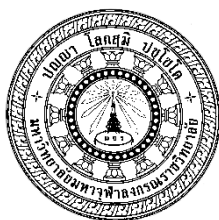
Ryan, K. (2002). *The six E ,s of character educational*. New York: Carter for the Advancumentof Ethicas and Character. 2551

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถามสำหรับหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)
- การแปลผลค่า IOC จากแบบสอบถาม
- แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
- แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับหาคำดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)

เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่ตรงกับระดับการพิจารณาของท่านเกี่ยวกับเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีระดับเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +๑ หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือใช้ได้
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือต้องปรับปรุง
- ๑ หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือต้องตัดทิ้ง

ตัวอย่าง

ข้อ	รายการ	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
๐	มีการกล่าวทักทายอย่างสุภาพเป็นกันเอง	✓			

จากตัวอย่าง

ข้อ ๐ ท่านเห็นว่า ท่านมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในด้านที่ ๑ กระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (ร่วมคิด) อยู่ในระดับใช้ได้

พระสมุห์ยุทธนา อนุทโย (กรใหม่)
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร
สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา**

จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุดเพียงข้อเดียว โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +๑ หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือใช้ได้
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือต้องปรับปรุง
- ๑ หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือต้องตัดทิ้ง

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนทางขวามือ ตามที่เป็นจริงเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตร เพียงระดับเดียวในแต่ละข้อ ทุกข้อ

ข้อ	แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	ระดับการพิจารณา			
		+ ๑	๐	-๑	หมายเหตุ
	๑. เป็นที่รัก (ปิโย)				
๑	มีการกล่าวทักทายอย่างสนิทสนมเป็นกันเอง				
๒	มีการพูดจาด้วยถ้อยคำอันอ่อนหวาน				
๓	มีความประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน				
๔	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่				
๕	มีหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส				
๖	มีความสนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน				
๗	มีความเสียสละ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น				
๘	มีการรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว				
๙	มีนิสัยสุขุม รอบคอบ ไม่ยกตนข่มท่าน				
๑๐	มีความเป็นผู้กตัญญูทุกเวที				
	๒. นำเคารพ (ครุ)				
๑๑	มีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และเหมาะสม				
๑๒	มีความรู้สึกรอบอุ้มใจ ปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้				
๑๓	ความเป็นตัวเอง และจริยาที่เป็นแบบอย่าง				
๑๔	มีบุคลิกภาพดี				
๑๕	มีความกล้าและความสามารถในการตัดสินใจ				
๑๖	มีการให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็น				

๑๗	มีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง				
๑๘	มีความน่าเคารพ น่าศรัทธา น่าเลื่อมใส				
๑๙	มีความหนักแน่นในเหตุผล ไม่เป็นคนหุนเหิน				
๒๐	มีความประพฤติที่สมควรแก่สถานะ				
	๓. นายกอง (ภาวนิโย)				
๒๑	มีการพัฒนา ปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ				
๒๒	มีความเอาใจใส่งานที่ได้รับมอบหมาย				
๒๓	มีการปฏิบัติงานด้วยความขยันและตั้งใจ				
๒๔	มีความประพฤติดี ไม่ค่อยมีเรื่องเสื่อมเสีย				
๒๕	มีการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน				
๒๖	มีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี				
๒๗	มีความสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้ดี				
๒๘	มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น				
๒๙	มีความมุ่งมั่นเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ร่วมงาน				
๓๐	มีการรู้จักให้อภัยและทำความเข้าใจผู้อื่น				
	๔. รู้จักพูดให้ได้ผล (วตตะ)				
๓๑	มีการเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล				
๓๒	มีการพูดปลุกใจให้คึกคักที่จะทำงานให้สำเร็จ				
๓๓	มีการรู้จักพูดได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ				
๓๔	มีการกระตุ้นให้ทราบถึงความมุ่งหวังที่จะได้รับ				
๓๕	มีการให้คำปรึกษาที่ดีแก่บุคลากรอย่างเต็มความสามารถ				
๓๖	มีความสามารถชี้แจงให้เข้าใจเหตุและผลได้ดี				
๓๗	มีการพูดให้เกิดความสบายใจในการทำงาน				
๓๘	มีการเอาใจใส่สื่อสารกับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ				
๓๙	มีการให้คำแนะนำ เตือนเรื่องที่ทำไมถูกต้อง				
๔๐	มีการกล่าวตักเตือนเมื่อมีผู้ทำความผิด				
	๕. อุดหนุนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม)				
๔๑	มีการเปิดโอกาสให้ซักถาม เสนอแนวคิดได้				
๔๒	มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน				
๔๓	มีการสร้างกำลังใจให้ตัวเองอยู่เสมอ				
๔๔	มีความพร้อมในการรับฟังคำอธิบายของคนอื่น				
๔๕	มีการปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดี				
๔๖	มีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง				
๔๗	มีความรู้สึกดีใจเมื่อมีผู้ร่วมงานให้คำแนะนำ				
๔๘	มีความอดทนต่อการฟังคำอธิบายของคนอื่น				

๔๙	มีอารมณ์ไม่ฉุนเฉียว หงุดหงิดเมื่อถูกวิจารณ์				
๕๐	มีความรู้สึกสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน				
	๖. แดงเรื่องล้าลึกได้ (คมกฤษฎา กณ กตดา)				
๕๑	มีการสร้างวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทราบ				
๕๒	มีเทคนิคในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาให้กับผู้อื่นได้				
๕๓	มีการเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน เข้าใจง่าย				
๕๔	มีการคิดค้นแนวคิดใหม่ๆ โดยสามารถอธิบายให้เข้าใจและนำมาปฏิบัติกับบุคลากรได้ง่าย				
๕๕	มีวิธีการทำงานช่วยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ง่ายโดยการยืดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์				
๕๖	มีการแบ่งงานในสถานศึกษาออกเป็นงานย่อยๆ				
๕๗	มีการวิเคราะห์คาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้				
๕๘	มีความสามารถอธิบายเรื่องซับซ้อน ยุ่งยาก ให้สามารถเข้าใจได้โดยง่าย				
๕๙	มีการกำหนดขอบเขตงานในสถานศึกษา				
๖๐	มีการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจสั่งการ				
	๗. ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จุฑาเน นิโยชเย)				
๖๑	มีการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะแก่ผู้ร่วมงาน				
๖๒	มีความเป็นผู้เที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส				
๖๓	ไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย				
๖๔	มีความยินดีในการช่วยเหลือผู้อื่น				
๖๕	มีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมที่ดี				
๖๖	มีความเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำ				
๖๗	มีการควบคุมวินัยของตัวเองอยู่เสมอ				
๖๘	มีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบ				
๖๙	มีการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี				
๗๐	มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนในวิชาชีพ				

การแปลผลค่า (IOC) จากแบบสอบถาม

คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ คน ที่ได้ประเมินความสอดคล้อง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

+๑ หมายถึง เหมาะสมว่า แบบสอบถามวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่า แบบสอบถามวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

-๑ หมายถึง ไม่เหมาะสมว่า แบบสอบถามไม่ได้วัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

แบบสอบถามที่ถือว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาในระดับดี สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้จะต้องมีค่า IOC เกินกว่า ๐.๕ เป็นต้นไป

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน

(IOC Index of Objective Congruence)

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

+๑ = แน่ใจ หมายถึง แบบสอบถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

๐ = ไม่แน่ใจ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้

-๑ = ไม่แนใจ หมายถึง แบบสอบถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน					รวม/คน	ผลของ IOC	สรุปผล
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๑๗.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๑.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน					รวม/คน	ผลของ IOC	สรุปผล
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๒๓.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๕.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๖.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๗.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๙.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๐.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ค่า IOC ได้ ๑.๐๐ ถือว่า ใช้ได้ ต่ำกว่า ๐.๐๕ ต้องปรับปรุงแก้ไข							๑.๐๐	ใช้ได้

สรุปผลการหา ค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่านตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทุกท่านมีความเห็นว่าแบบสอบถามเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรีให้สอดคล้องกับตัวแปรทั้ง ๗ ด้าน คือ

๑. ปิโย น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ
๒. ครู น่าเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ
๓. ภาพนิโย น่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริง
๔. วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ
๕. วจนุขโม ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา
๖. คมภีรณจ กถ กตตา คือ กล่าวชี้แจงเรื่องล้าลึก ชับซ้อนให้เข้าใจได้
๗. โน จฏฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย

โดยที่ ค่า IOC = +๑ คือ แบบสอบถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

ค่า IOC = ๐ คือ ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้

ค่า IOC = - ๑ คือ แบบสอบถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

โดยใช้วิธีเลือกข้อคำถามของแบบสอบถามที่มีค่ากำหนดทางสถิติที่ ๐.๐๕ ขึ้นไป จากคำถามทั้งหมด ๓๐ ชุด ใช้ได้ ๓๐ ชุด คือ มีข้อคำตอบของแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ในการหาค่า (IOC) และได้ค่า IOC มากกว่า ๑.๐๐ ทุกข้อ นั้นหมายความว่าแบบสอบถามสามารถนำไปวัดผลของแบบสอบถามได้อย่างแน่นอน

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง :

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ๒. เพื่อศึกษาหลักและวิธีใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ๓. เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตร สำหรับสถานศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขต ๑ ต่อไป ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจะดำเนินการแปลผลวิจัยและผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเหล่านี้เป็นความลับและใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด และแบบสอบถามนี้จะมีคุณค่าอย่างยิ่งเมื่อท่านได้ให้คำตอบที่ครบถ้วน โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการใช้หลักกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ลักษณะและเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของคะแนนมี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ ๕	หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก
ระดับ ๓	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
ระดับ ๑	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดีและขออนุโมทนาขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พระสมุห์ยุทธนา อนุทโย (กรใหม่)
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถาม

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริง

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ๒๑ - ๓๐ ปี

☐ ๓๑ - ๔๐ ปี

☐ ๔๑ - ๕๐ ปี

☐ ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. วุฒิการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

๔. ตำแหน่ง

☐ เจ้าหน้าที่

☐ ครู

☐ ผู้บริหาร

๕. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

☐ ๑ - ๕ ปี

☐ ๖ - ๑๐ ปี

☐ ๑๑ - ๑๕ ปี

☐ ๑๖ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนทางขวามือ ตามที่เป็นจริงเกี่ยวกับการ
บริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตร เพียงระดับเดียวในแต่ละข้อ ทุกข้อ

ข้อ	แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๑. เป็นที่รัก (ปิโย)					
๑	มีการกล่าวทักทายอย่างสนิทสนมเป็นกันเอง					
๒	มีการพูดจาด้วยถ้อยคำอันอ่อนหวาน					
๓	มีความประพฤติด่อนน้อมถ่อมตน					
๔	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่					
๕	มีหน้าที่ที่ยึดมั่นแน่วแน่					
๖	มีความสนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน					
๗	มีความเสียสละ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น					
๘	มีการรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว					
๙	มีนิสัยสุขุม รอบคอบ ไม่ยกตนข่มท่าน					
๑๐	มีความเป็นผู้กตัญญูทุกเวที					
	๒. นำเคารพ (ครุ)					
๑๑	มีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และเหมาะสม					
๑๒	มีความรู้สึกรับรู้อย่างดี ปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้					
๑๓	มีความเป็นตัวเอง และจรรยาที่เป็นแบบอย่าง					
๑๔	มีบุคลิกภาพดี					
๑๕	มีความกล้าและความสามารถในการตัดสินใจ					
๑๖	มีการให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็น					
๑๗	มีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง					
๑๘	มีความน่าเคารพ น่าศรัทธา น่าเลื่อมใส					
๑๙	มีความหนักแน่นในเหตุผล ไม่เป็นคนหุนเหิน					
๒๐	มีความประพฤติที่สมควรแก่สถานะ					
	๓. น่ายกย่อง (ภาวนีโย)					
๒๑	มีการพัฒนา ปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ					
๒๒	มีความเอาใจใส่งานที่ได้รับมอบหมาย					

๒๓	มีการปฏิบัติงานด้วยความขยันและตั้งใจ					
๒๔	มีความประพฤติดี ไม่ค่อยมีเรื่องเสื่อมเสีย					
๒๕	มีการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน					
๒๖	มีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี					
๒๗	มีความสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้ดี					
๒๘	มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น					
๒๙	มีความมุ่งมั่นเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ร่วมงาน					
๓๐	มีการรู้จักให้อภัยและทำความเข้าใจผู้อื่น					
	๔. รู้จักพูดให้ได้ผล (วตุตา)					
๓๑	มีการเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล					
๓๒	มีการพูดปลุกใจให้คึกคักที่จะทำงานให้สำเร็จ					
๓๓	มีการรู้จักพูดได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ					
๓๔	มีการกระตุ้นให้ทราบถึงความมุ่งหวังที่จะได้รับ					
๓๕	มีการให้คำปรึกษาที่ดีแก่บุคลากรอย่างเต็มความสามารถ					
๓๖	มีความสามารถชี้แจงให้เข้าใจเหตุและผลได้ดี					
๓๗	มีการพูดให้เกิดความสบายใจในการทำงาน					
๓๘	มีการเอาใจใส่สื่อสารกับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ					
๓๙	มีการให้คำแนะนำ เตือนเรื่องที่ทำไมถูกต้อง					
๔๐	มีการกล่าวตักเตือนเมื่อมีผู้ทำความผิด					
	๕. อดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม)					
๔๑	มีการเปิดโอกาสให้ซักถาม เสนอแนวคิดได้					
๔๒	มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน					
๔๓	มีการสร้างกำลังใจให้ตัวเองอยู่เสมอ					
๔๔	มีความพร้อมในการรับฟังคำอธิบายของคนอื่น					
๔๕	มีการปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดี					
๔๖	มีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง					
๔๗	มีความรู้สึกดีใจเมื่อมีผู้ร่วมงานให้คำแนะนำ					
๔๘	มีความอดทนต่อการฟังคำอธิบายของคนอื่น					
๔๙	มีอารมณ์ไม่ฉุนเฉียว หงุดหงิดเมื่อถูกวิจารณ์					
๕๐	มีความรู้จักสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน					
	๖. แกล้งเรื่องล้าลึกได้ (คัมภีรณจ กถ กตต)					
๕๑	มีการสร้างวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทราบ					
๕๒	มีเทคนิคในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาให้กับผู้อื่นได้					
๕๓	มีการเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน เข้าใจง่าย					
๕๔	มีการคิดค้นแนวคิดใหม่ๆ โดยสามารถอธิบายให้เข้าใจและ					

	นำมาปฏิบัติกับบุคลากรได้ง่าย					
๕๕	มีวิธีการทำงานช่วยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ง่ายโดยการยืดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์					
๕๖	มีการแบ่งงานในสถานศึกษาออกเป็นงานย่อยๆ					
๕๗	มีการวิเคราะห์คาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้					
๕๘	มีความสามารถอธิบายเรื่องซับซ้อน ยุ่งยาก ให้สามารถเข้าใจได้โดยง่าย					
๕๙	มีการกำหนดขอบเขตงานในสถานศึกษา					
๖๐	มีการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจสั่งการ					
	๗. ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฏฐาเน นโยชเย)					
๖๑	มีการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะแก่ผู้ร่วมงาน					
๖๒	มีความเป็นผู้เที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส					
๖๓	ไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย					
๖๔	มีความยินดีในการช่วยเหลือผู้อื่น					
๖๕	มีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมที่ดี					
๖๖	มีความเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำ					
๖๗	มีการควบคุมวินัยของตัวเองอยู่เสมอ					
๖๘	มีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบ					
๖๙	มีการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี					
๗๐	มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนในวิชาชีพ					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะ
 กัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง : กรุณาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ตามประสบการณ์ของท่าน

๑. ด้านเป็นที่รัก

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๒. ด้านนำเคารพ

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๓. ด้านน่ายกย่อง

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๔. ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๕. ด้านอดทนต่อถ้อยคำ

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๖. ด้านแถลงเรื่องล้าลึกได้

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๗. ด้านไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ขแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร
สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-นามสกุล

วุฒิการศึกษา

ตำแหน่ง

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์

สถานที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรีตามประเด็นข้อสัมภาษณ์ต่อไปนี้

-๑. ปิโย น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ การเป็นผู้นำด้านการบริหาร จะต้องยึดหลักกัลยาณมิตรธรรมในการปฏิบัติตนให้เข้าถึงจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชา ท่านมีเทคนิควิธีการปฏิบัติอย่างไร ให้สอดคล้องกับหลักคำว่า “ปิโย น่ารัก”

๒. ครู น่าเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ การเป็นผู้นำด้านการบริหารนั้น ต้องยึดหลักกัลยาณมิตรธรรมในการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับฐานะผู้นำการบริหาร ท่านมีเทคนิคการปฏิบัติตนแบบใด ให้สอดคล้องกับหลักคำว่า “ครู น่าเคารพ”

๓. ภาวนีโย น่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ผู้นำด้านการบริหาร ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม คือ ความมีกัลยาณธรรม มีความน่าเจริญใจหรือมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงานอย่างชัดเจนนั้น ท่านมีกระบวนการวางแผนและกำหนดทิศทางการนำองค์กรไปสู่ความเจริญอย่าง จึงสอดคล้องกับหลักคำว่า “ภาวนีโย น่าเจริญใจ”

๔. วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ ผู้นำด้านการบริหาร ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ ในฐานะที่ท่านผู้นำองค์กรนี้ ท่านวิธีการพูดสร้างใจอย่างไร กับบุคลากรและผู้มาขอคำปรึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แก่ผู้มาขอคำปรึกษา

๕. วจนกขโม ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ผู้นำด้านการบริหาร ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม คือ ต้องทนต่อถ้อยคำและพร้อมที่จะรับฟังของทุกคนที่ตำหนิในบางอย่าง ท่านมีวิธีการปฏิบัติตน ให้สอดคล้องกับคำว่า “วจนกขโม ทนต่อถ้อยคำ” อย่างไร

๖. คมกริณจ กถิ กตดา คือ ชี้แจงเรื่องล้าลึก ชับซ้อนให้เข้าใจได้ การชี้แจงเรื่องที่ซับซ้อนหรือล้าลึกของเรื่องที่ชี้แจงในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำองค์กร ท่านมีแนวทางการชี้แจงแบบใด ให้ผู้เข้ารับฟังคำชี้แจงเข้าใจในคำชี้แจงนั้น

๗. โน จฏฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ผู้นำองค์กรต่างๆ ทุกองค์ต้องไม่ชักนำบุคลากรในองค์กร หรือประชาชนทั่วไป ไปในทางที่เสื่อมเสียแก่ตนเองและบุคคลอื่น ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติตรงนี้อย่างไร

.....
ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือเชิญ

- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย
- รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์
- หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย จำนวน ๕ ท่าน ดังนี้

๑. ดร.เกษม แสงนนท์ ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
พุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. รศ.ดร.อำนาจ เดชชัยศรี อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๔. รศ.ดร.วิชุดา หุ่นวิไล อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๕. ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร อาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์จำนวน ๖ คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑.นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา)
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
๒.นางสมลักษณ์ จอมแปง	ครูชำนาญการ โรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา)
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
๓.นางสุพัตรา เหมพิจิตร	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
เขต ๑
๔.นายสุทธิพร ทองเปลว	รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
เขต ๑
๕.ดร.สันต์ สุขสีทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
เขต ๑
๖.นางอมรรัตน์ บัวม่วง	ครูโรงเรียนอุดมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
เขต ๑

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๒๕๕

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาวชิตร ฉายา อินทธมโม นามสกุล พิศเพ็ง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๒๑
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรรวม ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ให้ท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ไดงานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร)
วันที่ ๖ ธค ๖๑

๐๙๕๐๓/๑๕๖
๑๕๖๐๓/๑๕๖
๑๕๖๐๓/๑๕๖

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ว ๒๐๑๑ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
 เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.เกษม แสงนนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาวิจิตร ฉายา อินทรมโฆ นามสกุล พิศเพ็ง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๒๑
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
 อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ ให้ท่านเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
 เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.เกษม แสงนนท์)

วันที่ ๒๐/๑๐/๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๙-๘๑๙-๕๕๕๑
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ว ๒๐๑ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
 เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาวชิราวุธ ญา ยาน อินทรธมโม นามสกุล พิศเพ็ง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๒๑
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรกรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
 อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติโครงการ ให้ท่านเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
 เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

วันที่ 20/๑๐/๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๒๕๕

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน ดร.นิเวศ วงศ์สุวรรณ
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาวชิตร ฉายา อินทรมโม นามสกุล พิศเพ็ง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๒๑
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักคุณศักรมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.นิเวศ วงศ์สุวรรณ)

วันที่ ๑๕.๑๑.๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๒๕๕

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน ผศ.ดร.อุทัย สติมัน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาวชิตร ฉายา อินทธมโม นามสกุล พิศเพ็ง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๒๑
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนตามหลักสูตรรวมบด ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ให้ท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ผศ.ดร.อุทัย สติมัน)
วันที่ ๒๕/๑๒/๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

๗๐.

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๘๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลปวิทยา)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จำนวน ๒๒ ฉบับ

๑. แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน

จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เก็บแบบสอบถามจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖

จำนวน ๒๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาวชิราวุธ ฉายา อินทมโห นามสกุล พิศเพ็ง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๒๑
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
 อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารและเก็บแบบสอบถามจาก
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนา
 คุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี”
 ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความ
 เอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนันท)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

๑๓๓๓๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๘๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
 เรียน *พ.อ. นันทวัฒน์ นามสกล*
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาวชิราวุธ ญา ยาน อินทมนโม นามสกล พิศเพ็ง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๒๑
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
 อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง
 จังหวัดนนทบุรี” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี
 และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๘๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๒๘ ฉบับ
 ๑. แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เก็บแบบสอบถามจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ จำนวน ๒๗ ฉบับ

ด้วย พระมหาวชิตร ฉายา อินทธมฺโม นามสกุล พิศเพ็ง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๒๑
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
 อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารและเก็บแบบสอบถามจาก
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนา
 คุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”
 ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความ
 เอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๘๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน นายสุวิทย์ หลงเปลา รักษาการแทนผู้อำนวยการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาวิจิตร ฉายา อินทธมโม นามสกุล พิศเพ็ง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๒๑
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดนนทบุรี” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๘๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จำนวน ๑๒๕ ฉบับ

๑. แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน

จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เก็บแบบสอบถามจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖

จำนวน ๑๒๔ ฉบับ

ด้วย พระมหาวิจิตร ฉายา อินทธมโม นามสกุล พิศเพ็ง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๒๑
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
 อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารและเก็บแบบสอบถามจาก
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนา
 คุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี”
 ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความ
 อื้อเพื่อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

(ดร.สันต์ สุขสีทอง)

ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมศึกษา

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๘๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน ดร.สมรรัตน์ มั่งคั่ง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาวชิตร ฉายา อินทอมโม นามสกุล พิศเพ็ง รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๒๑
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านกรรมบถ ๑๐ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดนนทบุรี” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ภาคผนวก ค

ผู้ทรงคุณวุฒิ

-ภาพการสัมภาษณ์

ภาพการสัมภาษณ์
ภาพการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเถปิฎก ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๒ พระสูตรตันตปิฎก เล่มที่ ๔ มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก ที.ปา. ๑๑/๓๖๐/๒๘๔; ๔๗๑/๓๓๗.

ข.ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.

ไกรยุทธ ธีรยาสินันท์. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, ๒๕๔๘ ก อ้างถึงใน ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, ๒๕๕๑ : ๒๐-๒๑)

พระธรรมโกศาจารย์. “พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ” กรุงเทพมหานคร: ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด ๒๕๕๔ .

รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบสาม (พ.ศ.๒๕๕๔ – ๒๕๕๘) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรมในประเทศและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๕.

สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (๒๕๔๗). เอกสารอัตถ์สำเนาประกอบ การฝึกอบรมการวัดและประเมินผล คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม. นนทบุรี : ม.ป.ท.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๖.

สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน อ่างถึงโน คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (ร่าง)เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๑.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑,
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑.

_____. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๔. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ.), ๒๕๕๔.

_____. เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.

_____. แนวทางการประเมินคุณธรรมของผู้เรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. เอกสารเสริมประสบการณ์วิชาชีพครู การวัดคุณลักษณะด้าน
จิตพิสัย. ม.ป.ท., ๒๕๔๕.

(๒) วิทยานิพนธ์:

ณัชชธรานี ศรีปานนาค. “บทบาทผู้บริหารโรงเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒”. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศิลปากร,
๒๕๕๔.

สุธิรา เกษระคู. “การพัฒนาระบบการบริหารงานการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๗.

ศรีอุษา กมลธรรมรักษ์ วัฒนา สุวรรณไตรย์ สำราญ กำจัดภัย และสุรัตน์ ดวงชาทม “การพัฒนา
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาโดยใช้ภาวะผู้นำครู :กรณี
โรงเรียนบ้านดงชมพู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ”. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิตสาขาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
จังหวัดสกลนคร :วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๕๗.

ไพสุตา แก้วลือ “การพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียง:
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๘.

พระอานาจ อตถกามาโม (น้อยนิล). “ การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

โรงเรียนวัดโชติการาม, (ออนไลน์), แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/watchotikaramschoolnon1s/wisay-thasn> [๙ กันยายน ๒๕๖๑]

พระมหาเสถียร สุวณฺณฐิต และพระมหาวิริยะ ธมฺมสารี “กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ”(ออนไลน์),
แหล่งที่มา : http://www.dmc.tv/pages/top_of_week/กุศลกรรมบถ-๑๐-ประการ.html [๒๓ กันยายน ๒๕๖๑]

มูลนิธิและเผยแพร่พระพุทธรศาสนา “หลักการปฏิบัติ กุศลกรรม ๑๐” (ออนไลน์), แหล่งที่มา:
<https://www.dhammadhome.com/webboard/topic/18319> [๒๓ กันยายน ๒๕๖๑]

พฤติกรรม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.edupol.org/edu_P/systemedu/cschoo1/data/๙.pdf
[๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

(๔) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ นางสาวพัชรา เหมพิจิตร, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายสุทธิพร ทองเปลว, รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ดร.สันต์ สุขสีทอง, ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมศึกษา, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางอมรรัตน์ บัวม่วง, ครูโรงเรียนอุดมศึกษา, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายธีรชีพ ไกรธีรางกูร, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา), ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสมลักษณ์ จอมแปง, ครูชำนาญการ โรงเรียนวัดตึก (จำลองศิลป์วิทยา), ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๒ ภาษาอังกฤษ

Arthur Dunham, “The Outlook for Community Development” in **The Social Welfare Forum1958**. (Proceedings of The National Conference on Social Welfare).

Berkowitz Berkowitz. M. W., & Bier, M. C. (2005). *What works in character education;research-base character education*. Washinton, DC: Character Education Partnership. 2551.

Gholar Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). The place of value in needs assessments. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 4(3).

Gordon,Michelle C, "The Role of Parenting Styles in the Development of Social Responsibility," Dissrtation Abstracts International, 65(03): 1578-B; September, 2004.

Jung Kyonghwa Kevin, "Responsibility and the problem of Value : A Comparative Study of H, Richard Niebuhr and Emmanuel Levinas," Dissrtation Abstracts International, 65(03) : 968-A ; September 2004.

Michigan State University ExtensionMcClelland, D. C. (1953). *The achievement motive*. New York: Appleton-Century Crofts.2551.

Piaget, Changing Roles and Responsibilities of the Elementary School Principals, **Dissertation Abstracts Internationnal**, 5 (4) : October. 1974.

Ryan, K. (2002). *The six E ,s of character educational*. New York: Carter for the Advancumentof Ethicas and Character. 2551

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	:	พระมหาวีจิตร อินทรธมโม
วันเดือนปีเกิด	:	๑ เมษายน ๒๔๘๗
ภูมิลำเนา	:	๔๒ หมู่ ๑ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
การศึกษาทางโลก		
๒๕๕๖	:	ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส)
๒๕๖๐		ปริญญาตรี สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
ปัจจุบัน		กำลังศึกษาต่อ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
การศึกษาทางธรรม	:	
๒๕๑๑		นักธรรมชั้นเอก วัดราษฎร์เจริญ สำนักเรียนคณะจังหวัดพิจิตร
๒๕๑๗		เปรียญธรรม ๓ ประโยค วัดราษฎร์เจริญ สำนักเรียนคณะจังหวัดพิจิตร
ประสบการณ์ทำงาน		
๒๕๓๕		ครูสอนพระปริยัติธรรมโรงเรียนวัดอมฤต
		กรรมการตรวจข้อสอบนักธรรม
บรรพชา/อุปสมบท	:	๑๗ มีนาคม ๒๕๐๘ ณ พัทธสีมาวัดกลางสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พระอุปัชฌาย์ พระครูสุริโสภณ เจ้าอาวาสวัดทุ่งลำชีวัน พระกรรมวาจาจารย์ พระสมุห์พรหม วัดเหนือ พระอนุสาวนาจารย์ พระสมุห์พงษ์ไทย วัดราษฎร์เจริญ
ตำแหน่งหน้าที่		เจ้าอาวาสวัดอมฤต
ปีที่เข้าศึกษา	:	๒๕๖๐
ปีที่สำเร็จการศึกษา	:	๒๕๖๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	๑๒ หมู่ ๑ วัดอมฤต ตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๐๘๗-๘๘๑-๖๔๔๕